

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԿՈՄԻՏԵ
ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵՎ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

2018

ՀՀ ՊԵԿ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԽՈՍՔԸ.....	3
I. ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԳՐՈՒՄ.....	6
1.1 Հարկեր/ՀՆԱ վերլուծություն	6
1.2 Հարկատեսակներ և վճարներ.....	9
II. ՌԱՋՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ԵՎ ԳԵՐԱԿԱ ԽՆԴԻՐՆԵՐ	33
III. ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵՎ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆ	46
3.1 Հարկային օրենսդրություն	46
3.2 Մաքսային օրենսդրություն.....	59
IV. ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	67
4.1 Հարկային ստուգումներ.....	67
4.2 Մաքսային ստուգումներ	77
V. ԻՐԱՎԱԿԻՐԱՐԿՈՒՄ ԵՎ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐ	79
5.1 Հարկային իրավախախտումներ.....	79
5.2 Մաքսային իրավախախտումներ	83
VI. ՀԱՐԿ ՎՃԱՐՈՂՆԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ ԵՎ ԹԱՓԱՆՑԻԿՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ	85
6.1 Հարկ վճարողների սպասարկում և իրազեկում.....	85
6.2 Հարկային և մաքսային աշխատանքների թափանցիկության ապահովում.....	88
VII. ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐ	89
7.1 Բարեփոխումներ SS ոլորտում	89
VIII. ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ	94
8.1 Միջազգային կազմակերպությունների, այլ երկրների հարկային և մաքսային մարմինների հետ համագործակցություն.....	94
8.2 Հարկային և մաքսային բարեփոխումները միջազգային վարկանիշերում.....	99
IX. ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	101
9.1 Հարկային մարմնի մասով.....	101
9.2 Մաքսային մարմնի մասով.....	102
9.3 Ներքին հսկողություն.....	103
9.4 ՀՀ ՊԵԿ Ուսումնական կենտրոն.....	105
X. ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ	107
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1.....	110

Հարգելի գործընկերներներ՝,

2018 թվականը նշանավորվեց երկրի հասարակական-քաղաքական կյանքում տեղի ունեցած փոփոխություններով, որոնք իրենց ազդեցությունը թողեցին նաև երկրում տիրող գործարար միջավայրի և տնտեսական հարաբերությունների, այդ թվում նաև հարկ վճարողների հետ հարկային և մաքսային մարմինների փոխհարաբերությունների ուղղվածության վրա: 2018 թվականի հունիսին ներկայացված ՀՀ նոր կառավարության ծրագրով հայտարարվեցին այն հիմնական սկզբունքները, որոնք պետք է դրվեին պետական համակարգի բոլոր օղակների, այդ թվում նաև ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի գործունեության վերափոխման հիմքում: Մասնավորապես՝ ընդգծվեց պայքարը պետական հովանավորչության ցանկացած դրսևորման դեմ, որը բերում է արհեստական մենաշնորհների գոյության և խոչընդոտում է տնտեսության մեջ ազատ մրցակցային հարաբերությունների զարգացմանը: Առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվել նաև կոռուպցիայի ցանկացած դրսևորման դեմ պայքարին՝ որպես կառավարության հիմնական առաջնահերթություն, ինչպես նաև հանրային կառավարման թափանցիկության ու հաշվետվողականության ապահովմանը: Նախկինում ձևավորված տնտեսավարման և պետական վարչարարության կարծրատիպերի վերացումը բնականաբար որոշակի բարդություններ էր ենթադրում պետական բյուջեի եկամուտների ապահովման գործում: Այդ առումով հատկանշական է, որ նման պայմաններում հարկային և մաքսային մարմինները կարողացել են լուծել իրենց առջև դրված բոլոր խնդիրները, դիմակայել նոր ձևավորված իրավիճակի մարտահրավերներին ու ապահովել պետական բյուջեի եկամուտների ծրագրային ցուցանիշների կատարումը:

Սակայն բյուջեի եկամուտների հավաքագրման խնդրից բացի ՊԵԿ-ը կարողացել է էականորեն բարելավել նաև հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների որակը՝ արմատավորելով հարկային մարմին-հարկ վճարող գործընկերային հարաբերություններ: ՊԵԿ-գործարար համայնք արդյունավետ երկխոսության կայացման նպատակով 2018 թվականի ընթացքում շարունակվել են եկամուտների վարչարարության բարեփոխումների հասարակական խորհրդի աշխատանքները, որում ընդգրկվել են գործարար համայնքի շահերը ներկայացնող հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: Երկխոսության արդյունքում մշակվել և ներկայացվել են ՀՀ հարկային

օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու առաջարկություններ՝ ուղղված բիզնեսի համար առավել բարենպաստ պայմանների ապահովմանը:

Սպասարկման ծառայությունների բարելավման նպատակով հարկային մարմնում ներդրվել է «մեկ պատուհան» սկզբունքը, ինչի արդյունքում ներկայումս ցանկացած հարկ վճարող կարող է սպասարկվել հարկային մարմնի հարկ վճարողների սպասարկման ցանկացած ստորաբաժանման կողմից: Հարկ վճարողների մոտ ծագող հարցերի ու խնդիրների օպերատիվ լուծման նպատակով ակտիվորեն գործել է հարկ վճարողների սպասարկման և հեռախոսազանգերի կենտրոնը: Կատարելագործվել է էլեկտրոնային կառավարման համակարգի միջոցով հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների որակը: Այս առումով ավելորդ չէ նշել, որ հարկային վարչարարության և հարկային մարմինների կողմից մատուցվող ծառայությունների որակի նկատմամբ հարկ վճարողների վերաբերմունքի զգալի դրական տեղաշարժ է արձանագրվել 2018 թվականի վերջում Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ անկախ մասնագիտացված փորձագիտական կազմակերպության կողմից գործարար համայնքի շրջանում իրականացված՝ հարկային վարչարարության ընկալման ուսումնասիրության արդյունքներով:

Հարկային և մաքսային հսկողության մեխանիզմների կատարելագործման շրջանակներում կարևորվել է թիրախավորված հսկողության իրականացումը, հարկային կարգապահության խրախուսումը, ինչպես նաև ընթացիկ հսկողության էլեկտրոնային գործիքակազմի ընդլայնումը: Արդյունքում 2018 թվականին հարկային մարմնի կողմից իրականացված համալիր հարկային ստուգումների թվի կրճատման պայմաններում, արձանագրված լրացուցիչ պարտավորությունների գումարն աճել է 87.5%-ով, միաժամանակ աճել է նաև մեկ ստուգմանը բաժին ընկնող լրացուցիչ պարտավորության գումարը՝ 123.7%-ով:

Առանձնակի կարևորվել է հարկային և մաքսային ծառայողների մասնագիտական գիտելիքների և բարեվարքության կանոնների պահպանման ուղղություններով վերապատրաստումների գործընթացը, այդ թվում՝ կապված աշխատակիցների կողմից հակակոռուպցիոն ընկալումների հետ:

Հավատարիմ մնալով պետական եկամուտների կոմիտեի որդեգրած թափանցիկ գործելու քաղաքականությանը՝ ՀՀ հարկային և մաքսային մարմինների տարեկան գործունեության սույն հաշվետվությամբ Ձեզ են ներկայացվում պետական բյուջեի հարկային եկամուտների փաստացի ցուցանիշներն ու դրանց համեմատական

վերլուծությունները, հարկային և մաքսային մարմինների կողմից 2018 թվականի ընթացքում իրականացված հիմնական աշխատանքները, վարչարարության ոլորտում իրականացված բարեփոխումներն ու ձեռքբերումները՝ հնարավորություն տալով հակիրճ ծանոթանալ պետական եկամուտների կոմիտեի գործունեության հիմնական արդյունքներին:

Կարևորելով հարկերի՝ որպես պետության կարիքների համար հանրային ծախսերի իրականացման անհրաժեշտ միջոցի ընկալումը՝ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեն 2019 թվականի ընթացքում շարունակելու է սկսած բարեփոխումները և գործնական քայլեր է ձեռնարկելու հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների որակի բարձրացման, պետական եկամուտների կոմիտեի նկատմամբ հարկ վճարողների վստահության ամրապնդման, ինչպես նաև հարկային կարգապահության և ինքնահայտարարագրման մշակույթի բարելավման ուղղությամբ:

ՀՀ ՊԵԿ ՆԱԽԱԳԱՀ

ԴԱՎԻԹ ԱՆԱՆՅԱՆ

I. ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԳՐՈՒՄ

1.1 Հարկեր/ՀՆԱ վերլուծություն

2018 թվականին հարկային և մաքսային մարմինների կողմից ապահովվել են 1,258.1 մլրդ դրամի չափով հարկային եկամուտներ և տուրքեր, որը 100.0 մլրդ դրամով կամ 8.6%-ով ավել է նախորդ տարվա նույն ցուցանիշից (Աղյուսակ 1): Միաժամանակ, համադրելի ցուցանիշներ ստանալու նպատակով, եթե 2017 թվականի հարկային եկամուտներից՝ 1158.1 մլրդ դրամից, նվազեցվեն ԱԱՀ-ի գծով հարկ վճարողներին ՀՀ պետական բյուջեից վերադարձված 16,6 մլրդ դրամի չափով գումարները, որոնք տվյալ տարվա բյուջետային եկամուտների հաշվառման կանոնների համաձայն միաժամանակ համարվել են նաև 2017 թվականի հարկային եկամուտներ, իսկ 2018 թվականի հարկային եկամուտներին՝ 1258.1 մլրդ դրամին, ավելացվի 01.01.2019թ. դրությամբ միասնական հաշվի մնացորդը՝ 48.1 մլրդ դրամի չափով, ապա կստացվի, որ 2018 թվականին հարկային եկամուտների և պետական տուրքի փաստացի մուտքերը (1306.2 մլրդ դրամ) նախորդ տարվա համադրելի ցուցանիշը (1141.5 մլրդ դրամ) գերազանցել են 14.4 տոկոսով կամ 164.7 մլրդ դրամով:

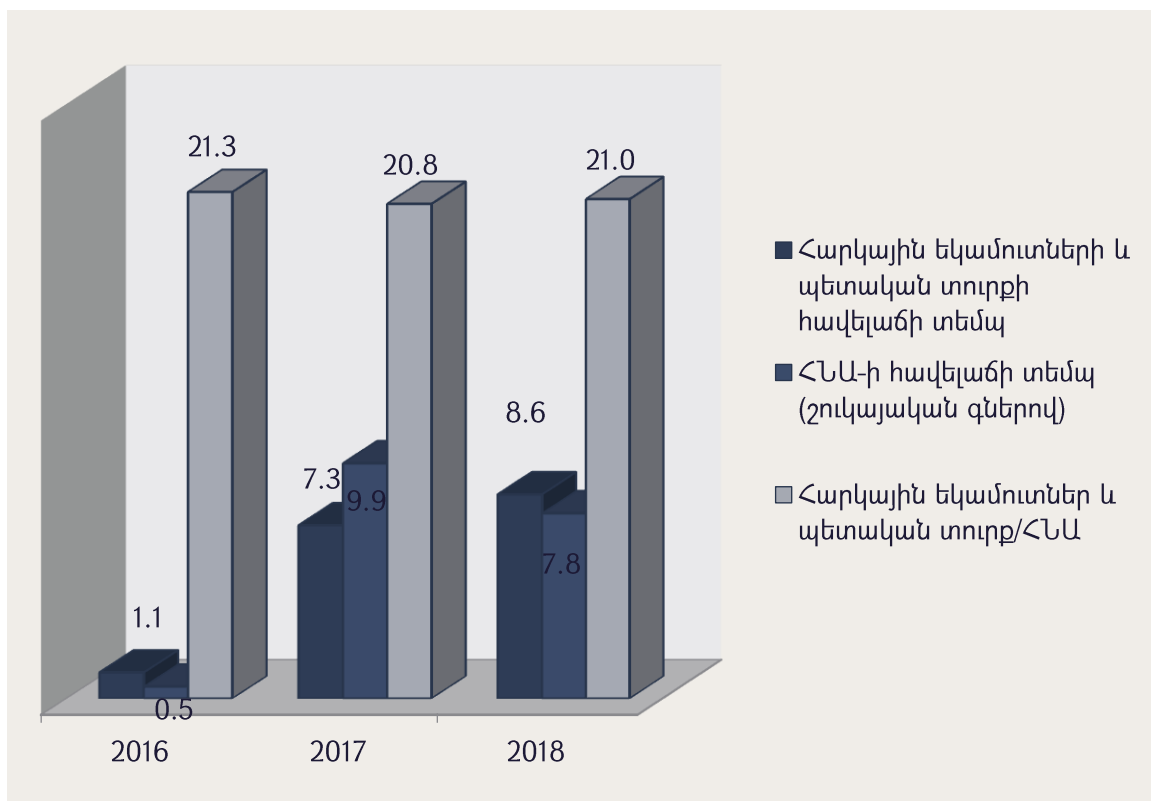
Աղյուսակ 1. 2016-2018թթ. հարկային եկամուտներ և պետական տուրք, հարկային եկամուտների ու պետական տուրքի և ՀՆԱ հավելածի տեմպը

Ցուցանիշ	Չափման միավոր	2016	2017	2018
Հարկային եկամուտներ և պետական տուրք	մլրդ դրամ	1079.7	1158.1	1258.1
Հարկային եկամուտների և պետական տուրքի հավելածի տեմպ	%	1.1	7.3	8.6
Հարկային եկամուտներ և պետական տուրք (համադրելի ցուցանիշ)	մլրդ դրամ	1031.0	1141.5	1306.2
Հարկային եկամուտների և պետական տուրքի (համադրելի ցուցանիշ) հավելածի տեմպ	%	0.7	10.7	14.4
ՀՆԱ (շուկայական գներով)	մլրդ դրամ	5067.3	5568.9	6002.7
ՀՆԱ-ի իրական աճ	%	100.2	107.5	105.2
Անվանական ՀՆԱ-ի հավելածի տեմպ	%	0.5	9.9	7.8
Հարկային եկամուտներ և պետական տուրք/ՀՆԱ	%	21.3	20.8	21.0

2018թ. անվանական ՀՆԱ-ն կազմել է 6,002.7 մլրդ դրամ, իսկ անվանական ՀՆԱ-ի աճը՝ 433.8 մլրդ դրամ կամ 7.8%:

Ըստ ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի պաշտոնական տվյալների՝ 2018 թվականին ՀՆԱ իրական աճը կազմել է 105.2% (նախորդ տարվա համեմատ նվազել է 2.3 տոկոսային կետով), իսկ հարկերի հավելվածի տեմպը կազմել է 8.6% (Գծապատկեր 1):

Գծապատկեր 1. 2016-2018թթ. հարկային եկամուտների և պետական տուրքի հավելվածի տեմպը, անվանական ՀՆԱ հավելվածի տեմպը, հարկային եկամուտներ ու պետական տուրք/ՀՆԱ ցուցանիշը

2018 թվականի **հարկային եկամուտներ և պետական տուրք/ՀՆԱ** ցուցանիշը կազմել է **21.0%**, ինչը նախորդ տարվա փաստացի ցուցանիշից ավել է 0.2 տոկոսային կետով (20.8%-ի համեմատ): Հարկային եկամուտների վրա ազդել են տնտեսական, օրենսդրական և վարչարարության գործոնները, սակայն 2018 և 2017 թվականների հարկային եկամուտների ստորև ներկայացված համեմատական վերլուծության նպատակով բերված ցուցանիշների համադրելիության տեսանկյունից անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ 01.01.2018թ-ից հետո, արդեն ուժի մեջ մտած ՀՀ հարկային օրենսգրքի 325-րդ հոդվածի 8-րդ մասով սահմանվեց, որ «Միասնական հաշվին կատարված

վճարումները չեն համարվում պետական բյուջեի հարկային եկամուտներ և վճարներ, քանի դեռ դրանց հաշվին պարտավորություններ չեն մարվել:»։ Այս օրենսդրական փոփոխության արդյունքում, գանձապետական համակարգը պետական բյուջեի հարկային եկամուտ սկսեց ճանաչել միայն հարկային հաշվարկով, ստուգման ակտով կամ այլ հիմքով ծագած հարկային պարտավորությունների դիմաց միասնական հաշվին վճարված գումարները, այդպիսով փոփոխելով մինչ այդ կիրառվող եկամուտների հաշվառման կանոնները, երբ հարկային եկամուտ էր ճանաչվում ՀՀ պետական բյուջե փաստացի կատարված վճարումները:

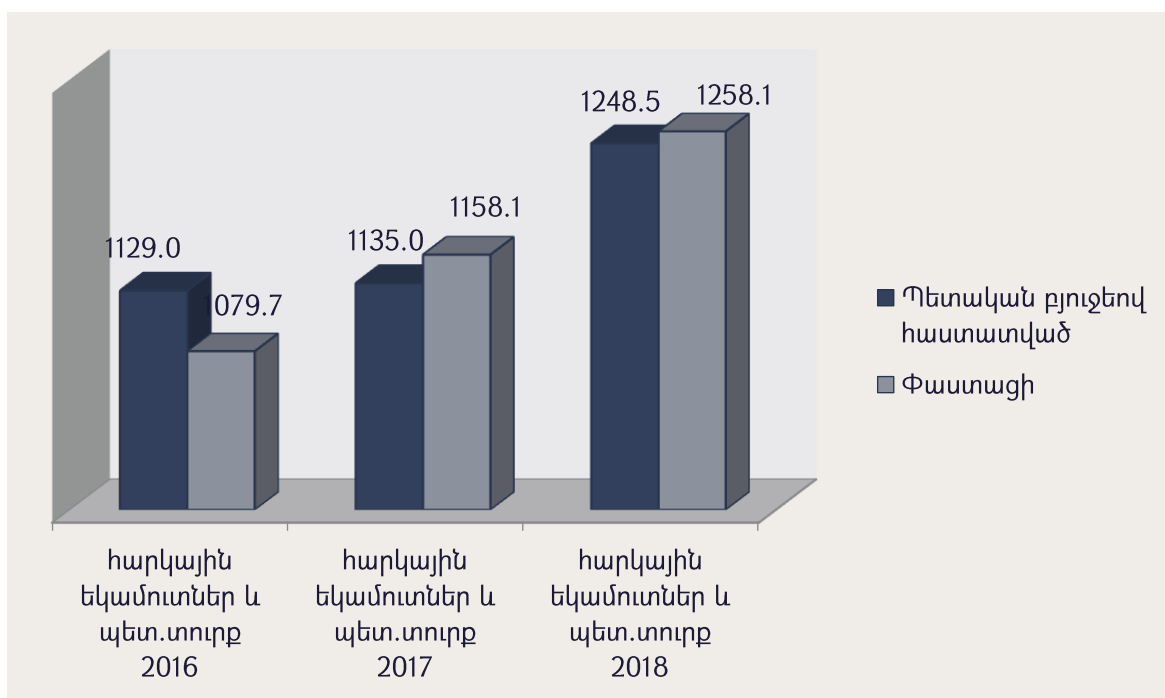
Այս տեսանկյունից, հաշվի առնելով առ 01.01.2019թ. դրությամբ միասնական հաշվում առկա մնացորդը, 2018 թվականի հարկային եկամուտներ և պետական տուրք/ՀՆԱ ցուցանիշը կկազմի 21.8%, ինչը նախորդ՝ 2017 թվականի համադրելի ցուցանիշից ավել է 1.3 տոկոսային կետով (20.5%-ի համեմատ):

Այլ երկրների համար հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշը ներկայացված է հավելված 1-ում:

1.2 Հարկատեսակներ և վճարներ

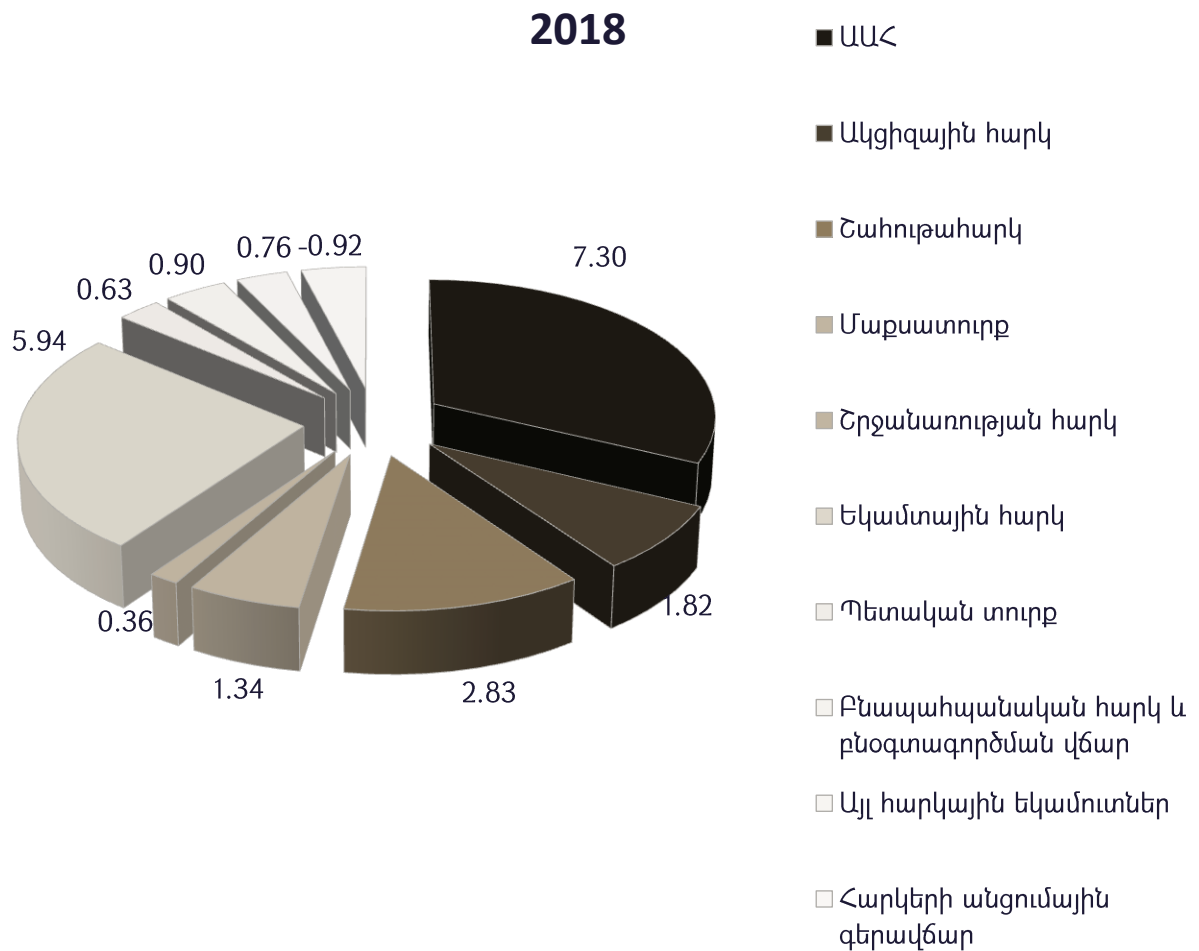
2018 թվականի ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսվել էր ապահովել 1,248.5 մլրդ դրամ հարկային եկամուտներ և պետական տուրք: 2018 թվականի հարկային եկամուտների և պետական տուրքի կատարողականը ՀՀ պետական բյուջեով հաստատված ծրագրային ցուցանիշի նկատմամբ կազմել է 100.8% (Գծապատկեր 2), կամ 9.6 մլրդ դրամով ավել, ինչը հիմնականում պայմանավորված է շահութահարկի, ակցիզային հարկի, բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարի գումարների ավելացմամբ: Միաժամանակ, անհրաժեշտ է նշել, որ 01.01.2019թ. դրությամբ միասնական հաշվի 48.1 մլրդ դրամ մնացորդը հաշվի առնելով, 2018 թվականի հարկային եկամուտների և պետական տուրքի կատարողականը վերը նշված ծրագրային ցուցանիշի նկատմամբ կկազմի 104.6% կամ 57.7 մլրդ դրամով ավել:

Գծապատկեր 2. Հարկային եկամուտների և պետական տուրքի կատարողականը 2016-2018թթ., մլրդ դրամ

Հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշն ըստ առանձին հարկատեսակների ներկայացված է Գծապատկեր 3-ում:

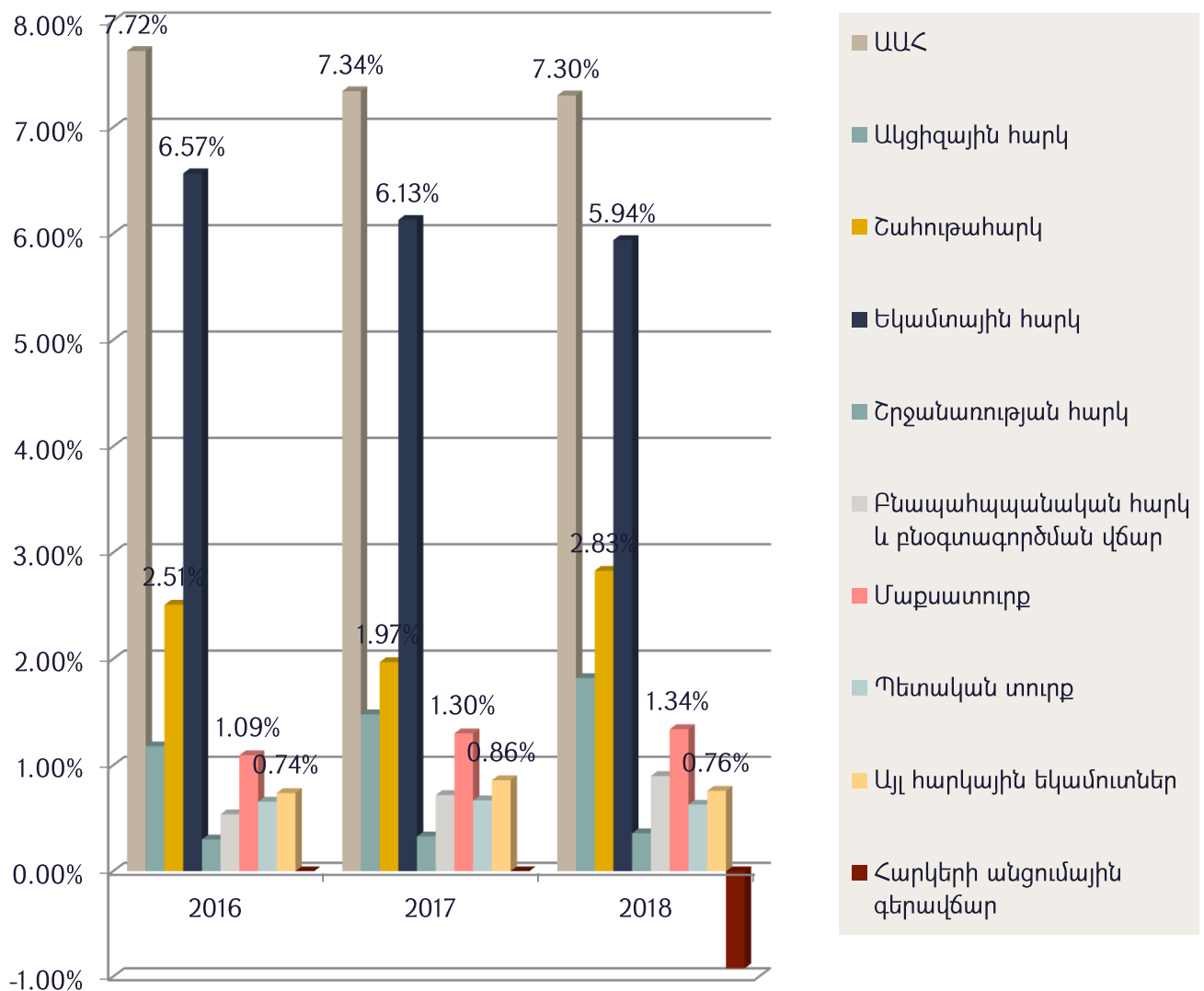
**Գծապատկեր 3. 2018թ. Հարկային եկամուտներ և պետական տուրք/ՀՆԱ (21.0 %)
ցուցանիշն ըստ հարկային եկամուտների տեսակների և պետական տուրքի**

2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ առանձին եկամուտներ/ՀՆԱ ցուցանիշների համեմատությունը սույն բաժնում չի ներկայացվում, հաշվի առնելով նախորդ 1.1 մասում նշված հաշվետու և նախորդ տարիների պետական բյուջեների եկամուտների հաշվառման կանոնների տարբերությունը:

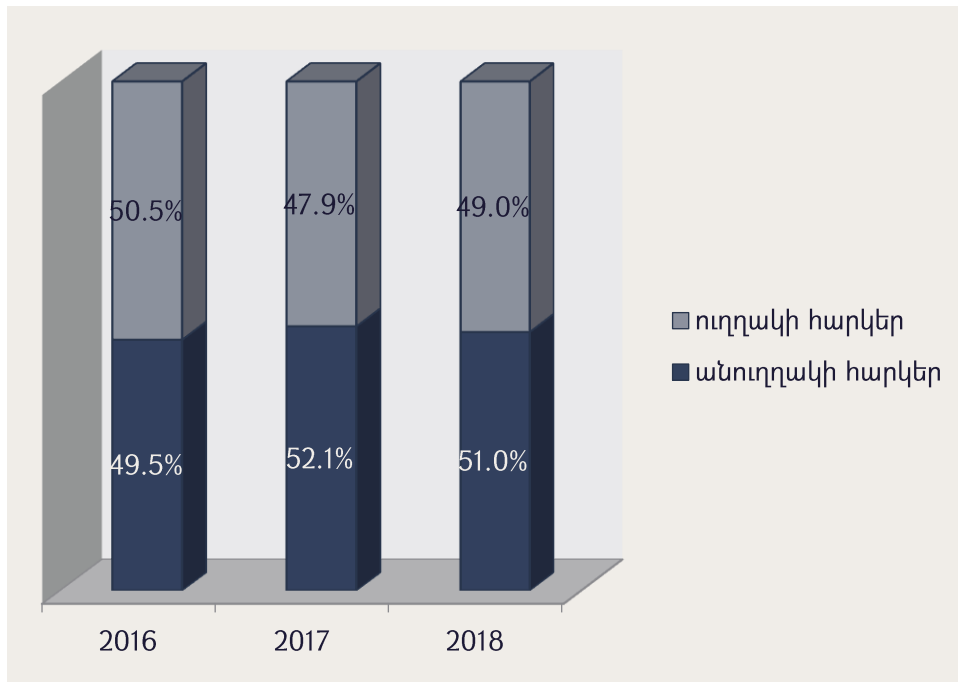
2016-2018թթ. հարկային եկամուտների և պետական տուրքի մուտքերում ամենամեծ տեսակարար կշիռ ունեն ԱԱՀ-ը, եկամտային հարկը, շահութահարկը (Գծապատկեր 4):

Գծապատկեր 4. 2016-2018թթ. հարկային եկամուտների և պետական տուրքի կառուցվածքը

Անուղղակի հարկերը շարունակում են գերակշռել ուղղակի հարկերի նկատմամբ (Գծապատկեր 5):

Գծապատկեր 5. 2016-2018թթ. անուղղակի և ուղղակի¹ հարկերի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում

¹ Ուղղակի հարկերում ներառված են շահութահարկը, եկամտային հարկը (ներառյալ՝ եկամտահարկը և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարը), իսկ անուղղակի հարկերում՝ ԱԱՀ, ակցիզային հարկը:

ԱՎԵԼԱՑՎԱԾ ԱՐԺԵՔԻ ՀԱՐԿ 2018 թվականին ԱԱՀ-ի մուտքերը կազմել են 438.2 մլրդ դրամ (ներառյալ անցումային գերաճարից մարումները): 2018 թվականի ԱԱՀ-ի մուտքերում ներառված չեն ՀՀ ՊԵԿ կողմից հավաքագրվող գումարներից ԱԱՀ-ի 0-ական դրույքաչափի կիրառման արդյունքում նվազեցված՝ ապրանքների արտահանման համար ԱԱՀ-ի փոխհատուցման գումարները, 2018 թվականից կիրառվող ԱԱՀ-ի դեբետային գումարների փոխհատուցման գումարները:

2017² թվականի համեմատ ԱԱՀ-ի մուտքերն աճել են 29.4 մլրդ դրամով կամ 7.2%-ով (Աղյուսակ 2): 2018 թվականին ԱԱՀ-ի մուտքերից 296.6 մլրդ դրամն ապահովվել է ՀՀ ներմուծվող ապրանքներից, այդ թվում 92.0 մլրդ դրամը՝ Եվրասիական տնտեսական միության (այսուհետ՝ ԵՏՄ) անդամ երկրներից ՀՀ ներմուծվող ապրանքներից, իսկ 141.6 մլրդ դրամը՝ ներքին շրջանառությունից:

Անհրաժեշտ է նշել, որ ստորև ներկայացվող առանձին հարկատեսակների և վճարների մուտքերի վերլուծությունների հաշվետու և նախորդ տարիների ցուցանիշների համեմատականներում հաշվի են առնված համապատասխան ժամանակաշրջաններում գործող պետական բյուջեի եկամուտների հաշվառման կանոնները:

Աղյուսակ 2-ում 2016 թվականի և 2017 թվականի հունվար-մայիս ամիսների ԱԱՀ մուտքերում ներառված են հարկային մարմնի կողմից հավաքագրվող գումարներից ԱԱՀ-ի 0-ական դրույքաչափի կիրառման արդյունքում նվազեցված՝ ապրանքների արտահանման համար ԱԱՀ-ի վերադարձի գումարները և օտարերկրյա քաղաքացիների և քաղաքացիություն չունեցող անձանց կողմից ՀՀ տարածքում ձեռք բերված ապրանքների արտահանման դեպքում դրանց գների մեջ ներառված և ՀՀ տարածքում վճարված ԱԱՀ-ի վերադարձված գումարները՝ համապատասխանաբար 48.7 մլրդ և 16.6 մլրդ դրամ, որոնք նշված ժամանակահատվածներում ճանաչվել են որպես հարկային եկամուտ:

Միաժամանակ, 2018 թվականի ԱԱՀ-ի մուտքերը 2017 թվականի ԱԱՀ-ի մուտքերի համադրելի ցուցանիշի նկատմամբ (առանց ԱԱՀ-ի 0-ական դրույքաչափի կիրառման արդյունքում նվազեցված՝ ապրանքների արտահանման համար ԱԱՀ-ի վերադարձի 16.6 մլրդ դրամ) աճել են 46 մլրդ դրամով կամ 11.7%-ով:

² Ներառված են 2017թ. հունվար-մայիս ամիսներին հարկային մարմնի կողմից հավաքագրվող գումարներից ԱԱՀ-ի 0-ական դրույքաչափի կիրառման արդյունքում նվազեցված՝ ապրանքների արտահանման համար ԱԱՀ-ի վերադարձի 16.6 մլրդ դրամ ԱԱՀ-ի գումարները

Աղյուսակ 2. 2016-2018թթ. ԱԱՀ-ի մուտքերը

	մլրդ դրամ		
Ցուցանիշը	2016	2017	2018
ԱԱՀ, այդ թվում՝	391.1	408.8	438.2
ԱԱՀ ներքին շրջանառությունից	157.0	121.0	141.6
ԱԱՀ ներմուծումից	168.2	203.3	204.6
ԱԱՀ ԵՏՄ պետություններից ներմուծումից	65.9	84.5	92.0

2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ ներքին շրջանառությունից ԱԱՀ-ը աճել է 17%, երրորդ երկրներից ՀՀ ներմուծվող ապրանքներից ԱԱՀ-ը աճել է 0.6%-ով, իսկ ԵՏՄ անդամ երկրներից ՀՀ ներմուծվող ապրանքներից ԱԱՀ-ի աճը կազմել է 8.9%:

ԱԱՀ-ի աճման հիմնական պատճառներ են հանդիսացել, մասնավորապես՝

Ներմուծման ծավալների ավելացումը. 2018թ. հունվար-դեկտեմբեր ամիսներին նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ ներմուծման ծավալները աճել են 418.3 մլրդ դրամի չափով կամ դոլարային արտահայտությամբ 21.1%³-ով, իսկ ՀՀ սահմանին հարկման ենթակա ապրանքների ծավալներն աճել են 30.5 մլրդ դրամով կամ 2.7%-ով, որից այլ հավասար պայմաններում հաշվարկվել է 6.1 մլրդ դրամ ԱԱՀ (30.5 *20%):

Միաժամանակ, ԱԱՀ-ի մուտքերի վրա իրենց բացասական ազդեցություններն են թողել հետևյալ գործոնները՝

1. 2018 թվականի ընթացքում գործունեության բոլոր տեսակների մասով իրացման շրջանառության ԱԱՀ-ի շեմը սահմանվել է 115 միլիոն դրամ,

2. ԱԱՀ-ի և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկներով առաջացող ԱԱՀ-ի՝ պետական բյուջեից փոխհատուցման ենթակա գումարները բացի ԱԱՀ-ի գծով հարկային պարտավորությունները մարելուց, յուրաքանչյուր հաշվետու կիսամյակի արդյունքով կարող են վերադարձվել միասնական հաշիվ՝ այլ հարկային պարտավորությունների մարման կամ հարկ վճարողին վերադարձնելու նպատակով,

³ Ըստ ՀՀ ՎԿ տվյալների՝ https://www.armstat.am/file/article/sv_12_18a_411.pdf

3. 2018 թվականի հունվար-դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում ԱԱՀ-ի 0-ական դրույքաչափով հարկվող գործարքների գծով փոխհատուցված գումարը կազմել է 79,326.5⁴ մլն դրամ, ինչը 32.3%-ով կամ 19,376.2 մլն դրամով գերազանցել է նախորդ տարվա համապատասխան ցուցանիշը,

2018 թվականի ընթացքում ԱԱՀ-ի դեբետային գումարների փոխհատուցումը կազմել է 10,820.1 մլն դրամ, որի հետ կապված անհրաժեշտ է նշել, որ ԱԱՀ-ի դեբետային գումարների փոխհատուցումը կատարվել է 2018թ.-ից սկսած, հետևաբար նույն չափով էլ ազդեցություն է ունեցել նախորդ տարվա համեմատությամբ,

2018 թվականի հունվար-դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում Tax free հաշիվներով ԱԱՀ-ի փոխհատուցված գումարը կազմել է 834.9 մլն դրամ, ինչը 25.4%-ով կամ 169.2 մլն դրամով գերազանցել է նախորդ տարվա համապատասխան ցուցանիշը,

2018 թվականի հունվար-դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում վերը նշված փոխհատուցման ընդհանուր գումարները կազմել են 90,981.5 մլն դրամ, ինչը 50.1%-ով կամ 30,365.5 մլն դրամով ավել է նախորդ տարվա համապատասխան ցուցանիշից,

4. «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու և 2017 թվականի դեկտեմբերի 21-ի «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-266-Ն օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքով (21.06.2018թ. ՀՕ-338-Ն) օտարերկրյա ֆիզիկական անձինք ՀՀ տարածքում իրականացվող՝ ԱԱՀ-ով հարկվող գործարքների (ապրանքների մատակարարման, աշխատանքների կատարման և ծառայությունների մատուցման) մասով, այդ թվում՝ նրանց փոխարեն հարկային գործակալի կողմից, ԱԱՀ հաշվարկելու և վճարելու պարտավորություն չեն կրում,

5. «Կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի կողմից ներմուծվող՝ ակցիզային հարկով հարկման ոչ ենթակա այն ապրանքների ցանկը հաստատելու մասին, որոնց ներմուծումն ազատված է ավելացված արժեքի հարկից» ՀՀ օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքով (25.10.2017թ. ՀՕ-192-Ն) 2018թ. հունվարի 1-ից ԱԱՀ-ից ազատման արտոնություն է սահմանվել ԱԱՀ վճարողների կողմից մեքենա

⁴ Ներառված են հարկ վճարողների դիմումների հիման վրա իրականացված ուսումնասիրություններով, բողոքարկման հանձնաժողովի որոշումներով, դատարանի վճիռներով հաշվանցման և (կամ) վերադարձման ենթակա համարված գումարները:

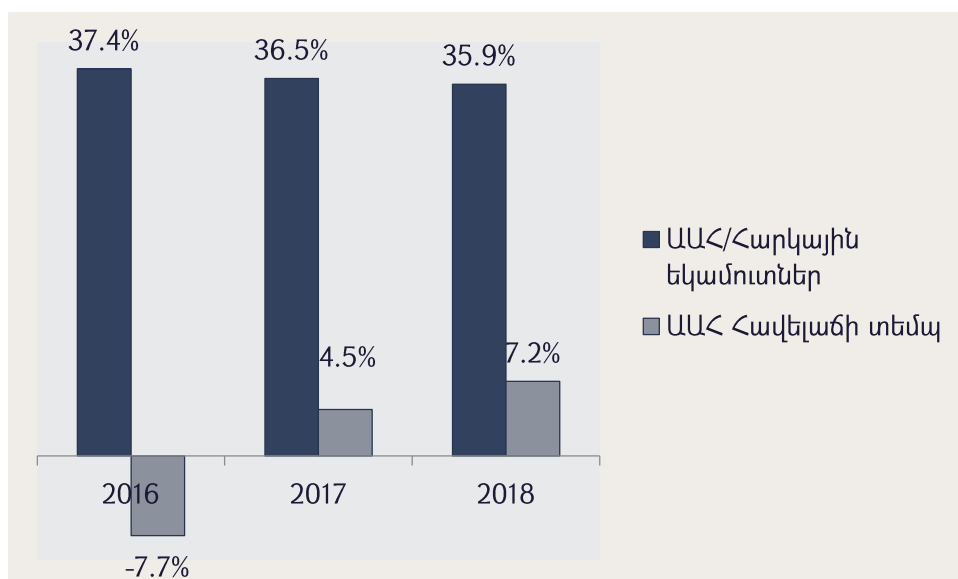
սարքավորումների (հիմնականում ԱՏԳ ԱԱ 84-85 խմբերին դասվող), որոշ հումքատեսակների ներմուծման մասով,

6. ՀՀ կառավարության կողմից 09.08.2018թ. ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2015 թվականի հուլիսի 30-ի N865-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N938-Ն որոշումը, որով բարձրացվել են Հայաստանի Հանրապետությունում օրենքով սահմանված կարգով անհատ ձեռնարկատեր չհանդիսացող ֆիզիկական անձանց կողմից Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծվող ապրանքների ակնհայտ առևտրային չափաքանակները:

Միաժամանակ, ««Կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի կողմից ներմուծվող՝ ակցիզային հարկով հարկման ոչ ենթակա այն ապրանքների ցանկը հաստատելու մասին, որոնց ներմուծումն ազատված է ավելացված արժեքի հարկից» ՀՀ օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքով (16.01.2018թ. ՀՕ-94-Ն) ավելացված արժեքի հարկ վճարողների կողմից ԱՏԳ ԱԱ 2517102000, 2529100000 ծածկագրերին դասվող ապրանքների ներմուծման մասով սահմանվել է ավելացված արժեքի հարկից ազատման արտոնություն:

ԱԱՀ-ի հաշվին ապահովվում է հարկային եկամուտների (առանց պետական տուրքի) գերակշիռ մասը, 2016-2018 թվականներին՝ միջինը 36.6%: 2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ ԱԱՀ-ի կշիռը հարկային եկամուտներում նվազել է 0.6 տոկոսային կետով (Գծապատկեր 6):

Գծապատկեր 6. 2016-2018թթ. ԱԱՀ-ի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում, ԱԱՀ-ի հավելաճի տեմպը

ՇԱՀՈՒԹԱՀԱՐԿ 2018 թվականի շահութահարկի մուտքերը կազմել են 170.1 մլրդ դրամ (ներառյալ անցումային գերավճարից մարումները): 2017 թվականի համեմատ շահութահարկի մուտքերն աճել են 60.1 մլրդ դրամով կամ 54.6%-ով (Աղյուսակ 3):

Աղյուսակ 3. 2016-2018թթ. շահութահարկի մուտքերը

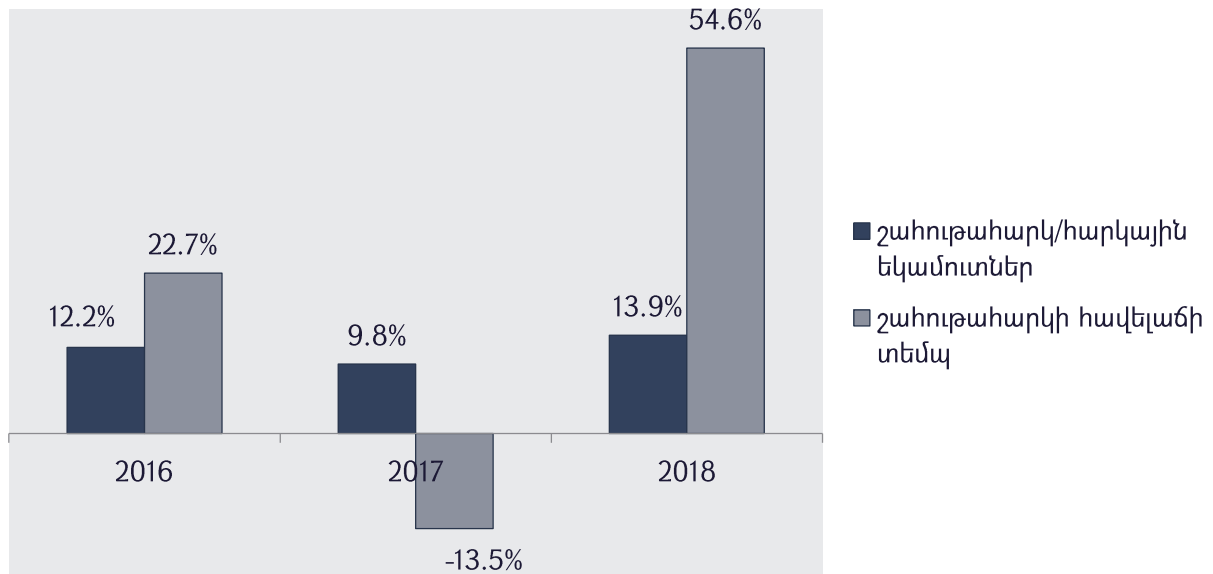
			մլրդ դրամ
Ցուցանիշը	2016	2017	2018
Շահութահարկ, այդ թվում՝	127.2	110.0	170.1
շահութահարկ ռեզիդենտից	98.4	84.0	150.9
շահութահարկ ոչ ռեզիդենտից	28.8	26.0	19.2

Շահութահարկի գծով հարկային եկամուտների աճը հիմնականում պայմանավորված է եղել նախորդ տարվա համեմատ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողների շահութահարկի մուտքերի աճով՝ 79.6%-ով, որն իր հերթին պայմանավորված է ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողների համախառն եկամտի և հարկվող շահույթի աճով:

Միաժամանակ, հարկ է նշել, որ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողների մոտ շահութահարկի մուտքերի աճը պայմանավորված է նաև օրենսդրական փոփոխությունների արդյունքում շահութահարկի կանխավճարների բազայի նկատմամբ հաշվարկվող տարեկան տոկոսադրույքը 75 տոկոսից 80 տոկոս բարձրացնելու հանգամանքով:

Շահութահարկի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում 2018 թվականին կազմել է 13.9%, 2017 թվականի համեմատությամբ աճելով 4.1 տոկոսային կետով (Գծապատկեր 7):

Գծապատկեր 7. 2016-2018թթ. շահութահարկի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում, շահութահարկի հավելածի տեմպը

ԵԿԱՄՏԱՅԻՆ ՀԱՐԿ 2018 թվականի եկամտային հարկի մուտքերը կազմել են 356.6⁵ մլրդ դրամ (ներառյալ անցումային գերավճարից մարումները): 2017 թվականի համեմատ եկամտային հարկի մուտքերն աճել են 15.4 մլրդ դրամով կամ 4.5%-ով (Աղյուսակ 4):

Աղյուսակ 4. 2016-2018թթ. եկամտային հարկի մուտքերը

Ցուցանիշ	մլրդ դրամ		
	2016	2017	2018
Եկամտային հարկ	332.8	341.2 ⁶	356.6

Եկամտային հարկի աճը գլխավորապես պայմանավորված է միջին ամսական աշխատավարձի բնականոն աճով (2018թ. հունվար-դեկտեմբերին նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի նկատմամբ աճել է 3.8⁷ տոկոսով):

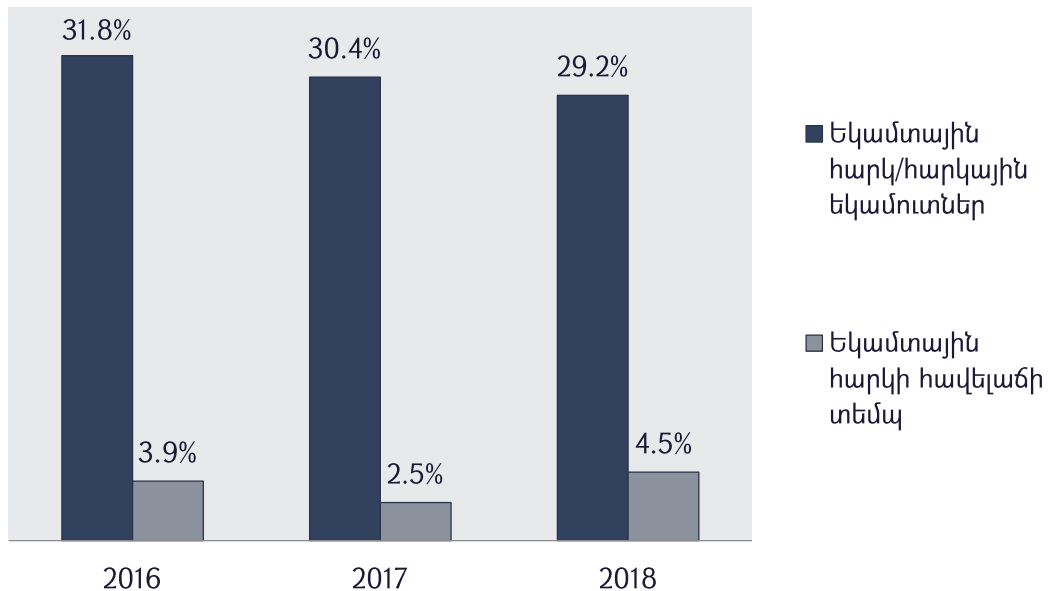
⁵ Ներառված են պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների և եկամտահարկի գումարները:

⁶ Ներառված չեն հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների մասով եկամտային հարկից վերադարձված գումարները, որոնք 2017 թվականին կազմել են շուրջ 2.4 մլրդ դրամ:

⁷ Ըստ ՀՀ ՎԿ տվյալների <http://armstat.am/am/?nid=12&id=08001>

2018 թվականին եկամտային հարկի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում կազմել է 29.2%՝ 2017 թվականի համեմատ նվազելով 1.2 տոկոսային կետով (Գծապատկեր 8):

Գծապատկեր 8. 2016-2018թթ. եկամտային հարկի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում, եկամտային հարկի հավելածի տեմպ

Եկամտային հարկի մուտքերի վրա իր բացասական ազդեցությունն է թողել բնակարան ձեռքբերելու կամ անհատական բնակելի տուն կառուցելու նպատակով՝ հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների մասով վարկառուներին և համավարկառուներին վերադարձված վճարված եկամտային հարկի գումարների աճը: Այսպես, 2018 թվականի հունվար-դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում բնակարան ձեռքբերելու կամ անհատական բնակելի տուն կառուցելու նպատակով՝ հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների մասով վարկառուներին և համավարկառուներին է վերադարձվել վճարված եկամտային հարկի 4,679.9 մլն դրամ գումար՝ նախորդ տարվա վերադարձված եկամտային հարկի համեմատ աճը կազմել է 93.7% կամ 2,263.9 մլն դրամ ինչն իր հերթին նշանակում է, որ վերը նշված գործոնի հետևանքով ՀՀ պետական բյուջեի հարկային եկամուտների վրա բացասական ազդեցության չափը կազմում է շուրջ 2.3 մլրդ դրամ:

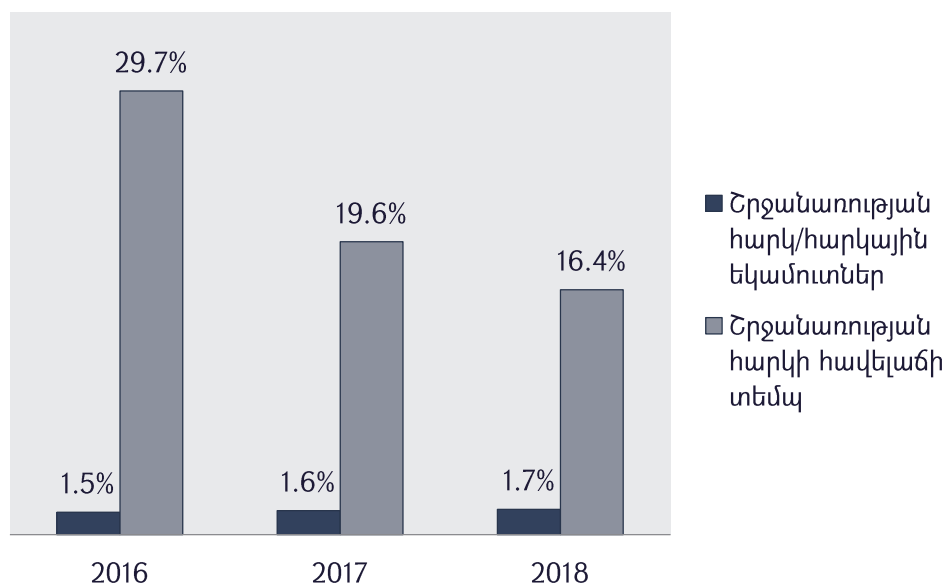
ՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿ 2018 թվականին շրջանառության հարկի մուտքերը կազմել են 21.3 մլրդ դրամ (ներառյալ անցումային գերավճարից մարումները): 2017 թվականի համեմատ շրջանառության հարկի մուտքերն աճել են 3.0 մլրդ դրամով կամ 16.4%-ով:

Շրջանառության հարկի գծով մուտքերի աճը հիմնականում պայմանավորված է առևտրի և ծառայությունների ծավալների համապատասխանաբար՝ 12.5%⁸ և 20.1%⁹ աճերով:

Մյուս գործոնը, որն ազդել է շրջանառության հարկի մուտքերի վրա՝ հանրային սննդի ոլորտում 2018թ. հուլիսի 1-ից կատարված փոփոխություններն են: Այսպես՝ 2018թ. հուլիսի 1-ից հանրային սննդի գործունեության մասով կիրառվել է ընդհանուր հարկման համակարգը կամ շրջանառության հարկով հարկման համակարգը՝ մինչև 01.07.2018թ. կիրառված արտոնագրային հարկման համակարգի փոխարեն:

Շրջանառության հարկի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում 2018 թվականին կազմել է 1.7%, 2017 թվականի համեմատությամբ աճելով 0.1 տոկոսային կետով (Գծապատկեր 9):

Գծապատկեր 9. 2016-2018թթ. շրջանառության հարկի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում, շրջանառության հարկի հավելածի տեմպ

ԱԿՑԻԶԱՅԻՆ ՀԱՐԿ 2018 թվականին ակցիզային հարկի մուտքերը կազմել են 109.0 մլրդ դրամ (ներառյալ անցումային գերավճարից մարումները): 2017 թվականի համեմատ ակցիզային հարկի մուտքերն աճել են 26.7 մլրդ դրամով կամ 32.4%-ով (Աղյուսակ 5): Ակցիզային հարկի աճի պատճառ է հանդիսացել ԵՏՄ-ում իրականացվող ակցիզային հարկի դրույքաչափերի ներդաշնակեցման քաղաքականության ներքո մինչև 2021 թվականը ծխախոտի և ալկոհոլային խմիչքների արտադրանքի համար նախատեսված

⁸ Ըստ ՀՀ ՎԿ տվյալների՝ <https://www.armstat.am/am/?nid=12&id=06000>

⁹ Ըստ ՀՀ ՎԿ տվյալների՝ <https://www.armstat.am/am/?nid=12&id=06002>

ակցիզային հարկի դրույքաչափերի տարեկան 15 տոկոսով շարունակաբար բարձրացումը: ՀՀ հարկային օրենսգրքով ակցիզային հարկով հարկման ենթակա որոշ ապրանքատեսակների մասով 2018 թվականի հունվարի 1-ից սահմանվել են ակցիզային հարկի նոր դրույքաչափեր՝

ա) ԱՏԳ ԱԱ 2208 ծածկագրին (բացառությամբ ԱՏԳ ԱԱ 2208 90 330 0, 2208 90 380 0, 2208 90 480 0, 2208 20, 2208 30, 2208 40) դասվող ապրանքների համար՝ 73 տոկոս, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 725 դրամ,

բ) ԱՏԳ ԱԱ 2208 30, 2208 40 ծածկագրերին դասվող ապրանքների համար՝ 66 տոկոս, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 3970 դրամ,

գ) ԱՏԳ ԱԱ 2208 90 330 0, 2208 90 380 0, 2208 90 480 0 ծածկագրերին դասվող ապրանքների համար 1 լիտրի համար 800 դրամ,

դ) ԱՏԳ ԱԱ 2402 (բացառությամբ 2402 10 00011, 2402 90 00011, 2402 10 00012, 2402 90 00012) ծածկագրերին դասվող ապրանքների համար՝ 15 տոկոս, բայց ոչ պակաս, քան 1000 հատի համար 7275 դրամ,

ե) ԱՏԳ ԱԱ 2710 12 բենզինի 1 տոննայի համար 40000 դրամ,

զ) ԱՏԳ ԱԱ 2711 21 սեղմված բնական գազի 1000 մ³ համար 25000 դրամ:

2018 թվականից ակցիզային հարկով հարկման ենթակա ապրանքների ցանկը լրացվել է ԱՏԳ ԱԱ 3403 19 100 0, 3403 19 900 0, 3403 99 000 0 ծածկագրերին դասվող ապրանքներով՝ որոնց համար սահմանվել է ակցիզային հարկի դրույքաչափ՝ 50 տոկոս, բայց ոչ պակաս քան 1 կգ համար՝ 400 դրամ:

Ակցիզային հարկի աճի պատճառ է հանդիսացել նաև ծխախոտի արտադրանքի 16.8%, ալկոհոլային խմիչքների արտադրանքի 47.2%, գարեջրի արտադրանքի 21.8% իրացման ծավալների աճը¹⁰:

2018թ. ՀՀ ներմուծվող ապրանքներից ակցիզային հարկն աճել է 6 մլրդ դրամով կամ 19%-ով, որը հիմնականում պայմանավորված է սիգարների, սիգարելաների և ծխախոտի արդյունաբերական փոխարինիչների համար վճարված ակցիզային հարկի աճով՝ շուրջ 4.4 մլրդ դրամ կամ 23%:

¹⁰ Ըստ ՀՀ ՎԿ տվյալների՝ https://www.armstat.am/file/article/5nish_12_2018.pdf

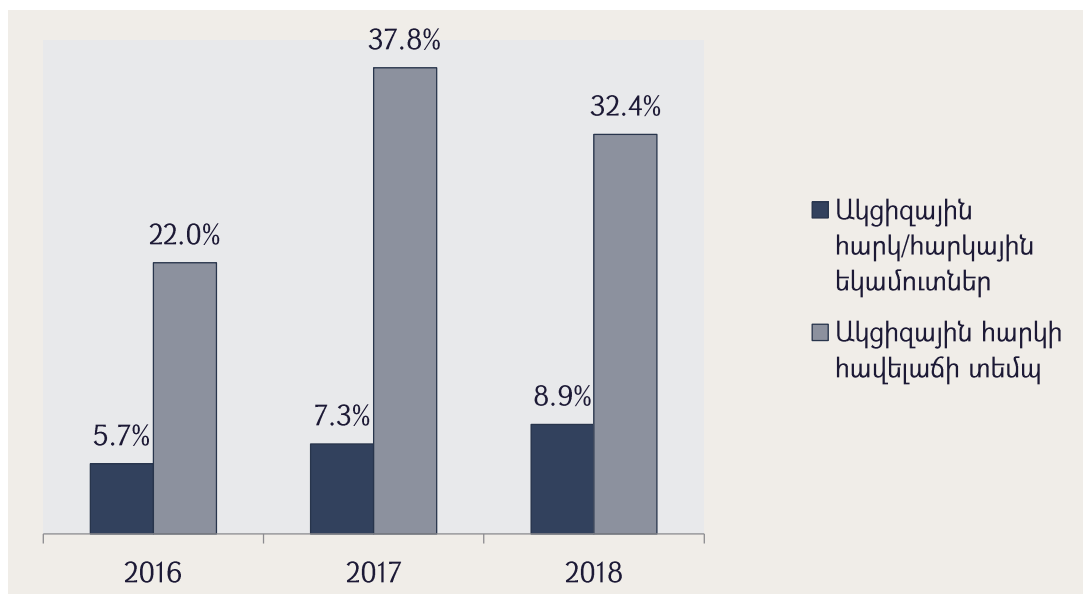
Աղյուսակ 5. 2016-2018թթ. ակցիզային հարկի մուտքերը

	մլրդ դրամ		
Ցուցանիշը	2016	2017	2018
Ակցիզային հարկ, այդ թվում՝	59.7	82.3	109.0
ՀՀ-ում արտադրվող ապրանքներից	24.1	37.2	61.8
ՀՀ ներմուծվող ապրանքներից	25.7	31.5	37.5
ԵՏՄ անդամ պետություններից ներմուծվող ապրանքների համար	9.9	13.6	9.7

2018 թվականին ՀՀ-ում արտադրվող ապրանքներից ակցիզային հարկի մուտքերը կազմել են 61.8 մլրդ դրամ, որը 24.6 մլրդ դրամով կամ 66.1%-ով ավել է նախորդ տարվա համեմատ, ԵՏՄ անդամ պետություններից ՀՀ ներմուծվող ապրանքներից ակցիզային հարկի մուտքերը կազմել են 9.7 մլրդ դրամ, որը 3.9 մլրդ դրամով կամ 28.7%-ով պակաս է նախորդ տարվա համեմատ:

2018 թվականին ակցիզային հարկը կազմել է հարկային եկամուտների 8.9%-ը, իսկ 2017 թվականին՝ 7.4%-ը (Գծապատկեր 10):

Գծապատկեր 10. 2016-2018թթ. ակցիզային հարկի հավելաճի տեմպը և տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում

ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐԿ ԵՎ ԲՆՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՎՃԱՐ 2018 թվականին բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարի մուտքերը կազմել են 54.2 մլրդ դրամ (ներառյալ անցումային գերավճարից մարումները): 2017 թվականի համեմատ

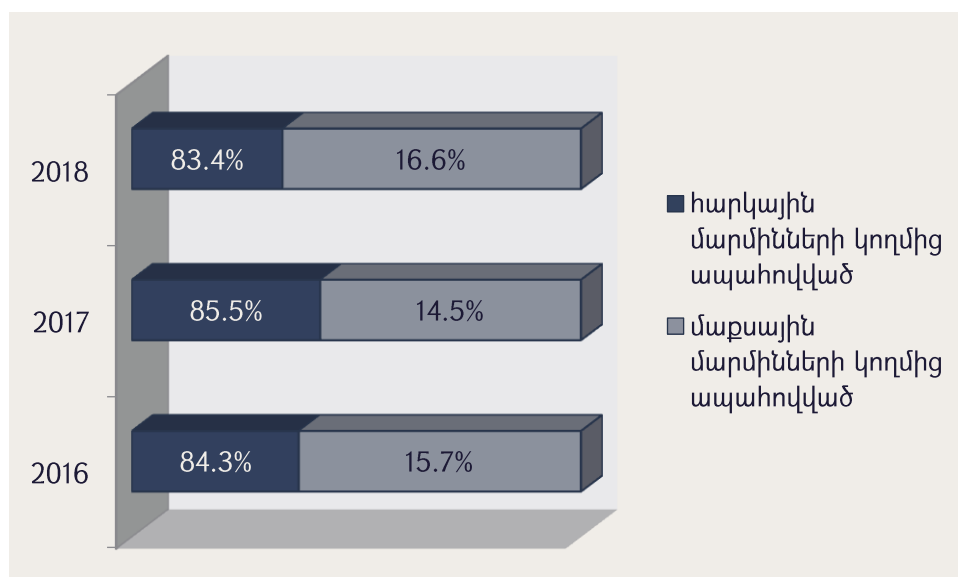
բնապահպանական հարկը և բնօգտագործման վճարն աճել են 14.1 մլրդ դրամով կամ 35.2%-ով (Աղյուսակ 6):

Աղյուսակ 6. 2016-2018թթ. բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարի մուտքերը

	մլրդ դրամ		
Ցուցանիշը	2016	2017	2018
Բնապահպանական հարկ և բնօգտագործման վճար, այդ թվում՝	27.4	40.1	54.2
հարկային մարմինների կողմից ապահովված	23.1	34.3	45.2
մաքսային մարմինների կողմից ապահովված	4.3	5.8	9.0

Ընդ որում, հարկային մարմինների կողմից ապահովված բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարից մուտքերը 2018 թվականին կազմել են 45.2 մլրդ դրամ 2017 թվականի 34.3 մլրդ դրամի համեմատ՝ աճելով 31.8%-ով, իսկ մաքսային մարմինների կողմից ապահովված բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարից մուտքերը 2018 թվականին կազմել են 9.0 մլրդ դրամ 2017 թվականի 5.8 մլրդ դրամի համեմատ՝ աճելով 55.2%-ով:

Գծապատկեր 11. 2016-2018թթ. հարկային և մաքսային մարմինների կողմից ապահովված բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարի տեսակարար կշիռները բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարի կազմում

2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ հանքագործական արդյունաբերության և բացահանքերի շահագործման այլ ճյուղերում և դրանց վերամշակման արդյունքում ստացված պատրաստի արտադրանքի իրացման համար վճարվող ռոյալթիի մուտքերն աճել են 3,390.1 մլն դրամով կամ 43.7%-ով¹¹: Արդյունահանված և դրանց վերամշակման արդյունքում ստացված արտադրանքների իրացման համար վճարվող ռոյալթիների աճը պայմանավորված է հիմնականում 2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ Լոնդոնի մետաղների բորսայի տվյալների հիման վրա հայտարարված՝ հիմնական արտադրատեսակներ համարվող պղնձի և մոլիբդենի տարեկան միջին գների աճով: Մասնավորապես պղնձի 2018թ. տարեկան միջին գինը (արտահայտված ԱՄՆ դոլարով) 2017թ. համեմատ աճել է 5.9%-ով, իսկ մոլիբդենինը՝ 50.6%-ով, մյուս կողմից՝ 2018թ. տեղի է ունեցել մետաղական հանքաքարի թողարկման ծավալների նվազում 12.98%¹²-ով, ինչը բնականաբար բացասական ազդեցություն է թողել նշված եկամտատեսակի մուտքերի վրա¹³:

Տվյալ տեսակի հարկի աճը պայմանավորված է եղել ՀՀ տարածք ներմուծվող շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների ծավալների շուրջ 60 տոկոս աճով:

2018 թվականին մաքսային մարմինների կողմից գանձվող ավտոտրանսպորտային միջոցների՝ օդային ավազան վնասակար նյութերի արտանետման դիմաց վճարված 2018 թվականի բնապահպանական հարկը կազմել է 931.7 մլն դրամ՝ 2017 թվականի համեմատ աճելով 195 մլն դրամով կամ 26.5%-ով:

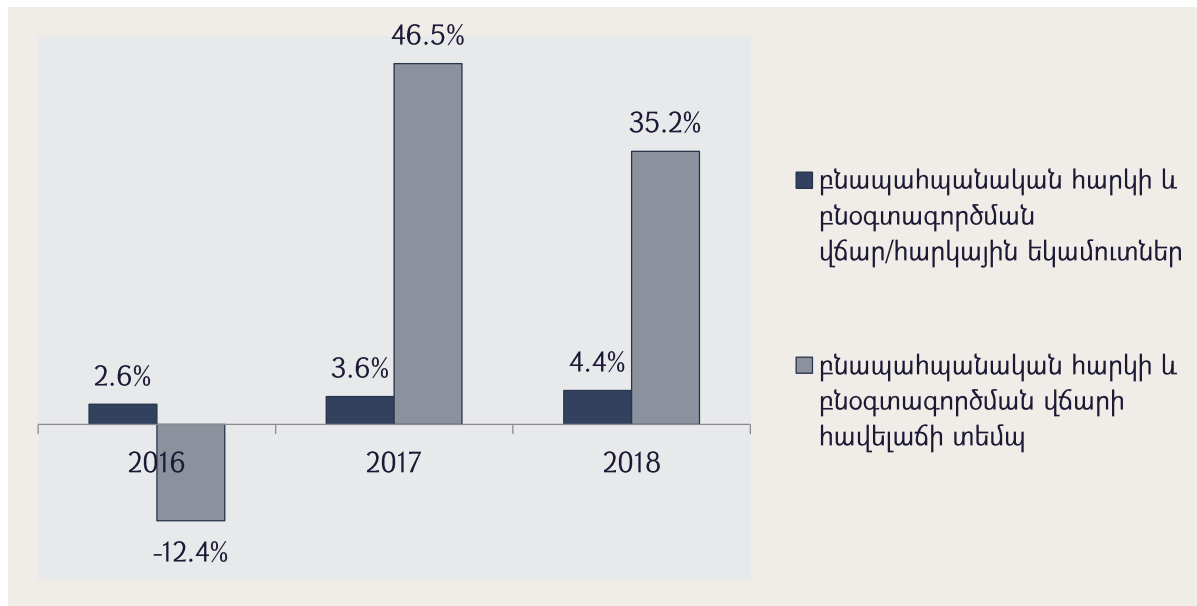
2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ բնապահպանական և բնօգտագործման վճարի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում աճել է 0.8 տոկոսային կետով, կազմելով 4.4% (Գծապատկեր 12):

¹¹ Ըստ ՀՀ ՎԿ տվյալների՝ https://www.armstat.am/file/article/2nish_m_12_2018.pdf

¹² Ըստ ՀՀ ՎԿ տվյալների՝ https://www.armstat.am/file/article/2nish_m_12_2018.pdf

¹³ http://www.minfin.am/hy/page/metaghakan_ogtakar_hanatsoneri_royaltineri_hashvarkman_npatkov_khtanyutum_parunakvogh_metaghneri_hamar_londoni_metaghneri_borsayi_tvyalnery:

Գծապատկեր 12. 2016-2018թթ. բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում և դրանց հավելածի տեմպը

ԱՐՏՈՆԱԳՐԱՅԻՆ ՀԱՐԿ 2018 թվականին արտոնագրային հարկի մուտքերը կազմել են 6.5 մլրդ դրամ (ներառյալ անցումային գերավճարից մարումները): 2017 թվականի արտոնագրային վճարների համեմատ 2018 թվականին արտոնագրային հարկի մուտքերը աճել են 0.6 մլրդ դրամով կամ 10.2%-ով:

Ընդ որում, աճը հիմնականում պայմանավորված է 2018թ. հունվարի 1-ից ուժի մեջ մտած ՀՀ հարկային օրենսգրքով, որով արտոնագրային հարկը սահմանվեց որպես պետական բյուջե վճարվող առանձին հարկատեսակ: Օրենսդրական փոփոխության համաձայն ուժը կորցրած ճանաչվեց «Հաստատագրված վճարների մասին» ՀՀ օրենքը և հաստատագրված վճարի հարկվող օբյեկտ համարվող ավտոտրանսպորտային գործունեությունը և վիճակախաղերի կազմակերպումը, մինչև այն ժամանակ 2018 թվականի հունվարի 1-ից գործունեության այդ տեսակները (ավտոբուսով ուղևորափոխադրում, միկրոավտոբուսով ուղևորափոխադրում, տոտալիզատորի կազմակերպում և ինտերնետ տոտալիզատորի կազմակերպում) համարվում են արտոնագրային հարկով հարկման օբյեկտ և 2018 թվականի արտոնագրային հարկի մուտքերում տվյալ գործունեության տեսակներից մուտքերը կազմել են 1,840 մլրդ դրամ, կամ արտոնագրային հարկի մուտքերի շուրջ 28.5%:

2018 թվականին ատամնաբուժական գործունեությունից և ատամնատեխնիկական գործունեությունից արտոնագրային հարկի մուտքերն աճել են համապատասխանաբար 97.1 մլն դրամով և 14.4 մլն դրամով կամ 10.9% և 18.2%:

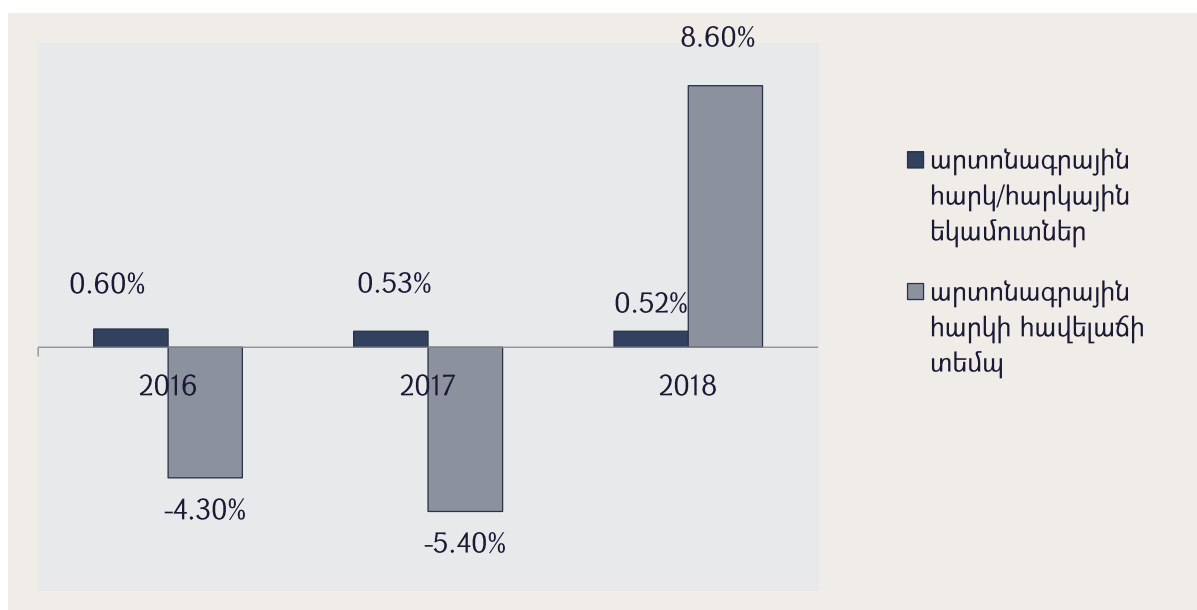
Վարսավիրական ծառայության մատուցման գործունեությունից արտոնագրային հարկի մուտքերը աճել են 18% կամ 126.8 մլն դրամով:

Համաձայն ՀՀ հարկային օրենսգրքի՝ 2018 թվականի հունվարի 1-ից արտոնագրային հարկով հարկման օբյեկտ չեն համարվել հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունը, եթե այդ գործունեության իրականացման տվյալ վայրի (հանրային սննդի օբյեկտի) սպասարկման սրահի (սրահների) մակերեսը գերազանցում է 100 մ²:

2018 թվականի հուլիսի 1-ից հանրային սննդի ոլորտում գործունեություն իրականացնող տնտեսավարողների համար սահմանվել են հարկման նոր չափանիշներ: Փոփոխությունների համաձայն, հուլիսի 1-ից հանրային սննդի գործունեությունը տեղափոխվել է կամ շրջանառության հարկի, կամ ընդհանուր հարկման համակարգ: Այդ իսկ պատճառով գործունեության տվյալ տեսակի մասով արտոնագրային հարկի մուտքերը նվազել են 48.1% կամ 1.5 մլրդ դրամով:

2018 թվականին արտոնագրային հարկի մուտքերը կազմել են հարկային եկամուտների 0.5%-ը:

Գծապատկեր 13. 2016-2018թթ. արտոնագրային հարկի (վճարների) տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում և դրանց հավելաճի տեմպը

ՄԱՔՍԱՏՈՒՐՔ 2018 թվականին մաքսատուրքի գումարները կազմել են 80.2 մլրդ դրամ: 2017 թվականի համեմատ մաքսատուրքի մուտքերն աճել են 7.6 մլրդ դրամով կամ 10.5%-ով (Աղյուսակ 7):

Աղյուսակ 7. 2016-2018թթ. մաքսատուրքի մուտքերը

	մլրդ դրամ		
<i>Ցուցանիշը</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
Մաքսատուրք, այդ թվում՝	55.4	72.6	80.2
մաքսատուրք կազմակերպություններից	53.1	68.6	73.2
մաքսատուրք ֆիզիկական անձանցից	2.3	4.0	7.0

Մաքսատուրքի աճը հիմնականում պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության՝ ԵՏՄ-ին անդամակցելու արդյունքում ԵՏՄ անդամ երկրներին համամասնորեն տրվող մաքսատուրքի գումարների աճով և ֆիզիկական անձանց կողմից ներմուծվող ապրանքներից գանձվող մաքսատուրքի աճով, մասնավորապես՝

ա) ԵՏՄ շրջանակներում ստացված մաքսատուրքն աճել է 4.6 մլրդ դրամով կամ 6.7%-ով,

բ) ֆիզիկական անձանցից գանձվող մաքսատուրքն աճել է 3 մլրդ դրամով կամ 75%-ով, մինչդեռ 2017 թվականին 2016 թվականի համեմատ աճել էր 73.9%-ով:

Մաքսատուրքերի աճի պատճառ է հանդիսացել երրորդ երկրներից ներմուծվող ապրանքների ծավալների աճը, մասնավորապես՝

ա) ԵՄ երկրներից ներմուծվող ապրանքների ծավալն ըստ արտահանող և ըստ ծագման երկրի աճել է համապատասխանաբար՝ 30.5%-ով և 26.8%-ով,

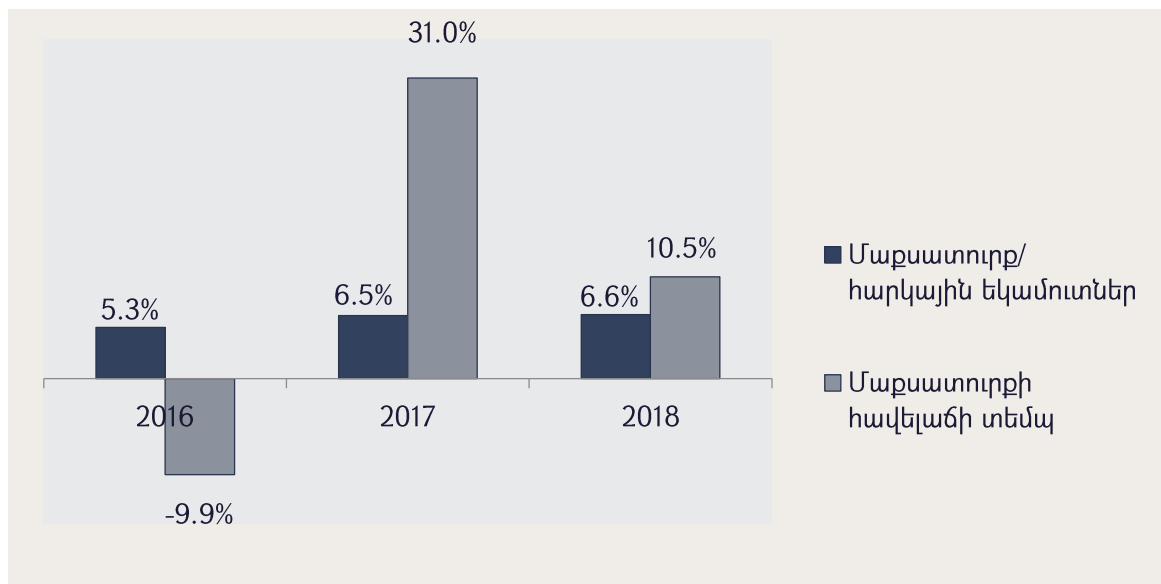
բ) ԵՏՄ անդամ չհանդիսացող ԱՊՀ այլ երկրներից ներմուծվող ապրանքների ծավալն ըստ արտահանող և ըստ ծագման երկրի աճել է համապատասխանաբար՝ 44.7%-ով և 44.9%-ով,

գ) այլ երկրներից ներմուծվող ապրանքների ծավալն ըստ արտահանող և ըստ ծագման երկրի աճել է համապատասխանաբար՝ 23.2%-ով և 26.0%-ով¹⁴

¹⁴ Ըստ ՀՀ ՎԿ տվյալների՝ https://www.armstat.am/file/article/sv_12_18a_411.pdf

2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ մաքսատուրքի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում աճել է 0.1 տոկոսային կետով՝ կազմելով 6.6% (Գծապատկեր 14):

Գծապատկեր 14. 2016-2018թթ. մաքսատուրքի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում, մաքսատուրքի հավելաճի տեմպը

ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ՀԱՐԿ 2018 թվականին ճանապարհային հարկի մուտքերը կազմել են 3.3 մլրդ դրամ (ներառյալ անցումային գերավճարից մարումները), որը 1 մլրդ դրամով կամ 23.3 տոկոսով պակաս է նախորդ տարվա համեմատ (Աղյուսակ 8):

Աղյուսակ 8. 2016-2018թթ. ճանապարհային հարկի (վճարների) մուտքերը

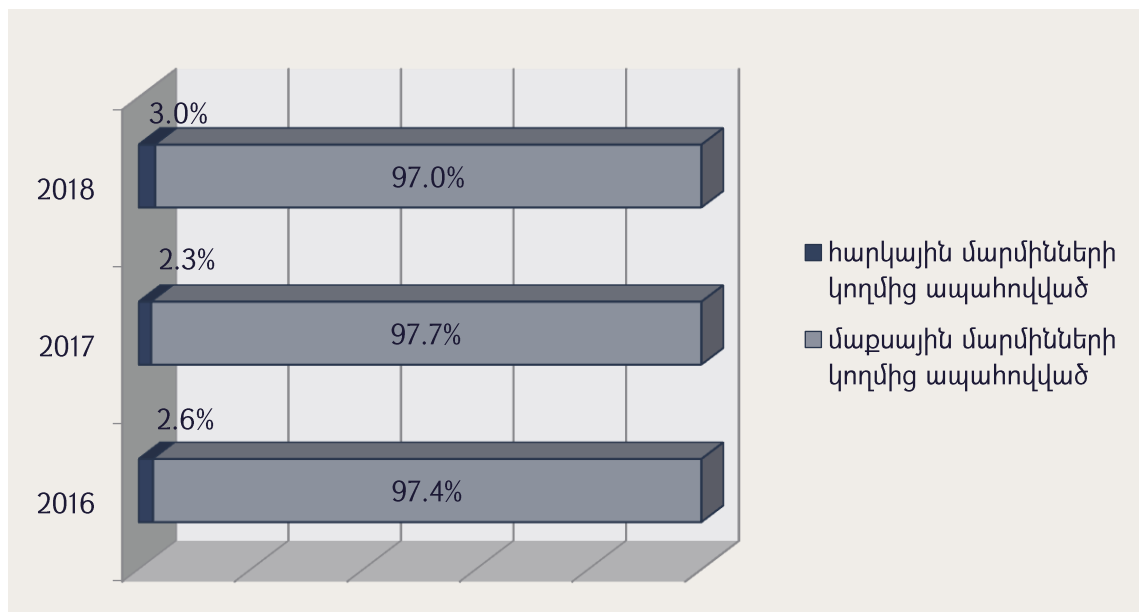
Ցուցանիշը	մլրդ դրամ		
	2016	2017	2018
Ճանապարհային վճար, այդ թվում՝	3.9	4.3	3.3
հարկային մարմինների կողմից ապահովված	0.1	0.1	0.1
մաքսային մարմինների կողմից ապահովված	3.8	4.2	3.2

Ճանապարհային հարկի գծով մուտքերի նվազումը պայմանավորված է 2018 թվականի հունվարի 1-ից հետո ՀՀ հարկային օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելու հանգամանքով, որի համաձայն ճանապարհային հարկի վճարման օբյեկտ չի համարվում

այլ պետություններում գրանցված տրանսպորտային միջոցներով պետական ավտոմոբիլային ճանապարհներից օգտվելը:

2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ հարկային մարմինների կողմից ապահովված ճանապարհային հարկի տեսակարար կշիռն ընդհանուր ճանապարհային հարկում կազմել է 3.0 տոկոս (Գծապատկեր 15):

Գծապատկեր 15. 2016-2018թթ. հարկային և մաքսային մարմինների կողմից ապահովված ճանապարհային հարկի տեսակարար կշիռն ընդհանուր ճանապարհային հարկի կազմում

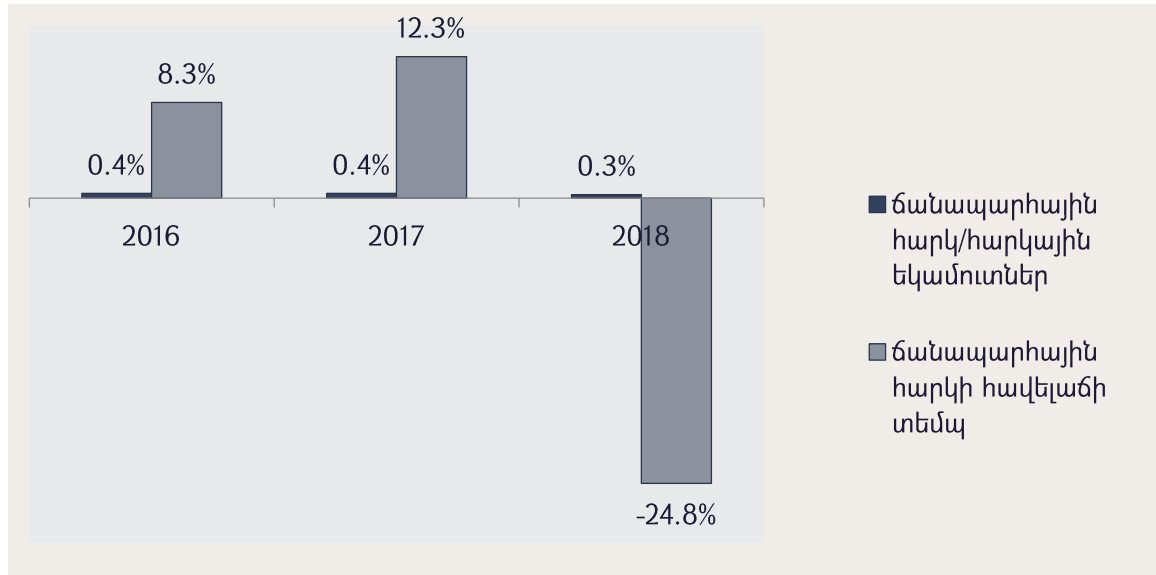

2018 թվականին հարկային մարմինների կողմից ապահովված ճանապարհային հարկի տեսակներից ամենամեծ տեսակարար կշիռն ունեն ՀՀ-ում գրանցված (հաշվառված) բեռնատար ավտոտրանսպորտային միջոցներով ՀՀ ավտոմոբիլային ճանապարհներից օգտվելու մուտքերը՝ կազմելով 70.1 տոկոսը: 2018 թվականին հարկային մարմինների կողմից ապահովված ճանապարհային հարկի կազմում մեծ է նաև ՀՀ ընդհանուր օգտագործման պետական ավտոմոբիլային ճանապարհներին գովազդ տեղադրելու համար ճանապարհային հարկի տեսակարար կշիռը՝ 26.8 տոկոսը:

Մաքսային մարմինների կողմից ապահովված ճանապարհային հարկի կազմում, ինչպես և նախորդ տարի, ամենամեծ տեսակարար կշիռն ունեն ՀՀ-ում չգրանցված (չհաշվառված) բեռնատար ավտոտրանսպորտային միջոցներով ՀՀ ավտոմոբիլային ճանապարհներից օգտվելու համար ճանապարհային հարկի մուտքերը՝ կազմելով 3.1 մլրդ դրամ:

2018 թվականին ապահովված ճանապարհային հարկի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում կազմել է 0.3 տոկոս (Գծապատկեր 16):

Գծապատկեր 16. 2016-2018թթ. ճանապարհային հարկի տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտներում և դրանց հավելածի տեմպը

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՎՃԱՐ 2018 թվականին նպատակային սոցիալական վճարի մուտքերը կազմել են 17.4 մլրդ դրամ (ներառյալ անցումային գերավճարից մարումները): 2017 թվականի համեմատ նպատակային սոցիալական վճարի մուտքերն աճել են 1.6 մլրդ դրամով կամ 10.1%-ով: Նպատակային սոցիալական վճարի աճը պայմանավորված է նպատակային սոցիալական վճար վճարողների քանակի, ինչպես նաև միջին ամսական աշխատավարձի աճով (2017թ. հունվար-դեկտեմբերին նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի նկատմամբ աճել է 3.8 տոկոսային կետով):

Չնայած այն հանգամանքին, որ նպատակային սոցիալական վճարների գծով մուտքերն աճել են վերը նշված գործոնների հաշվին, այնուամենայնիվ անհրաժեշտ է նշել, որ նպատակային սոցիալական վճարների գծով մուտքերի վրա իր բացասական ազդեցությունն է թողել 01.07.2018թ. ուժի մեջ մտած ««Կուտակային կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը (21.06.2018թ. ՀՕ-337-Ն), որի արդյունքում փաստացի ՀՀ պետական բյուջե չի հաշվեգրվել շուրջ 7.5 մլրդ դրամ:

ԱՅԼ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵԿԱՄՈՒՆՆԵՐ 2018 թվականին այլ հարկային եկամուտները¹⁵ կազմել են 18.4 մլրդ դրամ (ներառյալ անցումային գերավճարից մարումները), որը 2017 թվականի համեմատ նվազել է շուրջ 1.5 մլրդ դրամով կամ 7.5%-ով: Այլ հարկային եկամուտների 37.0 տոկոսը՝ 6.8 մլրդ դրամը կազմում են հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարները, 40.2 տոկոսը՝ 7.4 մլրդ դրամը կազմում են դրոշմանիշային վճարները: Շուրջ 4.2 մլրդ դրամ՝ 22.8 տոկոսը, կազմում են վերը նշված խմբերին չդասվող այլ հարկային եկամուտները:

2018 թվականին հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարները 2017 թվականի նկատմամբ նվազել են շուրջ 1.2 մլրդ դրամով: 2018 թվականին դրոշմանիշային վճարները 2017 թվականի նկատմամբ աճել են շուրջ 0.8 մլրդ դրամով:

2016-2018 թվականներին այլ հարկային եկամուտների տեսակարար կշիռը հարկային եկամուտների կազմում կազմել է համապատասխանաբար 1.2, 1.8 և 1.5 տոկոս:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔ 2018 թվականին պետական տուրքի գումարները կազմել են 37.9 մլրդ դրամ: 2017 թվականի համեմատ պետական տուրքի մուտքերն աճել են 0.8 մլրդ դրամով կամ 2.2%-ով:

2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ հյուպատոսական ծառայություններ կամ գործողություններ իրականացնելու համար պետական տուրքն աճել է 21.0%-ով, ձեռնարկությունների պետական գրանցման համար պետական տուրքն աճել է 10.2%-ով, ավտոմեքենայի պետական համարանիշ տալու համար պետական տուրքի գումարը 2018 թվականին կազմել է 3.1 մլրդ դրամ՝ 2017 թվականի համեմատ աճելով 18.5%-ով, ավտոմեքենայի տեխնիկական անձնագիր տալու համար 2018 թվականի պետական տուրքն աճել է 26.6%-ով, անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցման համար պետական տուրքի գումարը 2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ աճել է 25%-ով, ՀՀ օդային տրանսպորտի միջոցներով ֆիզիկական անձանց ելքի համար պետական տուրքը 2018 թվականին կազմել է շուրջ 11.7 մլրդ դրամ՝ 2017 թվականի համեմատ աճելով 0.7 մլրդ դրամով կամ 6.4%-ով, փորձաքննությունների իրականացման համար լիցենզիայի համար պետական տուրքն աճել է 27.7%-ով: 2018

¹⁵ Ներառվում են պարզեցված հարկը, համայնքների վարչական սահմաններից դուրս գտնվող հողամասերի համար հողի հարկը, հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարները, հաստատագրված վճարները, դրոշմանիշային վճարները, ՀՀ մաքսային մարմինների կողմից գանձվող միասնական մաքսային վճարը ԵՏՄ անդամ չհանդիսացող պետություններից, կոնցեսիոն վճարները, այլ հարկային և այլ մաքսային եկամուտները, հարկային օրենսդրությունը խախտելու համար գանձվող տուգանքները և տույժերը:

թվականին 2017 թվականի համեմատ նվազել է ֆիզիկական անձանց տրվող իրավաբանական նշանակություն ունեցող փաստաթղթերի համար պետական տուրքը՝ 5%-ով, նվազել են նաև շահումով խաղերի կազմակերպման լիցենզիաներ տալու համար պետական տուրքի գումարները՝ 5.6%-ով, վարորդական իրավունքի վկայական և կորցրած վկայականի կրկնօրինակ տալու համար պետական տուրքի գումարները նվազել են 16.8%-ով:

Աղյուսակ 9. 2016-2018թթ. պետական տուրքի մուտքերը

Ցուցանիշը	մլրդ դրամ		
	2016	2017	2018
Պետական տուրք, այդ թվում՝	33.3	37.1	37.9
Դատարան տրվող հայցադիմումների, դիմումների, դատարանի դատական ակտերի դեմ վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոքների համար	1.7	1.6	1.6
Հյուպատոսական ծառայություններ կամ գործողություններ իրականացնելու համար	2	1.9	2.3
Ավտոմեքենայի պետական համարանիշ տալու համար	2.2	2.7	3.1
Անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցման համար	0.7	0.8	1.0
Ֆիզիկական անձանց տրվող իրավաբանական նշանակություն ունեցող փաստաթղթերի, որոշակի ծառայությունների կամ գործողությունների համար	3.9	2.7	2.6
ՀՀ օդային տրանսպորտի միջոցներով ֆիզիկական անձանց ելքի համար	9.5	11	11.7
Շահումով խաղերի կազմակերպման լիցենզիաներ տալու համար	5.4	8.9	8.4
Օրենքով սահմանված այլ ծառայությունների և գործողությունների համար	7.9	7.5	7.2

II. ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ԵՎ ԳԵՐԱԿԱ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

2018 թվականին պետական եկամուտների վարչարարության ոլորտում բարեփոխումներն իրականացնելիս հարկային և մաքսային մարմիններն առաջնորդվել են ՀՀ կառավարության 11.01.2018թ. N275-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ կառավարության 2018 թվականի գերակա խնդիրներով, ՀՀ կառավարության 19.06.2017թ. N646-Ա որոշմամբ հաստատված ՀՀ կառավարության ծրագրով, ՀՀ կառավարության 2018թ. հունիսի 1-ի N581-Ա որոշմամբ հաստատված ՀՀ կառավարության ծրագրով, 2018թ. սեպտեմբերի 6-ի N1030-Լ որոշմամբ հաստատված ՀՀ կառավարության 2018-2022թթ. գործունեության միջոցառումների ծրագրով, ՀՀ 2014-2025թթ. հեռանկարային զարգացման ռազմավարական ծրագրով, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության որոշումներով հաստատված առանձին ծրագրերով ամրագրված հիմնական վարչարարական ուղղություններով:

2018 թվականի ընթացքում հարկային և մաքսային մարմինները, հիմք ընդունելով որդեգրած բարեփոխումների հիմնական ուղղությունները, սահմանել և հետամուտ են եղել հետևյալ գերակա ուղղությունների իրագործմանը.

1. Հարկային և մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում

➤ Ռիսկերի կառավարման և ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրողականության էլեկտրոնային ավտոմատ կառավարման համակարգի ռիսկային չափանիշների վերանայում՝ հարկային մարմնի կողմից հրապարակվող՝ ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ցանկում առավել ռիսկային հարկ վճարողներ ընդգրկելու նպատակով

Հարկ վճարողների իրական ռիսկը բնութագրող նոր չափանիշների ներառմամբ վերանայվել են ռիսկերի կառավարման և ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրողականության էլեկտրոնային ավտոմատ կառավարման համակարգի ռիսկային չափանիշները, ՀՀ ՊԵԿ պաշտոնական ինտերնետային կայքում հրապարակվել է 2018 թվականի հուլիսի 1-ից մինչև 2019 թվականի հուլիսի 1-ն ընկած ժամանակահատվածում իրականացվող համալիր հարկային ստուգումների ցանկը:

➤ ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային «մեկ պատուհան» համակարգում գործարկված «Ռիսկերի կառավարում» ենթահամակարգում կիրառվող ռիսկի չափանիշների վերանայում

ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային «մեկ պատուհան» համակարգում ներդրվել են միջազգային նորմերին համապատասխան թիրախավորման մոտեցումներ, որի արդյունքում 2018թ. երրորդ և չորրորդ եռամսյակների արդյունքներով զննման դեպքերի թվի տեսակարար կշիռը ընդհանուրի մեջ կազմել է համապատասխանաբար 12.8% և 7.5%, որը մոտ է միջազգային չափանիշների 5% արդյունքին:

➤ *ԵՏՄ մաքսային օրենսգրքի 326-րդ հոդվածով սահմանված «ապրանքների բացթողումից հետո փաստաթղթերի և այլ տեղեկությունների ստուգում» գործառույթի իրականացում*

ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային «մեկ պատուհան» պորտալում գործող «Ռիսկերի կառավարում» համակարգում մշակվել և ներդրվել են թվով 9 ռիսկի պրոֆիլներ՝ կապված հետբացթողումային հսկողության ցուցիչների ավտոմատացման հետ, որի մշտադիտարկման արդյունքում իրականացվել են համապատասխան փոփոխություններ՝ պայմանավորված թիրախավորման արդյունավետության բարձրացմամբ:

➤ *Երրորդ անձանցից ստացվող տեղեկությունների ավտոմատացված համակարգի գործարկում*

Երրորդ անձանցից տեղեկությունների ստացման և մշակման ավտոմատ համակարգի ծրագրավորման և թեստավորման աշխատանքները ավարտվել են, համակարգը պատրաստ է գործարկման:

➤ *Ոլորտային վերլուծությունների իրականացման արդյունքում՝ հարկ վճարողների թիրախային խմբերի առանձնացում, հանդիպումների կազմակերպում, վերջիններիս գործունեությանն առնչվող ռիսկերի ներկայացում և դրանց արդյունքում հարկային հսկողության վարչարարական գործիքակազմի անհատական կիրառում*

2018թ. ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեն 11 աշխատանքային հանդիպումներ է անցկացրել 6 ոլորտներում՝ կաթնամթերքի, մսամթերքի, թռչնամսի, ձվի արտադրության, հանրային սննդի և հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտների շահագործման գործունեություն իրականացնող հարկ վճարողների հետ: Հանդիպումների ընթացքում կարևորվել է տնտեսությունում փաստաթղթաշրջանառության (հատկապես փոքր, միջին և խոշոր բիզնեսի միջև) պատշաճ ապահովման անհրաժեշտությունը, գործարքների ամբողջական փաստաթղթավորումը, ՀԴՄ շահագործման կանոնների պահպանումը: Քննարկվել են նաև գործող հարկային օրենսդրության շրջանակում առկա ոլորտային խնդիրներն ու ռիսկերը, և դիտարկվել դրանց կարգավորման ուղիները: Ներկայացվել են նաև հարկային մարմնի 2018 թվականի նպատակադրումները և անելիքները, ինչպես

նաև այդ ոլորտում առկա հարկային ռիսկերը ու ստվերի նվազեցման մասով գործարարներից առաջիկայում ակնկալվող անելիքները:

2. Ըստ նպատակայնության հարկային, մաքսային, վարչական, քրեական պատասխանատվության տեսակների և չափերի կանոնակարգում, իրավախախտումների համար՝ ըստ բնույթի վտանգավորության աստիճանի և պատճառած վնասի, պատասխանատվության միջոցների սահմանում

➤ *հարկային, մաքսային, վարչական, քրեական պատասխանատվության տեսակների և չափերի կանոնակարգման նպատակով առաջարկությունների ներկայացում*

ՀՀ քրեական օրենսգրքով նախատեսված տնտեսական գործունեության ոլորտում առկա հանցակազմերի ապաքրեականացման առումով մշակվել և շրջանառվել են «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին», «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» և «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում» փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերը: Մշակվել է «Հայաստանի Հանրապետության մաքսային օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ, որով առաջարկվել է մեղմացնել նվազ նշանակության խախտումների համար պատասխանատվության միջոցները: Նախագծերը սահմանված կարգով շրջանառելուց հետո կներկայացվեն ՀՀ կառավարության քննարկմանը:

3. Տնտեսությունում գործարքների ամբողջական փաստաթղթավորման մշակույթի ներդրում

➤ *առանց հաշվարկային փաստաթղթերի ապրանքների տեղափոխման, անապրանք փաստաթղթերի դուրսգրման դեպքերի բացահայտում*

2018թ. իրականացված՝ առանց հաշվարկային փաստաթղթերի ապրանքների տեղափոխման կամ առաքման դեպքերով կայացվել է 1179 վարչական ակտ (որից կարճվել են 13-ը), վճարման է առաջադրվել 745.6 մլն դրամ:

➤ *հսկիչ-դրամարկղային մեքենաներով, հաշվարկային փաստաթղթերով և հարկային հաշիվներով իրականացվող գործարքների մոնիտորինգի իրականացում, ռիսկային հարկ վճարողների ցանկերի դուրս բերում, հարկ վճարողներին ծանուցումների տրամադրում*

2018թ. ընթացքում հսկիչ-դրամարկղային մեքենաներով կատարված գործարքների մոնիտորինգի արդյունքում հարկ վճարողներին ուղարկվել է թվով 6551, իսկ հաշվարկային փաստաթղթերով կատարված գործարքների մասով՝ թվով 2819 ծանուցում:

4. Հարկային և մաքսային մարմինների վերլուծական կարողությունների զարգացում

➤ *իրականացվող վերլուծությունների կենտրոնացում մոնիտորինգային կենտրոնում՝ ապահովելով վերլուծությունների առավելագույն ավտոմատացում և միասնականություն*

Հսկիչ-դրամարկղային մեքենաներով և հաշվարկային փաստաթղթերով կատարվող գործարքների մոնիտորինգի իրականացման արդյունքներով ռիսկայնության գնահատման չափանիշներից բացի 2018թ. հաստատվել են նաև եկամտային հարկի հայտարարագրման և աշխատողների ձևակերպման մոնիտորինգի իրականացման համար ռիսկայնության գնահատման չափանիշները, որոնց հիման վրա եկամտային հարկի հայտարարագրման և աշխատողների ձևակերպման վերլուծություններն իրականացվելու են միասնական ավտոմատ եղանակով:

➤ *կամերալ ուսումնասիրությունների իրականացում՝ էլեկտրոնային համակարգի միջոցով*

Կամերալ ուսումնասիրությունների իրականացման ընթացակարգերի միասնականացման համակարգի հետագա ավտոմատացման հիմնական աշխատանքները ավարտվել են, համակարգը անցել է նախնական թեստավորման փուլը և պատրաստ է գործարկման:

5. Հարկային և մաքսային մարմինների էլեկտրոնային կառավարման համակարգի կարողությունների զարգացում

➤ *էլեկտրոնային կառավարման համակարգի տեխնիկական և ծրագրային կարողությունների ավելացում, գործող ծրագրային համակարգերի կադրաբեղադրում*

Հաշվետվական ձևերի և դրանց լրացման կարգերի հիման վրա (այդ թվում՝ ոչ ռեզիդենտների համար պաշտոնական թարգմանված (անգլերեն լեզվով) տարբերակներով) կատարվել են էլեկտրոնային համակարգում դրանց ներդրման աշխատանքները: ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային «մեկ պատուհան» պորտալում գործող «Ռիսկերի կառավարում» համակարգում նախագծվել է մտավոր սեփականության օբյեկտների պաշտպանությանն ուղղված և դրանց նկատմամբ ավտոմատացված ծրագրային հսկողության ապահովման միջոց: 2018 թվականի նոյեմբերի 1-ից ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային «մեկ պատուհան» պորտալում ավելացվել է նույնականացման քարտի միջոցով տեղեկատվական համակարգեր մուտք գործելու հնարավորությունը: Ստեղծվել է հնարավորություն՝ ՀԴՄ կտրոնի վրա ձեռքբերող հարկ վճարողի հաշվառման համարը (ՀՎՀՀ) տպագրելու համար, ներդրվել է հարկ

վճարողների առցանց գրանցման համակարգը՝ ՀՀ հարկային օրենսգրքի 289-րդ հոդվածի 3-6-րդ կետերով սահմանված հարկ վճարողների համար: Բարելավվել է ներդրված անձնական հաշվի քարտերի ավտոմատ վարման համակարգը:

6. Շրջանառության հարկի հաշվարկման ինքնաշխատ համակարգի ներդրում

➤ *շրջանառության հարկի հաշվարկի ինքնաշխատ համակարգի ներդրման նպատակով՝ համապատասխան ընթացակարգերի մշակում*

➤ *շրջանառության հարկի հաշվարկի ինքնաշխատ համակարգի ծրագրավորում և ներդրում*

Շրջանառության հարկի հաշվարկի ինքնաշխատ համակարգի ներդրման նպատակով անհրաժեշտ ընթացակարգերը մշակված են, համակարգը ներդրված է:

7. Հարկերի վճարման էլեկտրոնային համակարգի գործարկում

➤ *հարկերի վճարման էլեկտրոնային համակարգի գործարկման նպատակով՝ ծրագրային աշխատանքների իրականացում*

Հարկերի վճարման էլեկտրոնային համակարգի ծրագրավորման և թեստավորման աշխատանքներն ավարտված են: Աշխատանքներ են տարվում առևտրային բանկերի հետ ենթահամակարգը շահագործելու նպատակով:

8. ԵՏՄ մաքսային օրենսգրքից բխող ազգային օրենսդրության կիրարկումն ապահովող նորմերի մշակում և ԵՏՄ-ի իրավունքի մաս կազմող իրավական ակտերի մշակման աշխատանքներին մասնակցություն

➤ *ԵՏՄ մաքսային օրենսգրքից բխող՝ ՀՀ կողմից ընդունվող իրավական ակտերի նախագծերի մշակում*

«Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքի մասին» 2017 թվականի ապրիլի 11-ի պայմանագրով ԵՏՄ անդամ պետությունների ազգային օրենսդրությանը վերապահված կարգավորումների և չկարգավորված հարաբերությունների սահմանման նպատակով մշակվել է «Մաքսային կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը, որը հետագա ընթացքն ապահովելու նպատակով ներկայացվել է ՀՀ ֆինանսների նախարարություն:

➤ *վերազգային մակարդակով՝ ԵՏՄ-ի իրավունքի մաս կազմող իրավական ակտերի մշակման աշխատանքներին մասնակցության ապահովում*

ՊԵԿ-ը ներգրավված է ԵՏՄ իրավունքի մաս կազմող իրավական ակտերի մշակման աշխատանքներում, և Եվրասիական տնտեսական միության շրջանակներում մշակված բոլոր իրավական ակտերի նախագծերի վերաբերյալ ապահովվում է համապատասխան

դիրքորոշումների տրամադրումը և իրավական ակտերի նախագծերի մշակման մասով խորհրդակցություններին մասնակցությունը:

➤ մաքսային մարմիններում էլեկտրոնային կառավարման և հսկողության համակարգերը ԵՏՄ մաքսային օրենսգրքին և դրա կիրարկումն ապահովող իրավական ակտերին համապատասխանեցնելու նպատակով՝ մաքսային միասնական ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգում փոփոխությունների իրականացում՝ ֆինանսական միջոցների առկայության դեպքում

2018 թվականի ընթացքում, ԵՏՀ 18.06.2010թ. N287 որոշման համապատասխան, մաքսային միասնական ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգում (ՄՄԱՏՀ) ներդրվել է ուղևորային մաքսային հայտարարագիրը: Միաժամանակ, ըստ ԵՏՀ 18.06.2010թ. N330 որոշման, ներդրվել է փաստացի ելքի համակարգը:

9. Հարկ վճարողների գործունեության ընթացքում առաջացած խնդիրների վերաբերյալ՝ վերջիններիս ուղարկվող ծանուցումների համակարգի կիրառման ընդլայնում՝ օգտագործելով առավելապես էլեկտրոնային համակարգերի հնարավորությունները

➤ հսկիչ-դրամարկղային մեքենաներով, հաշվարկային փաստաթղթերով իրականացվող գործարքների մոնիտորինգի արդյունքների հիման վրա՝ հարկ վճարողներին բացառապես էլեկտրոնային եղանակով ծանուցումների տրամադրում

ՀՀ ՊԵԿ մոնիտորինգային կենտրոնի կողմից 2018 թվականի ընթացքում իրականացված մոնիտորինգի արդյունքներով հարկ վճարողներին բացառապես էլեկտրոնային եղանակով ուղարկվել է 9370 ծանուցում և նույն համակարգի միջոցով ստացվել է 1627 բացատրություն:

➤ վարչական վարույթների ընթացքում՝ հարկ վճարողների պաշտոնական էլեկտրոնային փոստի միջոցով վերջիններիս ծանուցումների տրամադրման համակարգի կիրառման հարցի ուսումնասիրություն

ՀՀ հարկային օրենսգրքում 2018 թվականի հուլիսի 1-ից ուժի մտած համապատասխան փոփոխություններով կանոնակարգվել են հարկային մարմնի կողմից իրականացվող վարչարարության (բացառությամբ հարկային հսկողության և ուսումնասիրության) շրջանակներում օրենքով պարտադիր ծանուցման ենթակա փաստաթղթերի՝ (որոշումներ, արձանագրություններ, ծանուցագրեր և այլն) հարկ վճարողներին էլեկտրոնային եղանակով ծանուցման հետ կապված հարաբերությունները: Գործարկվել է «Իրավական վարույթների վարման» ենթահամակարգը, որի արդյունքում

հարկ վճարողների էլեկտրոնային ծանուցման գործընթացում ընդհանրապես բացառվել է մարդկային գործոնը:

10. Հարկ վճարողների սպասարկման միասնական ստանդարտների կատարելագործում՝ ապահովելով դրանց հրապարակայնությունը

➤ *հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների միասնական ստանդարտների մշակում*

Ուսումնասիրվել և գույքագրվել են հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունները, վեր են հանվել միջազգային պրակտիկայում հարկ վճարողներին ծառայությունների մատուցման միասնական սկզբունքները, ինչի արդյունքում մշակվել են հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների միասնական ստանդարտը, ծառայությունների տեսակները, իրականացման ժամկետները և տրամադրման ձևերը:

➤ *հարկ վճարողներին իրազեկում սպասարկման ստանդարտների վերաբերյալ*

Հարկ վճարողները պարբերաբար ծանուցվում են սպասարկման ծառայությունների վերաբերյալ:

11. Հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման ապահովում և համակարգի շարունակական կատարելագործում

➤ *հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման 2018 թվականի միջոցառումների ծրագրի մշակում,*

➤ *հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման միջոցառումների իրականացում՝ համաձայն հաստատված ծրագրի*

2018 թվականի ընթացքում համաձայն ՊԵԿ նախագահի հրամանով հաստատված ծրագրի, հարկ վճարողների համար անցկացվել է 53 ուսումնական միջոցառում, 709 ակ/ժամ ընդհանուր տևողությամբ, որոնց մասնակցել է 974 հարկ վճարող և (կամ) նրա ներկայացուցիչ:

12. Հարկային կարգապահության թեմայով հեռուստահաղորդաշարերի հեռարձակում

➤ *հարկային կարգապահության վերաբերյալ հանրության իրազեկվածության բարձրացման նպատակով՝ բացահայտված իրավախախտումների, կիրառված պատասխանատվության միջոցների վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրում զանգվածային լրատվամիջոցներին*

2018թ. նախաձեռնվել են իրազեկման միջոցառումներ՝ ապահովելով հարկային մարմնի գործունեության հրապարակայնությունը: Ընդհանուր առմամբ 2018թ. ընթացքում

իրականացվել է հանրային իրազեկման 240 միջոցառում, իսկ ՀԼՄ ներկայացուցիչներից գրավոր և բանավոր եղանակով ստացվել է 1008 հարցում:

13. Հարկային մարմին-հարկ վճարող համագործակցության արդյունավետության բարձրացում

➤ *օրինապահ հարկ վճարողների գործունեության համար առավել բարենպաստ պայմանների ստեղծման նպատակով՝ համապատասխան առաջարկությունների ձևավորում*

2018թ. ներկայացվել է օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագրի ստացման թվով 141 դիմում, որոնցից թվով 94 հարկ վճարողի դիմում բավարարվել է: Օրինապահ հարկ վճարողների ցանկերը հրապարակվել են հարկային մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

➤ *հարկ վճարողներին հարկային և մաքսային վարչարարության կազմակերպման գործընթացներում ներգրավում*

ՊԵԿ գործունեության բարեփոխումների գործընթացների մասով հանրային քննարկումներ ապահովելու նպատակով՝ ՊԵԿ կողմից մշակված իրավական ակտերի նախագծերը տեղադրվել են իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական e-draft.am կայքում: 2018թ. ընթացքում շարունակվել են եկամուտների վարչարարության բարեփոխումների հասարակական խորհրդի աշխատանքները, խորհրդի կազմում ներառվել են գործարար համայնքի շահերը ներկայացնող հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: ՀՀ փաստաբանների պալատի հետ կնքվել է փոխըմբռնման հուշագիր, որի շրջանակներում, ըստ անհրաժեշտության, կազմակերպվում են քննարկումներ:

➤ *հարկային և մաքսային վարչարարության ընթացակարգերի վերաբերյալ հարցումների կազմակերպում հարկային և մաքսային մարմինների պաշտոնական ինտերնետային կայքերում*

Համաշխարհային բանկի Հարկային վարչարարության արդիականացման վարկային ծրագրի շրջանակում իրականացվել է գործարար համայնքի շրջանակներում հարկ վճարողների՝ հարկային վարչարարության նկատմամբ վերաբերմունքի վերաբերյալ հարկային ընկալման ուսումնասիրություն՝ համապատասխան հարցումների իրականացման միջոցով «Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն Հայաստան» հիմնադրամի կողմից ներկայացված՝ աշխատանքների կատարման վերջնական հաշվետվության հետ միասին ներկայացվել է նաև հետազայում ՊԵԿ կողմից

հարկային վարչարարության ընկալման հարցումների օրինակելի հարցաշարը: Հարցումների կազմակերպման տեխնիկական հնարավորությունն ապահովված է:

➤ *հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության (այդ թվում՝ գերադասական վերահսկողության) վերաբերյալ հաշվետվությունների հրապարակում*

ՀՀ ՊԵԿ պաշտոնական ինտերնետային կայքերում հրապարակվել է հարկային և մաքսային մարմինների հարկային եկամուտների կատարողականը, հսկողական աշխատանքների արդյունքները, հարկային և մաքսային իրավախախտումները և դրանց արդյունքում առաջադրված պարտավորությունները, հարկ վճարողների սպասարկման որակի բարելավման ուղղությամբ տարված աշխատանքները, ՀՀ ՊԵԿ կառավարման համակարգում իրականացված բարեփոխումները:

14. Մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգի կատարելագործում

➤ *հարկային և մաքսային ծառայողների մասնագիտական գիտելիքների և աշխատանքային ունակությունների բարձրացման նպատակով ուսումնական կարիքների գնահատման մոդելի ներդրում*

ՀՀ ՊԵԿ Ուսումնական կենտրոնը, ներդրված մոդելի համաձայն, ՀՀ ՊԵԿ անձնակազմի կառավարման վարչության հետ համատեղ իրականացնում է ՊԵԿ համակարգի հարկային և մաքսային ծառայողների ուսումնական կարիքների գնահատում:

➤ *հարկային և մաքսային ծառայողների ուսուցման և վերապատրաստման նպատակով՝*
- *2018 թվականի ընթացքում՝ հարկային և մաքսային ծառայողների ուսումնական և վերապատրաստման ծրագրերի իրականացում*

2018թ. 90 խմբերի համար իրականացվել են 35916 ակ/ժամ ընդհանուր տևողությամբ վերապատրաստման դասընթացներ, որոնց մասնակցել և թեստավորվել է 1635 հարկային և մաքսային ծառայող, և 76 խմբերի համար իրականացվել են 13914 ակ/ժամ ընդհանուր տևողությամբ ուսումնական դասընթացներ, որոնց մասնակցել է 1534 հարկային և մաքսային ծառայող:

- *2019 թվականի հարկային և մաքսային ծառայողների ուսումնական և վերապատրաստման ծրագրերի մշակում:*

Մշակվել և ՊԵԿ նախագահի հրամանով հաստատվել է 2019թ. հարկային և մաքսային ծառայողների ուսումնական և վերապատրաստման ծրագիրը:

➤ *հարկային և մաքսային մարմիններում կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցման նպատակով՝*
- *կոռուպցիոն ռիսկերի բացահայտում,*

- կոռուպցիոն ռիսկերի առկայության դեպքում՝ ծառայողական քննությունների իրականացում և անհրաժեշտության դեպքում ընթացակարգերի փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկությունների ներկայացում,

- կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցման ուղղությամբ ստացված առաջարկությունների ուսումնասիրություն, անհրաժեշտության դեպքում՝ ընթացակարգերի վերանայում:

2018թ. ընթացքում ՊԵԿ հարկային և մաքսային մարմինների ծառայողական քննություն անցկացնող հանձնաժողովի կողմից քննարկվել են թվով 48 ծառայողական քննության ընթացքում նախապատրաստված նյութեր, որոնց արդյունքում թվով 29 աշխատակից ենթարկվել է տարբեր կարգապահական պատասխանատվության:

ՀՀ կառավարության 18.01.2018թ. N133-Ն որոշման կատարումն ապահովելու նպատակով ՊԵԿ նախագահի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի կողմից պետական եկամուտների հավաքագրման ոլորտում հայտնաբերված կոռուպցիոն ռիսկերի և դրանց չեզոքացմանը և (կամ) նվազեցմանն ուղղված միջոցառումների կատարման պատասխանատու ստորաբաժանումներ սահմանելու մասին» 28.03.2018թ. N207-Ա հրամանով սահմանված կարգով կատարված միջոցառումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը վերոնշյալ որոշմամբ սահմանված ժամկետներում ներկայացվում է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ:

15. Հարկային և մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում՝ ապահովելով ստվերային տնտեսության գնահատում

➤ Խոշոր հարկ վճարողների չկատարված հարկային պարտավորությունների վերլուծություն (ըստ եկամտատեսակների, գումարների, առաջացման ժամկետների և այլն) և այդ պարտավորությունների կատարման ճանապարհային քարտեզի համաձայնեցում տվյալ բիզնեսի ներկայացուցիչների հետ

- Խոշոր հարկ վճարողների չկատարված հարկային պարտավորությունների նվազմանն ուղղված համակարգի ներդրում

2018թ.-ի 4-րդ եռամսյակի ընթացքում.

- չկատարված հարկային պարտավորությունների գծով ՊԵԿ նախագահի համապատասխան հրամանով սահմանված կարգով աշխատանքներ են տարվել դրանց բյուջե գանձման ուղղությամբ,

- իրականացվել են աշխատանքներ հնարավոր ստվերային շրջանառությունների գնահատման, կրճատման և լրացուցիչ հարկային պարտավորությունների առաջադրման ուղղությամբ:

Կամերալ ուսումնասիրությունների արդյունքում ճշտված հարկային հաշվարկներով հայտարարագրված լրացուցիչ հարկային պարտավորությունները 2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ աճել են 3,245.4 մլն դրամով կամ 88.6%-ով:

Խոշոր հարկ վճարողների մասով կազմվել է թվով 133 վարչական ակտ, որոնցով առաջադրվել է 2,614,718,552 դրամ, վերականգնվել է 1,737,146,506 դրամ:

16. Հարկային մարմին-հարկ վճարող գործընկերային հարաբերությունների վրա կառուցված հարկային միջավայր

➤ *հորիզոնական մոնիտորինգի համակարգի ներդրում*

- *հորիզոնական մոնիտորինգի համակարգից օգտվելու հնարավորության ապահովում*

ՀՀ հարկային օրենսգրքի 444-րդ հոդվածի 10-րդ մասի համաձայն հորիզոնական մոնիտորինգի համակարգը ուժի մեջ է մտնում 2019թ.-ի հունվարի 1-ից, հետևաբար արդյունքների մասին տեղեկատվությունը կտրամադրվի 2019թ.-ի ընթացքում:

17. Գործարար միջավայրի բարելավմանն ուղղված վարչարարության կազմակերպում

➤ *ԱԱՀ դեբետային գումարների հնարավորինս արագ վերադարձի ապահովում*

- *ԱԱՀ դեբետային գումարների վերադարձի (միասնական գանձապետական հաշվին) ժամկետների կրճատում յուրաքանչյուր տարվա համար 1 օրով:*

ԱԱՀ դեբետային (փոխհատուցվող) գումարների միասնական հաշվին մուտքագրման դիմումների ստացման ամսաթվից մինչև դրանց միասնական հաշվին մուտքագրման միջին ժամանակահատվածը 2018 թվականի չորրորդ եռամսյակում կազմել է 24,2 օրացուցային օր:

➤ *գործարքի գնի մեթոդի կիրառմամբ ոչ ռիսկային արտահանման երկրների ցանկի ընդլայնում*

- *գործարքի գնի մեթոդով մաքսային արժեքի որոշման դեպքերի տեսակարար կշռի ավելացում*

2018 թվականին չորրորդ եռամսյակում թվով 44234 մաքսային ձևակերպումներից գործարքի գնով կատարված մաքսային ձևակերպումների թիվը կազմել է 15701:

➤ *հարկային պարտավորության հաշվարկման ընթացակարգերի պարզեցում*

- *հարկային հաշվարկների ինքնաշխատ լրացման Pre-filing համակարգի ընդլայնում*

Կատարվել են նախապատրաստական աշխատանքներ ԱԱՀ հաշվարկի ինքնաշխատ լրացման (prefiling) ուղղությամբ, մասնավորապես՝ տեղեկատվական բազաներում առկա և անհրաժեշտ, սակայն բացակայող տեղեկատվության գույքագրում:

18. Միջազգային համագործակցություն

➤ Հարկային մարմինների ներ-եվրոպական կազմակերպության (IOTA) և գործընկեր միջազգային կազմակերպությունների հետ համատեղ մշակված միասնական տեղեկատվական բազայի (ISORA) հարթակում հարկային վարչարարության արդյունքների վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրում

- Հարկային մարմինների ներ-եվրոպական կազմակերպության շրջանակներում հարկային վարչարարության վերաբերյալ տվյալների հասանելիություն

Հարկային մարմինների ներ-եվրոպական կազմակերպության (IOTA) և գործընկեր միջազգային կազմակերպությունների հետ համատեղ մշակված միասնական տեղեկատվական բազայի (ISORA) հարթակում լրացվել է հարկային վարչարարության արդյունքների վերաբերյալ հարցաշարը, որը ներ-եվրոպական կազմակերպության կայքում կտեղադրվի 2019թ. գարնանը:

➤ Տնտեսական համագործակցության զարգացման կազմակերպության (ՏՀՀԿ) Հարկման նպատակով թափանցիկության և տեղեկությունների փոխանակման գլոբալ ֆորումին ՀՀ անդամակցության շրջանակներում՝ հարցումների հիման վրա և ավտոմատացված տեղեկությունների փոխանակման ՏՀՀԿ ստանդարտների ներդրման համար օրենսդրական առաջարկությունների ներկայացում

- ՀՀ ստանձնած պարտավորությունների կատարման ապահովում

2018թ. չորրորդ եռամսյակում՝ ՀՀ վարչապետի 29.07.2016թ. N690-Ա որոշման համաձայն ՀՀ ՖՆ համակարգման ներքո ստեղծված միջգերատեսչական աշխատանքային խմբի շրջանակներում ՀՀ ՊԵԿ կողմից լրացվել և ներկայացվել են ՏՀՀԿ Հարկման նպատակով թափանցիկության և տեղեկությունների փոխանակման գլոբալ ֆորումի (Գլոբալ Ֆորում) քարտուղարությունից ստացված՝ ՀՀ հարկային մարմնի տեղեկատվական բազաների անվտանգության գնահատման մանրամասն հարցաշարը:

Համաձայն աշխատանքային խմբի և Գլոբալ Ֆորումի թիմի հետ կազմված ՀՀ Ինդուկցիոն ծրագրի՝ ակնկալվում է ստանալ Գլոբալ ֆորումի առաջարկությունները ՀՀ կարգավորումները ու վարչարարման պրակտիկան ՏՀՀԿ ստանդարտների հետ ներդաշնակեցնելու վերաբերյալ:

Միաժամանակ, օրենսդրական առաջարկությունների նախապատրաստման աշխատանքների շրջանակներում՝ ՀՀ ՊԵԿ-ի նախաձեռնությամբ ք.Երևանում 2018 թվականի նոյեմբերի 7-9-ին հյուրընկալվել է ՏՀՀԿ և ՀՄՆԿ կողմից կազմակերպված BEPS ծրագրի շրջանակում անցկացվող Արևելյան Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի 4-

որ տարածաշրջանային համաժողովը: Համաժողովին մասնակցել են տարածաշրջանային 18 պետությունների (այդ թվում՝ ՀՀ ՊԵԿ և ՀՀ ՖՆ) փորձագետներ: Համաժողովի ընթացքում ՏՀԶԿ փորձագետները ներկայացրել են ՏՀԶԿ-ի տեղեկատվության փոխանակության ստանդարտները, դրանց ներդրման ուղղությամբ կուտակված միջազգային փորձը՝ հնարավորություն ընձեռելով մասնակիցներին քննարկելու ներդրման գործընթացում առաջացող հիմնական խնդիրները ու դրանց հնարավոր լուծումները:

➤ *հարևան երկրների մաքսային մարմինների հետ նախնական տեղեկատվության փոխանակման ապահովում*

- *հարկումից խուսափելու դեմ պայքարի մեխանիզմների ներդրում*

Անցկացվել է մրցույթ և որոշվել է կատարող Իրանի Իսլամական Հանրապետության և Վրաստանի հետ նախնական տեղեկատվության փոխանակման համակարգի ստեղծման և սպասարկման համար:

III. ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵՎ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

3.1 Հարկային օրենսդրություն

2018 թվականին հարկային օրենսդրության փոփոխությունները կատարվել են հետևյալ ուղղություններով.

ՀՀ հարկային օրենսգիրք (04.10.2018թ. ՀՕ-165-Ն), ուժի մեջ է մտել 2018թ. հունվարի 1-ից

2018թ. հունվարի 1-ից ԱԱՀ-ի շեմը սահմանվել է 115 մլն դրամ բոլոր հարկ վճարողների համար,

ՀՀ հարկային օրենսգրքով սահմանված հարկի դրույքաչափերի փոփոխության մասով՝

- 2018-2021թթ. ընթացքում յուրաքանչյուր տարվա հունվարի 1-ից ալկոհոլային խմիչքների և ծխախոտի արտադրանքի համար կիրառվելու են ակցիզային հարկի նոր դրույքաչափեր,

- 2018թ. հունվարի 1-ից՝

- դիզելային վառելիքի ներմուծումը և ՀՀ-ում օտարումը ԱԱՀ-ով հարկելու հանգամանքով պայմանավորված ակցիզային հարկի դրույքաչափը դիզելային վառելիքի ներմուծման համար սահմանվել է 13000 դրամ՝ 1 տոննայի համար,

- բենզինի ներմուծման համար ակցիզային հարկի դրույքաչափը սահմանվել է 40000 դրամ՝ 1 տոննայի համար,

- ԱԳԼՃԿ-ների կողմից սեղմված բնական գազ օտարման մասով ակցիզային հարկի դրույքաչափը սահմանվել է 25000 դրամ 1000 մ³ համար:

«Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (01.03.2017թ. ՀՕ-79-Ն), ուժի մեջ է մտել 2018թ. հունվարի 1-ից

- հստակեցվել են խտանյութի իրացման շրջանառության հաշվարկման կարգը, մասնավորապես սահմանվել է, որ ռոյալթիի հաշվարկման իմաստով խտանյութի իրացման շրջանառությունը որոշելիս ՀՀ կառավարությունը կարող է սահմանել՝

1) վճարվող մետաղների համար գնորդի կողմից չվճարվող (նվազեցումների ենթակա) մասի առավելագույն սահմանաչափերը,

2) մատակարարման պայմանագրով որոշված՝ վերամշակման, զտման կամ այլ համանման ծախսերի (ներառյալ՝ տրանսպորտային) առավելագույն սահմանաչափերը:

- հարկային մարմնի կողմից ռոյալթիի բազայի անուղղակի գնահատման եղանակի կիրառության դեպքում կկիրառվի 80% սահմանաչափ (ներկայումս սահմանված 90%-ի փոխարեն):

- սահմանվել է, որ մետաղի միջազգային միջին գին է համարվում ֆինանսների բնագավառում ՀՀ կառավարության լիազոր մարմնի կողմից Լոնդոնի մետաղների բորսայի, իսկ նշված աղբյուրի կողմից որևէ մետաղի վերաբերյալ տվյալներ չհրապարակվելու դեպքում՝ համանման միջազգային այլ հեղինակավոր աղբյուրի տվյալների հիման վրա յուրաքանչյուր ամսվա համար հրապարակված գինը (հրապարակելով նաև աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկությունները):

«Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություն և լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (25.10.2017թ. ՀՕ-191-Ն), ուժի մեջ է մտել 2018թ. հունվարի 1-ից

- ավելացված արժեքի հարկ վճարողների կողմից բոլոր տեսակի մեքենաների, սարքավորումների (բացառությամբ կենցաղային նշանակություն ունեցող) և հումքային ապրանքների ներմուծման մասով ԱԱՀ-ի վճարման ժամկետը 1-3 տարի ժամկետով հետաձգելու կարգավորումների փոխարեն այդ ապրանքատեսակների ներմուծման մասով սահմանվել են ավելացված արժեքի հարկից ազատման արտոնություն,

- ՀՀ կառավարության որոշմամբ ընտրված կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի կողմից ներդրումային ծրագրերի շրջանակներում, ինչպես նաև ՀՀ հարկային օրենսգրքի 127-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված՝ ՀՀ կառավարության որոշմամբ հավանության արժանացած գործարար ծրագրերի շրջանակներում սահմանված ցանկում ներառված՝ ներմուծվող կամ ձեռք բերվող (կառուցվող, մշակվող) հիմնական միջոցների ամորտիզացիոն նվազագույն ժամկետը սահմանվում է ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի հայեցողությամբ, բայց ոչ պակաս, քան մեկ տարի:

«Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (21.03.2018թ. ՀՕ-193-Ն), ուժի մեջ է մտել 2018թ. ապրիլի 7-ից

ՀՀ հարկային օրենսգրքով հարկային մարմնի կողմից հարկ վճարողների վերաբերյալ տեղեկությունների հրապարակման պարտավորությունը և տեսակները նախատեսված են 308-րդ հոդվածով: Կատարված լրացման համաձայն հարկային մարմնի կողմից հրապարակման ենթակա ցանկում լրացվում են նաև ընդերքօգտագործող հանդիսացող հարկ վճարողների ցանկերը: Ընդ որում, հրապարակումն իրականացվում է ՀՀ կառավարության սահմանած ձևով և կարգով:

«ՀՀ հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (13.12.2017թ, ՀՕ-264-Ն), ուժի մեջ է մտել 2018թ. հունվարի 1-ից

հարկ վճարողի դիմումից հետո միասնական հաշվին առկա գումարի վերադարձը 20-օրյա ժամկետում չվճարելու դեպքում տույժերի հաշվարկման ժամկետը կրճատվել է 3 անգամ՝ 90 օրը դարձնելով **30 օր**:

«Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (21.12.2017թ, ՀՕ-266-Ն), ուժի մեջ է մտել 2018թ. հունվարի 1-ից

- օտարերկրյա քաղաքացիների և քաղաքացիություն չունեցող անձանց դեպքում հարկվում են 2017 թվականին և դրան հաջորդող հաշվետու ժամանակաշրջաններում ընկած ժամանակահատվածներին վերագրվող (այդ ժամանակահատվածների գործունեության արդյունքում ստացվող) շահույթներից՝ որպես շահույթի բաշխում, մասնակցի ստացած շահաբաժինները,

- ՀՀ քաղաքացիների դեպքում հարկվում են 2018 թվականին և դրան հաջորդող հաշվետու ժամանակաշրջաններում ընկած ժամանակահատվածներին վերագրվող (այդ ժամանակահատվածների գործունեության արդյունքում ստացվող) շահույթներից՝ որպես շահույթի բաշխում, մասնակցի ստացած շահաբաժինները,

- նվազագույն շահութահարկը կարող են նվազեցվել 2018 թվականի հունվարի 1-ից հետո ընկած հաշվետու ժամանակաշրջաններին վերաբերող՝ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի տվյալ հաշվետու ժամանակաշրջանի շահութահարկի կանխավճարների գումարները գերազանցող փաստացի շահութահարկի գումարներից,

- ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող գույքի օտարում համարվեց ֆիզիկական անձանց կողմից անձնական, ընտանեկան կամ տնային օգտագործման գույքի (բնակարան, առանձնատուն (այդ թվում՝ անավարտ

(կիսակառույց), գյուղատնտեսական նշանակության և բնակավայրերի հող, ավտոտնակ, ավտոմեքենա) նույն տեսակի գույքի՝ տարվա ընթացքում երկրորդ և ավելի թվով օտարումը, եթե դրանց և՛ ձեռքբերումը, և՛ օտարումը տեղի է ունեցել նույն հարկային տարվա ընթացքում,

- ԱԱՀ-ից ազատման արտոնություն է սահմանվել ներգնա զբոսաշրջության համար,

- հարկ վճարողներին հնարավորություն է ընձեռվել առանձին դեպքերում էլեկտրոնային հաշվարկային փաստաթղթի փոխարեն գործարքի կողմերի միջև թղթային եղանակով կազմել այլ փաստաթղթեր,

- հարկ վճարողներին հնարավորություն է ընձեռվել 2018թ. հուլիսի 1-ից ձեռքբերումները հիմնավորել նաև հսկիչ-դրամարկղային մեքենայի կտրոններով, եթե վերջինիս վրա ՀԴՄ էլեկտրոնային համակարգով տպագրված կլինի գնորդի կամ ծառայություն ստացողի հարկ վճարողի հաշվառման համարը,

- վերացվել է հարկային վնասն ավել ցույց տալու համար նախատեսված տուգանքի կիրառությունը:

«Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (08.02.2018թ. ՀՕ-124-Ն), կիրառվել է 2018թ. հունվարի 1-ից

- ավտոբուսով և (կամ) միկրոավտոբուսով իրականացվող ուղևորափոխադրումների մասով սահմանվել են արտոնագրային հարկի ամսական նոր դրույքաչափեր, ինչպես նաև սահմանվել են արտոնագրային հարկի հաշվարկման համար կիրառվող նոր լրացուցիչ գործակիցներ կապված երթուղիների հետ նախատեսելով արտոնագրային հարկի չափի որոշման համար երթուղիների հետ կապված գործակիցների կիրառում,

- ավտոբուսով և (կամ) միկրոավտոբուսով ուղևորափոխադրումներ իրականացնողները կարող են իրենց ցանկությամբ այդ գործունեության մասով արտոնագրային հարկով համակարգի փոխարեն ընտրել հարկման ընդհանուր համակարգը: Հարկման ընդհանուր համակարգն ընտրելու համար հարկ վճարողները պետք է ներկայացնեն հայտարարություն՝ այդ գործունեության մասով ԱԱՀ վճարող համարվելու վերաբերյալ:

- պետական կառավարչական և (կամ) համայնքային կառավարչական հիմնարկների կողմից ապրանքի մատակարարումը, աշխատանքի կատարումը և (կամ) ծառայության մատուցումն այն մասով, որից հասույթը հաշվեգրվել է պետական կամ համայնքների

բյուջեների օգտին: Ընդ որում, նույն կետի կիրառության իմաստով՝ հասույթի կամ դրա մի մասի հաշվեգրումը պետական կամ համայնքների բյուջեների օգտին պետք է հիմնավորվի դրանց համապատասխան գանձապետական հաշվին փոխանցմամբ:

«Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու և 2017 թվականի դեկտեմբերի 21-ի «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-266-Ն օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (21.06.2018թ. ՀՕ-338-Ն)

- արտարժույթով արտահայտված գործարքների մասով՝ օրենսգրքի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-3-րդ կետերում չնշված դեպքերում ձևավորվող հարկման բազաները և ապրանքների սկզբնական արժեքները որոշվում են համապատասխան հաշվարկային փաստաթղթի դուրսգրման, իսկ հաշվարկային փաստաթղթի բացակայության դեպքում՝ գործարքին կամ գործառնությանը վերաբերող՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կազմված այլ փաստաթղթերի կազմման ամսաթվի դրությամբ՝ ելնելով այդ օրը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքից,

- հանվել են այն դրույթները, որոնք վերաբերում են օտարերկրյա ֆիզիկական անձանց կողմից ՀՀ տարածքում իրականացվող՝ ԱԱՀ-ով հարկվող գործարքների (ապրանքների մատակարարման, աշխատանքների կատարման և ծառայությունների մատուցման) մասով, այդ թվում՝ նրանց փոխարեն հարկային գործակալի կողմից, ԱԱՀ հաշվարկմանն ու վճարմանը,

- շահութահարկով հարկման նպատակով եկամուտ չեն համարվում կառավարության լիազորած մարմնի և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի համատեղ հաստատած կարգի համաձայն՝ բանկերում և վարկային կազմակերպություններում հաշվառված՝ ֆիզիկական անձանց (բացառությամբ որպես անհատ ձեռնարկատեր կամ որպես նոտար վարկ ստացած ֆիզիկական անձանց) նկատմամբ ձևավորված և մինչև 2018 թվականի մայիսի 31-ը անհուսալի ճանաչված ակտիվների մասով մինչև դրանց անհուսալի ճանաչելը հաշվարկված և նախկինում հարկման նպատակով համախառն եկամտից նվազեցված՝ տվյալ ֆիզիկական անձին ներված (այդ թվում՝ մասնակի) տույժերի և (կամ) տուգանքների գումարները, ինչպես նաև փոխառուների նկատմամբ ձևավորված և անհուսալի ճանաչված ակտիվների գծով արտահաշվեկշռում

(հետհաշվեկշռային հաշիվներում) հաշվառվելու ընթացքում հաշվարկված տոկոսները և (կամ) տույժերը և (կամ) տուգանքները՝ դրանց հաշվառման (հաշվարկման, հաշվեգրման) պահին, ինչպես նաև դրանց հետագա գիշման կամ ներման (այդ թվում՝ մասնակի) դեպքում,

- հարկման բազան որոշելու նպատակով ստացված եկամուտները չեն համարվում նվազեցվող եկամուտներ (չի նվազեցվում համախառն եկամտից), եթե եկամուտները ստացվում են կազմակերպության կանոնադրական կամ բաժնեհավաք կապիտալում շենքի, բնակարանի, առանձնատան կամ այլ շինության (այդ թվում՝ անավարտ (կիսակառույց) ձևով մասնակցության (բաժնետոմսի, բաժնեմասի, փայաբաժնի) կամ ներդրում վկայող այլ արժեթղթերի օտարումից, եթե այդ օտարումը կատարվում է կանոնադրական կամ բաժնեհավաք կապիտալում այդ մասնակցությունը (բաժնետոմսը, բաժնեմասը, փայաբաժինը) ձեռք բերելու օրը ներառող հարկային տարվա կամ դրան հաջորդող երեք հարկային տարիների ընթացքում,

- վերանայվել են հարկային մարմնի ղեկավարի որոշմամբ փոխկապակցված ճանաչելու մասով սահմանված կարգավորումները, որի համաձայն՝ փոխկապակցված համարվող կազմակերպությունները, անհատ ձեռնարկատերերը և նոտարները, եթե հարկային մարմնի ղեկավարի որոշմամբ փոխկապակցված ճանաչված առևտրային կազմակերպությունների, անհատ ձեռնարկատերերի և նոտարների նախորդ հարկային տարվա կամ ընթացիկ հարկային տարվա ընթացքում գործունեության բոլոր տեսակների մասով իրացման շրջանառությունների հանրագումարը գերազանցում է 58.35 միլիոն դրամը, ապա այդ փաստը տեղի ունենալու օրը ներառող հարկային տարվա սկզբից, իսկ եթե հարկ վճարողը պետական գրանցում է ստացել կամ հաշվառվել է կամ որպես նոտար նշանակվել է ավելի ուշ, ապա պետական գրանցման կամ հաշվառման կամ որպես նոտար նշանակման օրվանից դադարում է համարվել շրջանառության հարկ վճարող: Հարկային մարմնի ղեկավարի որոշումն անվավեր համարելու մասին դատարանի վճռի ուժի մեջ մտնելու դեպքում փոխկապակցված ճանաչված առևտրային կազմակերպությունները, անհատ ձեռնարկատերերը և նոտարները կրկին համարվում են շրջանառության հարկ վճարողներ՝ այդպիսին համարվելուց դադարելու օրվանից,

- 2018թ. հուլիսի 1-ից հանրային սննդի գործունեության մասով կիրառվել է ընդհանուր հարկման համակարգը կամ շրջանառության հարկով հարկման համակարգը՝ մինչև 01.07.2018թ. կիրառված արտոնագրային հարկման համակարգի փոխարեն: Ընդ որում, հանրային սննդի գործունեության մասով շրջանառության հարկ վճարող համարվելու

համար կիրառելի չեն շրջանառության հարկ վճարող համարվելու համար օրենսգրքով սահմանված սահմանափակումները (մասնավորապես՝ ԱԱՀ-ի շեմը, փոխկապակցվածությունը, գործունեության տեսակների մասով սահմանափակումները): Միաժամանակ, մինչև 2018թ. հուլիսի 1-ը հանրային սննդի ոլորտում գործունեություն իրականացնող և ԱԱՀ վճարող համարվող առևտրային կազմակերպություններին և անհատ ձեռնարկատերերին հնարավորություն է տրվել ներկայացնելու համապատասխան հայտարարություն և 2018թ. հուլիսի 1-ից համարվելու շրջանառության հարկ վճարող,

- 2018թ. հուլիսի 1-ից հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեության մասով շրջանառության հարկը հաշվարկվում է հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունից ստացվող եկամուտների նկատմամբ կիրառելով 6%, նվազեցնելով տվյալ հաշվետու ժամանակաշրջանում հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեության հետ կապված՝ օրենսգրքի 55-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-5-րդ կետերով, ինչպես նաև նույն հոդվածի 11-13-րդ մասերով սահմանված փաստաթղթերով հիմնավորված ծախսերի (բացառությամբ հիմնական միջոցներ ձեռք բերելու կամ կառուցելու ծախսերի, հիմնական միջոցների վրա կատարվող կապիտալ և ընթացիկ ծախսերի ու հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիոն մասհանումների, ինչպես նաև խոհարարական արտադրանք չհանդիսացող այլ ակտիվների օտարման դեպքում՝ դրանք ձեռք բերելու ծախսերի) հանրագումարի 3% կազմող գումարի չափով: Եթե նվազեցումներից հետո շրջանառության հարկի գումարը կազմում է հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունից ձևավորվող հարկման բազայի 4 տոկոսից պակաս գումար, ապա ծախսերի գծով նվազեցումը կատարվում է այն չափով, որ շրջանառության հարկի գումարը կազմի հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունից ձևավորվող հարկման բազայի 4%,

- 2019թ. հունվարի 1-ից՝ հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունից ստացվող եկամուտների նկատմամբ կիրառելով 8%, նվազեցնելով տվյալ հաշվետու ժամանակաշրջանում հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեության հետ կապված՝ օրենսգրքի 55-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-5-րդ կետերով, ինչպես նաև նույն հոդվածի 11-13-րդ մասերով սահմանված փաստաթղթերով հիմնավորված ծախսերի (բացառությամբ հիմնական միջոցներ ձեռք բերելու կամ կառուցելու ծախսերի, հիմնական միջոցների վրա կատարվող կապիտալ և ընթացիկ ծախսերի ու հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիոն մասհանումների, ինչպես նաև

խոհարարական արտադրանք չհանդիսացող այլ ակտիվների օտարման դեպքում՝ դրանք ձեռք բերելու ծախսերի) հանրագումարի 5% կազմող գումարի չափով: Եթե նվազեցումներից հետո շրջանառության հարկի գումարը կազմում է հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունից ձևավորվող հարկման բազայի չորս տոկոսից պակաս գումար, ապա ծախսերի գծով նվազեցումը կատարվում է այն չափով, որ շրջանառության հարկի գումարը կազմի հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունից ձևավորվող հարկման բազայի 4%,

- 2020թ. հունվարի 1-ից՝ հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունից ստացվող եկամուտների նկատմամբ կիրառելով 10%, նվազեցնելով տվյալ հաշվետու ժամանակաշրջանում հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեության հետ կապված՝ օրենսգրքի 55-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-5-րդ կետերով, ինչպես նաև նույն հոդվածի 11-13-րդ մասերով սահմանված փաստաթղթերով հիմնավորված ծախսերի (բացառությամբ հիմնական միջոցներ ձեռք բերելու կամ կառուցելու ծախսերի, հիմնական միջոցների վրա կատարվող կապիտալ և ընթացիկ ծախսերի ու հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիոն մասհանումների, ինչպես նաև խոհարարական արտադրանք չհանդիսացող այլ ակտիվների օտարման դեպքում՝ դրանք ձեռք բերելու ծախսերի) հանրագումարի 6% կազմող գումարի չափով: Եթե նվազեցումներից հետո շրջանառության հարկի գումարը կազմում է հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունից ձևավորվող հարկման բազայի չորս տոկոսից պակաս գումար, ապա ծախսերի գծով նվազեցումը կատարվում է այն չափով, որ շրջանառության հարկի գումարը կազմի հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունից ձևավորվող հարկման բազայի 4%,

- ԱՏԳ ԱԱ 0405, 0901, 0902, 0903 00 000, 1806 և 2101 ծածկագրերին դասվող՝ մինչև 100 գրամ (ներառյալ) կամ 100 գրամից առավելագույնը 10 տոկոս շեղումով պարունակություն ունեցող՝ տարայավորված (փաթեթավորված) ապրանքները ենթակա չեն դրոշմապիտակներով դրոշմավորման,

- չգրանցված աշխատողների համար գանձվող տուգանքի չափը սահմանվել է 250 հազ դրամ՝ չգրանցված աշխատողների քանակից կախված տարբերակված տուգանքների փոխարեն,

- վերանայվել են հանրային սննդի գործունեության մասով օրենսգրքի 416-րդ հոդվածով սահմանված՝ ՀԴՄ-ի կիրառման կամ կիրառության կանոնների խախտման համար պատասխանատվությունը,

- հարկային մարմնի իրականացրած հարկային հսկողության արդյունքներով կազմված ստուգման կամ այլ վարչական ակտերով հարկային պարտավորություններ առաջադրված լինելու դեպքում նշված ստուգման կամ այլ վարչական ակտերը դառնում են անբողոքարկելի ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ երկամսյա ժամկետում, և դրանցով արձանագրված հարկային պարտավորությունները հարկ վճարողի կողմից ենթակա են կատարման նշված ակտերն անբողոքարկելի դառնալու օրվան հաջորդող 10-օրյա ժամկետում:

«Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (21.06.2018թ. ՀՕ-343-Ն)

«Բարեգործության մասին» ՀՀ օրենքում կատարված փոփոխությամբ պայմանավորված փոփոխություններ են կատարվել նաև ՀՀ հարկային օրենսգրքում: Օրենսգրքում կատարված փոփոխությամբ՝ հարկային օրենսգրքի 172-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 2-րդ կետում և 191-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետում «Կառավարության բարեգործական ծրագրերի համակարգման հանձնաժողովի» բառերը փոխարինվել են «լիազորված մարմնի» բառերով:

«Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (13.06.2018թ. ՀՕ-357-Ն), ուժի մեջ է մտել 2019թ. հունվարի 4-ից

ԱՏԳ ԱԱ 2208 20 ծածկագրին դասվող արտադրանքի (կոնյակ, բրենդի և այլ սպիրտային թրմեր) մասով ակցիզային հարկի հարկման բազան է սահմանվել ապրանքի քանակը (ծավալը) և ակցիզային հարկի դրույքաչափերը սահմանվել է 1 լիտրի համար (100 տոկոսանոց սպիրտի վերահաշվարկով) հաշվարկով, ըստ տարիքային խմբերի):

«Կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի կողմից ներմուծվող՝ ակցիզային հարկով հարկման ոչ ենթակա այն ապրանքների ցանկը հաստատելու

մասին, որոնց ներմուծումն ազատված է ավելացված արժեքի հարկից» ՀՀ օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (25.10.2017թ, ՀՕ-192-Ն)

2018թ. հունվարի 1-ից ԱԱՀ-ից ազատման արտոնություն է սահմանվել ԱԱՀ վճարողների կողմից արտադրական նշանակության մեքենաների, սարքավորումների (հիմնականում ԱՏԳ ԱԱ 84-85 խմբերին դասվող), որոշ հումքատեսակների ներմուծման մասով:

«Կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի կողմից ներմուծվող՝ ակցիզային հարկով հարկման ոչ ենթակա այն ապրանքների ցանկը հաստատելու մասին, որոնց ներմուծումն ազատված է ավելացված արժեքի հարկից» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (16.01.2018թ. ՀՕ-94-Ն)

Ավելացված արժեքի հարկ վճարողների կողմից ԱՏԳ ԱԱ 2517102000, 2529100000 ծածկագրերին դասվող ապրանքների ներմուծումն ազատվում է ավելացված արժեքի հարկից:

«Հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուրների գծով արտոնություններ սահմանելու մասին» օրենք (21.07.2018թ. ՀՕ-339-Ն), ուժի մեջ է մտել 2018 թվականի հունիսի 30-ից

Մինչև 2016 թվականի դեկտեմբերի 31-ը ներառյալ «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» օրենքի (գործել է մինչև 2018 թվականի հունվարի 1-ը) 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի «ա» և «բ» ենթակետերին համապատասխան ապրանքի մատակարարում համարվող գործարքներ իրականացրած՝ մինչև այդ օրը ներառող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար նույն կետով սահմանված գործարքների մասով ավելացված արժեքի հարկի վճարման պարտավորություններ ունեցող ֆիզիկական անձինք ազատվում են մինչև 2016 թվականի դեկտեմբերի 31-ը ներառյալ իրականացրած՝ «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի «ա» և (կամ) «բ» ենթակետերին համապատասխան ապրանքի մատակարարում համարվող գործարքների համար հաշվարկված և չվճարված տույժերի և տուգանքների վճարումից, եթե սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ 90 աշխատանքային օրվա ընթացքում, կամ մինչև նույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը կատարել են հաշվարկված ավելացված արժեքի հարկի գումարների վճարումը:

**«Պետական տուրքի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում
լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենք (13.06.2018թ, ՀՕ-359-Ն),
ուժի մեջ է 2019թ. հունվարի 4-ից**

1) «Արտաքին տնտեսական գործունեության ապրանքային անվանացանկ» (ԱՏԳ ԱԱ) դասակարգչի 220820 ծածկագրին դասվող խաղողի գինու կամ խաղողի մզման թորումից ստացվող սպիրտային թրմոլիների արտադրության իրականացման և մինչև 100 հազար լիտր (100 տոկոսանոց սպիրտի հաշվարկով) արտադրանքի ներմուծման և իրացման իրավունք ձեռք բերելու համար սահմանվել է տարեկան 10 մլն դրամ և 100 հազար լիտրից ավելի ներմուծված և իրացված արտադրանքի (բացառությամբ՝ ԱՏԳ ԱԱ դասակարգչի 220820890 ծածկագրին դասվող արտադրանքի) յուրաքանչյուր լիտրի (100 տոկոսանոց սպիրտի հաշվարկով) համար լրացուցիչ 25 դրամ պետական տուրք, իսկ 100 հազար լիտրից ավելի ներմուծված կամ իրացված ԱՏԳ ԱԱ դասակարգչի 220820890 ծածկագրին դասվող արտադրանքի յուրաքանչյուր լիտրի (100 տոկոսանոց սպիրտի հաշվարկով) համար լրացուցիչ 100 դրամ պետական տուրք,

2) խաղողի գինու կամ խաղողի մզման թորումից ստացվող սպիրտային թրմերի արտադրության իրականացման գործունեության տեսակի համար հանվել է մեկից ավելի յուրաքանչյուր վայրում ծանուցման ենթակա նույն տեսակի գործունեության իրականացման իրավունք ձեռք բերելու համար սահմանված պետական տուրքի դրույքաչափի հիսուն տոկոսի չափով լրացուցիչ տուրք վճարելու պահանջը:

**««Գործունեության իրականացման ծանուցման մասին» Հայաստանի
Հանրապետության օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին»» ՀՀ
օրենք (13.06.2018թ. ՀՕ-358-Ն), ուժի մեջ է 2019թ. հունվարի 4-ից**

Օրենքում կատարված լրացումների և փոփոխության համաձայն՝ «Գործունեության իրականացման ծանուցման մասին» ՀՀ օրենքով ծանուցման ենթակա թորած ալկոհոլային խմիչքների և խմորման նյութերից էթիլային սպիրտի արտադրության գործունեության տեսակների շարքից առանձնացվել է ԱՏԳ ԱԱ դասակարգչի 220820 ծածկագրին դասվող խաղողի գինու կամ խաղողի մզման թորումից ստացվող սպիրտային թրմոլիների արտադրությունը, իսկ ծանուցման ենթակա գործունեության տեսակների շարքում ավելացվել է ԱՏԳ ԱԱ դասակարգչի 220820 ծածկագրին դասվող խաղողի գինու կամ խաղողի մզման թորումից ստացվող սպիրտային թրմոլիների արտադրությունը, մինչև 100 հազար լիտր (100 տոկոսանոց սպիրտի հաշվարկով)

իրացումը և «Բաց թողնում՝ ներքին սպառման համար», «Վերամշակում՝ մաքսային տարածքում» և «Վերամշակում՝ ներքին սպառման համար» մաքսային ընթացակարգերով ներմուծումը, ինչպես նաև մինչև պետական տուրքի վճարման հաջորդ ժամկետի սկիզբը 100 հազար լիտրից (100 տոկոսանոց սպիրտի հաշվարկով) ավելի քանակությամբ արտադրանքի խմբաքանակների ներմուծումը կամ իրացումը: Օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո «Գործունեության իրականացման ծանուցման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով թորած ալկոհոլային խմիչքների և խմորման նյութերից էթիլային սպիրտի արտադրության ծանուցման ենթակա գործունեությամբ զբաղվելու իրավունք ունեցող անձը մինչև տարեկան հերթական պետական տուրքի վճարման ժամկետը կարող է զբաղվել «Արտաքին տնտեսական գործունեության ապրանքային անվանացանկ» (ԱՏԳ ԱԱ) դասակարգչի 220820 ծածկագրին դասվող խաղողի գինու կամ խաղողի մզման թորումից ստացվող սպիրտային թրմօղիների արտադրությամբ և իրացմամբ, որից հետո օրենքով սահմանված կարգով պետք է ներկայացնի «Արտաքին տնտեսական գործունեության ապրանքային անվանացանկ» (ԱՏԳ ԱԱ) դասակարգչի 220820 ծածկագրին դասվող խաղողի գինու կամ խաղողի մզման թորումից ստացվող սպիրտային թրմօղիների արտադրության և մինչև 100 հազար լիտր (100-տոկոսանոց սպիրտի հաշվարկով) արտադրանքի իրացման իրականացման ծանուցում:

«Արտաքին տնտեսական գործունեության ապրանքային անվանացանկ» (ԱՏԳ ԱԱ) դասակարգչի 220820 ծածկագրին դասվող խաղողի գինու կամ խաղողի մզման թորումից ստացվող սպիրտային թրմօղիներ արտադրողների կողմից 100 հազար լիտրը (100-տոկոսանոց սպիրտի հաշվարկով) գերազանցող խմբաքանակների իրացման, ինչպես նաև «Արտաքին տնտեսական գործունեության ապրանքային անվանացանկ» (ԱՏԳ ԱԱ) դասակարգչի 220820 ծածկագրին դասվող խաղողի գինու կամ խաղողի մզման թորումից ստացվող սպիրտային թրմօղիներ ներմուծողների կողմից 100 հազար լիտրը (100-տոկոսանոց սպիրտի հաշվարկով) գերազանցող խմբաքանակների «Բացթողնում՝ ներքին սպառման համար», «Վերամշակում՝ մաքսային տարածքում» և «Վերամշակում՝ ներքին սպառման համար» մաքսային ընթացակարգերով ներմուծման դեպքում ծանուցումը պետք է ներկայացվի մինչև լրացուցիչ խմբաքանակների իրացումը կամ ներմուծումը:

«Կուրակային կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ նույն օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով սահմանված անձանց

համար (օգտին) մինչև նրանց կենսաթոշակային տարիքը լրանալը կուտակային հատկացումները կատարվում են հետևյալ չափով.

1) ամսական համախառն եկամտի 10 տոկոսի չափով՝ ամսական համախառն եկամտից հաշվարկված և փոխանցված (գանձված) սոցիալական վճարների և 10 տոկոսը լրացնելու նպատակով ՀՀ պետական բյուջեից հատկացվող համապատասխան միջոցների (առավելագույնը 25000 դրամ) հանրագումարի չափով, բայց ոչ ավելի, քան սոցիալական վճարի հաշվարկման օբյեկտի առավելագույն ամսական շեմի 10 տոկոսը.

2) ձեռնարկատիրական եկամտի 10 տոկոսի չափով՝ ձեռնարկատիրական եկամտից հաշվարկված և փոխանցված (գանձված) սոցիալական վճարների և 10 տոկոսը լրացնելու նպատակով ՀՀ պետական բյուջեից հատկացվող համապատասխան միջոցների (առավելագույնը 300 000 դրամ) հանրագումարի չափով, բայց ոչ ավելի, քան սոցիալական վճարի հաշվարկման օբյեկտի առավելագույն տարեկան շեմի 10 տոկոսը:

Օրենքի նույն հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ բոլոր դեպքերում նույն օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով սահմանված անձանց եկամուտներից հաշվարկված և փոխանցված (գանձված) սոցիալական վճարի և այդ անձանց համար (օգտին) կատարվող կուտակային հատկացման գումարի տարբերությունը չի կարող գերազանցել ամսական 25000 դրամը և տարեկան 300 000 դրամը:

Միաժամանակ, օրենքի անցումային դրույթների 81-րդ հոդվածի 8.1-ին և 8.2-րդ մասերին (01.07.2018թ. ուժի մեջ մտած 21.06.2018թ. ՀՕ-337-Ն օրենքի խմբագրությամբ) համապատասխան՝ մինչև ՀՀ հարկային օրենսգրքով անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձանց եկամուտների՝ եկամտային հարկով հարկման բեռի նվազեցումը օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 2-րդ կետերով սահմանված անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող անձանց համար օրենքի 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով նախատեսված սոցիալական վճարի կեսը, սակայն ոչ ավել, քան 12500 դրամ, կատարում է պետությունը: Ընդ որում՝ մինչև ՀՀ հարկային օրենսգրքով անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձանց եկամուտների՝ եկամտային հարկով հարկման բեռի նվազեցումը վերոնշյալ անձանց համար կատարվող կուտակային հատկացումների և այդ անձանց եկամուտներից հաշվարկված և փոխանցված (գանձված) սոցիալական վճարի տարբերությունը չի կարող գերազանցել ամսական 37500 դրամը:

3.2 Մաքսային օրենսդրություն

2018 թվականին մաքսային օրենսդրության փոփոխությունները կատարվել են հետևյալ ուղղություններով.

1. Եվրասիական տնտեսական միության իրավակարգավորումներ

1. 01.01.2018թ.-ից ուժի մեջ մտած Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքով սահմանված կարգավորումներն ուղղված են մաքսային օրենսդրության դրույթների կիրառման ընթացքում գործնականում ի հայտ եկած հիմնախնդիրների լուծմանը, ինչպես նաև մաքսային ընթացակարգերի պարզեցմանը, հստակեցմանը, տնտեսավարող սուբյեկտների համար լրացուցիչ հնարավորությունների ստեղծմանը՝ հիմքում ունենալով մաքսային ընթացակարգերի պարզեցման և ներդաշնակեցման մասին Կիոտոյի կոնվենցիայի շրջանակային ստանդարտները: Մասնավորապես առկա են հետևյալ հիմնական պարզեցումներն ու առավելությունները.

➤ Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային տարածք ներմուծվող ապրանքների վերաբերյալ նախնական տեղեկատվության ներկայացման համակարգի կատարելագործում: Մասնավորապես, մաքսային մարմիններին ներկայացվող նախնական տեղեկատվությունը դասակարգվել է 2 մասի՝ պարտադիր կազմ և կամավոր կազմ, որի առավելությունը կայանում է հետևյալում՝ նախնական տեղեկատվության պարտադիր կազմի կիրառումը կնպաստի մաքսային մարմինների կողմից վարչարարական ռեսուրսների առավել արդյունավետ կառավարմանը՝ հնարավորություն ստեղծելով նախքան ապրանքների ներմուծումը կայացնել որոշումներ մաքսային հսկողության օբյեկտների, ձևերի և մաքսային հսկողության իրականացումն ապահովող միջոցների ընտրության վերաբերյալ, իսկ նախնական տեղեկատվության կամավոր կազմի կիրառումը տնտեսավարող սուբյեկտներին հնարավորություն կտա նշված տեղեկատվությունն օգտագործել մաքսային գործառնությունների իրականացման ժամանակ (կիրառել որպես ապրանքների ժամանակավոր պահպանության հանձնման մասին փաստաթուղթ, որպես մաքսային հայտարարագիր և այլն), ինչն էլ իր հերթին կնպաստի ինչպես սահմանահատման ընթացակարգերի պարզեցմանը և արագացմանը, այնպես էլ մաքսային ձևակերպումների վրա ծախսվող ժամանակահատվածի կրճատմանը,

➤ ստեղծվել է մաքսային արժեքի որոշման մեթոդների վերաբերյալ նախնական որոշումների տրամադրման ընթացակարգերի սահմանման հնարավորություն ԵՏՄ

անդամ պետությունների համար, ինչը գործող օրենսդրության շրջանակներում սահմանված չէ: Նշված համակարգն ազգային օրենսդրության շրջանակներում սահմանելու պարագայում հնարավորություն կընձեռի արագացնել մաքսային ձևակերպումների իրականացման գործընթացը,

➤ վերացվել է մաքսային արժեքի որոշման պարտադիր պահանջը «Մաքսային տարանցում», «Մաքսային պահեստ», «Ոչնչացում», «Հրաժարում հօգուտ պետության» և հատուկ մաքսային ընթացակարգերի դեպքում, մաքսային արժեքի լրացուցիչ ստուգման պահանջը և դրա արդյունքում մաքսային մարմինների կողմից կայացվող՝ մաքսային արժեքի ընդունման կամ ճշգրտման որոշումները փոխարինվել են փաստաթղթային հսկողությամբ և դրա արդյունքում ապրանքների բացթողման մասին կամ հայտարարագրում փոփոխություններ կատարելու մասին որոշումների ընդունմամբ, ինչը ենթադրում է վարչարարության էական պարզեցում,

➤ միջազգային պայմանագրերի (թվով 15) կոդիֆիկացում՝ դրանով պայմանավորված մաքսային իրավահարաբերությունները կարգավորող դրույթների հստակեցում, մաքսային գործառնությունների պարզեցում, ինչը միտված է մաքսային օրենսդրության միասնական բազայի ստեղծմանը,

➤ կանխավճարների համակարգի կատարելագործումը, ինչի առավելությունը կայանում է նրանում, որ հնարավորություն է ստեղծվում նախապես մաքսային մարմինների կողմից տնօրինվող գանձապետական հաշիվներին կատարված կանխավճարներն օգտագործել առաջիկայում վճարման ենթակա մաքսատուրքերի, հարկերի և մաքսային մարմիններին վճարման ենթակա այլ վճարների գծով պարտավորությունների մարման նպատակով,

➤ ստեղծվել են մաքսատուրքերի վճարման ժամկետի հետաձգման և տարաժամկետման լրացուցիչ հնարավորություններ,

➤ մաքսային վճարների գծով առկա պարտավորությունների՝ մաքսային մարմինների կողմից ծանուցման մեխանիզմի ներդրումը, ինչը հնարավորություն կտա ժամկետանց պարտավորություններ ունեցող անձանց ծանուցել իրենց ժամկետանց պարտավորությունների վերաբերյալ,

➤ ներքին շուկայի պաշտպանության նպատակով կիրառվող հատուկ, հակազնազցման և փոխհատուցման տուրքերի հաշվարկման և վճարման հետ կապված դրույթների սահմանումը,

➤ էլեկտրոնային հայտարարագրման համակարգի գերակայության ամրագրում (թղթային եղանակով հայտարարագրումը սահմանվել է միայն որոշակի դեպքերում), ինչի առավելությունը ներկայումս գործող համակարգի նկատմամբ կայանում է նրանում, որ գերակայություն է տրվում էլեկտրոնային հայտարարագրմանը՝ դրանով իսկ նվազեցնելով տնտեսավարող սուբյեկտների և մաքսային մարմինների շփումները և կրճատելով մաքսային ձևակերպումների վրա ծախսվող ժամանակահատվածը,

➤ կրճատվել են ապրանքների բացթողման ժամկետները, մասնավորապես՝ գործող 1 աշխատանքային օրվանից ապրանքների բացթողման ժամկետը կրճատվել է մինչև 4 ժամ, ինչպես նաև կրճատվել են մաքսային հայտարարագրի գրանցման և գրանցումը մերժելու ժամկետները (2 ժամից մինչև 1 ժամ), ամրագրվել է հնարավորություն՝ մերժման հիմքերի վերացման նպատակով մաքսային մարմինների կողմից հայտարարատուին առաջարկների ներկայացման համար,

➤ ապրանքների մասին հայտարարագրի ներկայացման հնարավորության ամրագրումը՝ առանց այնպիսի փաստաթղթերի զուգակցմամբ, որոնց հիման վրա լրացվել է հայտարարագիրը, որի առավելությունը կայանում է նրանում, որ լրացուցիչ փաստաթղթային հսկողության անհրաժեշտության բացակայության պարագայում անձինք ներկայացնում են միայն մաքսային հայտարարագիր՝ առանց ուղեկցող փաստաթղթերի,

➤ «Մեկ պատուհան» համակարգի հնարավորությունների կիրառում, մասնավորապես՝ ամրագրվել է, որ մաքսային տարբեր գործառնությունների իրականացման համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը և տեղեկությունները կարող են չներկայացվել մաքսային մարմիններին, եթե մաքսային մարմինների տեղեկատվական համակարգում կամ այլ պետական մարմինների տեղեկատվական համակարգերում առկա են այդպիսի փաստաթղթեր և տեղեկություններ, ինչը զգալիորեն կնպաստի վարչարարության պարզեցմանը,

➤ հնարավորություն է ամրագրվել մաքսային մարմինների կողմից իրականացվող գործողությունները կատարել տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ՝ էլեկտրոնային եղանակով (հայտարարագրի հետևանքի մասին որոշում, բացթողման մասին որոշում, բացթողումը մերժելու մասին որոշում և այլն),

➤ նախքան մաքսային հսկողության ավարտը ապրանքների բացթողման հնարավորության ամրագրում, ինչը հնարավորություն կտա հայտարարատուի կողմից մաքսատուրքի և հարկերի վճարման գծով պարտավորությունների կատարման

ապահովում ներկայացնելու պայմանով ապրանքները բացթողնել առանց մաքսային հսկողությունն ավարտելու,

➤ նախքան մաքսային հայտարարագրի ներկայացումը ապրանքների բացթողման համակարգի կիրառման նպատակով ապրանքների կատեգորիաների ընդլայնում: Սահմանվել են ապրանքների նոր կատեգորիաներ (օրինակ՝ ներդրումային ծրագրերի շրջանակներում ներմուծվող, ցուցահանդեսների համար ներմուծվող և այլն), որոնց ներմուծման պարագայում ապրանքները կարող են բաց թողնվել նախքան մաքսային հայտարարագրի ներկայացումը, ինչի հիմնական առավելությունը սահմանահատման ընթացակարգերի արագացումն է,

➤ հստակեցվել և պարզեցվել են ապրանքների համապատասխան մաքսային ընթացակարգով ձևակերպման և մաքսային ընթացակարգով ձևակերպված ապրանքների օգտագործման պայմանները: Մասնավորապես՝

– «Բացթողում՝ ներքին սպառման համար» և «Վերամշակում՝ ներքին սպառման համար» մաքսային ընթացակարգերով ապրանքների ձևակերպման պայմանների մեջ լրացվել է հատուկ, հակագնագցման, փոխհատուցման տուրքերի վճարման պայմանը,

– յուրաքանչյուր մաքսային ընթացակարգի համար հստակ սահմանվել է, թե որ ապրանքների (օտարերկրյա կամ Միության) նկատմամբ է այն կիրառելի,

– ընդլայնվել են տնտեսավարող սուբյեկտների հնարավորությունները «Մաքսային տարանցում» մաքսային ընթացակարգի եզրափակմանն առնչվող գործառնությունների իրականացման ժամկետների և մաքսային վճարների ապահովումների չներկայացման դեպքերի մասով: Մասնավորապես՝ ավտոմոբիլային տրանսպորտով ապրանքների տեղափոխման դեպքում մաքսային մարմիններին փաստաթղթերի տրամադրման ժամկետը 1 ժամից երկարաձգվել է մինչև 3 ժամ, իսկ նշված ընթացակարգի եզրափակումից հետո ապրանքների՝ ժամանակավոր պահպանության հանձնման ժամկետը երկարաձգվել է 3 ժամից մինչև 8 ժամ, ընդլայնվել են այն դեպքերը, երբ մաքսային մարմինների կողմից մաքսային վճարների գծով պարտավորությունների կատարման ապահովում չի պահանջվում,

– վերամշակման մաքսային ընթացակարգերի դեպքում վերամշակման գործողությունների ցանկը լրացվել է ապրանքների արդիականացմանն ուղղված գործողություններով,

– հնարավորություն է ստեղծվել մաքսատուրքի և հարկերի վճարումից լրիվ պայմանական ազատմամբ ժամանակավոր ներմուծվող ապրանքներն օգտագործել ԵՏՄ

ամբողջ տարածքում (գործող օրենսդրությամբ առկա է սահմանափակում՝ միայն տվյալ պետության տարածքում օգտագործելու համար), ինչպես նաև այլ պարզեցումներ և հնարավորություններ, որոնք գործող օրենսդրության շրջանակներում սահմանված չեն,

➤ բարելավվել են «Անմաքս առևտուր» մաքսային ընթացակարգով ձևակերպված ապրանքների իրացմանն առնչվող պայմանները, մասնավորապես՝ անմաքս առևտրի խանութներից գնման իրավունք ունեցող անձանց ցանկում լրացվել են ԵՏՄ տարածք ժամանող ֆիզիկական անձինք, երկարաձգվել է ԵՏՄ ֆիզիկական անձանց կողմից գնված օտարերկրյա ապրանքների՝ անմաքս առևտրի խանութի կազմակերպչի կողմից հայտարարագրում իրականացնելու ժամանակահատվածը (10 օրից մինչև 40 օր),

➤ Հայաստանի Հանրապետության համար հնարավորություն է ամրագրվել՝ ստեղծել «Ազատ մաքսային գոտի» մաքսային ընթացակարգի կիրառմանն առնչվող՝ ԵՏՄ մաքսային օրենսգրքով սահմանված առանձնահատկությունների կիրառմամբ թվով 1 տարածքային ազատ տնտեսական գոտի, որտեղ կարող են ազգային օրենսդրության շրջանակներում սահմանվել ԵՏՄ մաքսային օրենսգրքով սահմանված կարգավորումներից տարբերվող կարգավորումներ (օրինակ՝ ապրանքների մանրածախ վաճառք, հայտարարագրման այլ ժամկետներ և այլն),

➤ երկարաձգվել է ԵՏՄ ֆիզիկական անձանց կողմից ԵՏՄ չհանդիսացող պետության տարածքում գրանցված անձնական օգտագործման տրանսպորտային միջոցների ժամանակավոր ներմուծման ժամկետը, մասնավորապես՝ գործող 6 ամսվա փոխարեն սահմանվել է մինչև 1 տարի, ինչը հնարավորություն կընձեռի առանց մաքսային վճարների վճարման նշված ժամանակահատվածով ներմուծել ԵՏՄ անդամ չհանդիսացող պետության տարածքում գրանցված տրանսպորտային միջոցները և հավասար պայմաններ ստեղծել օտարերկրյա և ԵՏՄ ֆիզիկական անձանց համար,

➤ ընդլայնվել են միջազգային փոստային առաքումների դեպքում Համաշխարհային փոստային միության ակտերով նախատեսված փաստաթղթերի՝ որպես մաքսային հայտարարագիր օգտագործման դեպքերը, մասնավորապես՝ հնարավորություն է ստեղծվել գործող օրենսդրությամբ սահմանված՝ «Բացթողում ներքին սպառման համար» մաքսային ընթացակարգի հետ մեկտեղ Համաշխարհային փոստային միության ակտերով նախատեսված փաստաթղթերը կիրառել նաև «Արտահանում» և «Վերաներմուծում» մաքսային ընթացակարգերի դեպքում,

➤ սահմանվել են ԵՏՄ անդամ պետությունների միջև ԵՏՄ անդամ չհանդիսացող պետության տարածքով ապրանքների տեղափոխման (այդ թվում՝ «Մաքսային

տարանցում» մաքսային ընթացակարգով) առանձնահատկությունները: Մասնավորապես սահմանվել են «Մաքսային տարանցում» մաքսային ընթացակարգի կիրառմանը, եզրափակմանն առնչվող առանձնահատկությունները, ապրանքների նույնականացմանը, ապրանքների հետ կատարվող բեռնային գործողությունների առանձնահատկությունները և նշված դեպքում փոխադրողի պարտավորությունները, որոնք գործող օրենսդրության շրջանակներում սահմանված չեն,

➤ տարբերակվել են մաքսային մարմինների կողմից մաքսային հսկողության իրականացման ընթացքում մաքսային հսկողության ձևերը և մաքսային հսկողության նշված ձևերի իրականացումն ապահովող միջոցները: Նշված տարբերակումը միտված է մաքսային հսկողության ընթացքում մաքսային մարմինների կողմից իրականացվող առանձին գործողությունների հստակեցմանը, պարզեցմանը և միմյանցից տարբերակմանը,

➤ սահմանվել են մաքսային հսկողության իրականացումն ապահովող առանձին գործողությունների (օրինակ՝ փոխադրման երթուղու սահմանման, մաքսային ուղեկցման) կիրառման պայմանները և դեպքերը,

➤ սահմանվել են ԵՏՄ անդամ պետությունների մաքսային մարմինների միջև մաքսային իրավահարաբերություններին առնչվող տեղեկությունների փոխանակման դրույթները,

➤ հստակեցվել և պարզեցվել են մաքսային մարմինների կողմից իրականացվող գործունեության և նրանց կողմից առանձին տեսակի գործառույթների իրականացման ընթացակարգերը,

➤ հստակեցվել են մաքսային գործի բնագավառում գործունեություն իրականացնող անձանց համապատասխան ռեեստրներում ընդգրկման պայմանները (օրինակ՝ որպես պայման սահմանվել է մաքսային վճարների գծով ժամկետանց պարտավորությունների բացակայությունը),

➤ կատարելագործվել է լիազորված տնտեսական օպերատորի ինստիտուտը: Մասնավորապես, լիազորված տնտեսական օպերատորների համար գործող օրենսդրությամբ սահմանված 3 պարզեցումները փոխարինվում են հատուկ պարզեցումների շատ ավելի լայն շրջանակով, սահմանվում են լիազորված տնտեսական օպերատորի վկայականի 3 տեսակներ, որոնք հնարավորություն կտան օգտվելու տարբեր բնույթ ունեցող հատուկ պարզեցումների լայն շրջանակից՝ լիազորված

տնտեսական օպերատորի ինստիտուտը համապատասխանեցնելով միջազգայնորեն ամրագրված սկզբունքներին:

2. Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքի կիրարկման նպատակով ընդունվել են Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի (ԵՏՀ) շուրջ 40 որոշումներ, որոնք տեղադրված են ԵՏՀ պաշտոնական ինտերնետային կայքում հետևյալ հղումով. http://www.eurasiancommission.org/ru/act/tam_sotr/dep_tamoj_zak/Pages/hot.aspx

3. Ներմուծման մաքսատուրքի դրույքաչափերի մասով

Եվրասիական տնտեսական միության հանձնաժողովի խորհրդի 2012 թվականի հուլիսի 16-ի թիվ 54 որոշմամբ հաստատված՝ Եվրասիական տնտեսական միության միասնական մաքսային սակագնով հաստատված ներմուծման մաքսատուրքերի դրույքաչափերի մասով 2018 թվականին կատարվել են մի շարք փոփոխություններ: Մասնավորապես.

- 1) ԵՏՀ խորհրդի 20.12.2017թ. N108, 26.01.2018թ. N13 և N14 որոշումները,
- 2) ԵՏՀ կոլեգիայի 31.01.2018թ. N17 որոշումը,
- 3) ԵՏՀ խորհրդի 16.02.2018թ. N27 որոշումը,
- 4) ԵՏՀ կոլեգիայի 24.04.2018թ. N59 և N60, 10.05.2018թ. N67, 22.05.2018թ. N79, N86 և N87, 05.06.2018թ. N94 և N95, 13.06.2018թ. N98 և N99 որոշումները,
- 5) ԵՏՀ խորհրդի 14.06.2018թ. N51 և N52, 13.07.2018թ. N65 և N66 որոշումները,
- 6) ԵՏՀ կոլեգիայի 21.08.2018թ. N129 և N138, 07.09.2018թ. N146 որոշումները,
- 7) ԵՏՀ խորհրդի 14.09.2018թ. N73 և N78 որոշումները,
- 8) ԵՏՀ կոլեգիայի 16.10.2018թ. N163 որոշումը,
- 9) ԵՏՀ խորհրդի 22.10.2018թ. N69 որոշումը,
- 10) ԵՏՀ կոլեգիայի 20.11.2018թ. N187 և N189 որոշումները,
- 11) ԵՏՀ խորհրդի 05.12.2018թ. N97 որոշումը,
- 12) ԵՏՀ կոլեգիայի 11.12.2018թ. N198 և N199, 25.12.2018թ. N220 որոշումները:

II. Ներքին իրավակարգավորումներ

1. ՀՀ կառավարության կողմից 09.08.2018թ. ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2015 թվականի հուլիսի 30-ի N865-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» N938-Ն որոշումը, որով բարձրացվել են ՀՀ-ում օրենքով սահմանված կարգով անհատ ձեռնարկատեր չհանդիսացող ֆիզիկական անձանց կողմից ՀՀ ներմուծվող ապրանքների ակնհայտ առևտրային չափաքանակները:

2. ՀՀ կառավարության կողմից 28.06.2018թ. ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության և Եվրասիական տնտեսական միության անդամ պետությունների միջև փոխադարձ առևտրի վիճակագրության վարման կանոններն ու փոխադրվող ապրանքների վերաբերյալ տեղեկությունների տրամադրման վիճակագրական ձևը և դրա լրացման կարգը հաստատելու և ՀՀ կառավարության 2014 թվականի ապրիլի 23-ի N447-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N737-Ն որոշումը:

3. ՀՀ կառավարության կողմից 16.08.2018թ. ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2004 թվականի օգոստոսի 19-ի N1354-Ն որոշման մեջ լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» N922-Ն որոշումը, որով սահմանվել է Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտեի կողմից Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտեին տրամադրվող տեղեկատվության ցանկը և լրացվել է ՀՀ Կենտրոնական բանկին տրամադրվող տեղեկատվությունը:

4. ՀՀ կառավարության կողմից 05.04.2018թ. ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2015 թվականի հունիսի 4-ի N592-Ն որոշման մեջ լրացումներ ու փոփոխություններ կատարելու և ՀՀ կառավարության 2002 թվականի հունիսի 22-ի N844 որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N388-Ն որոշումը, որով սահմանվել են մաքսային և ազատ պահեստներին ներկայացվող պահանջները:

5. ՀՀ կառավարության կողմից 03.05.2018թ. ընդունվել է «Վերադաս մաքսային մարմնի, վերադաս մաքսային մարմնի մաքսատուն-վարչությունների ու մաքսային կետ-բաժինների տեղակայման վայրերը և մաքսատուն-վարչությունների գործունեության տարածքները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2005 թվականի հունիսի 9-ի N865-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N546-Ն որոշումը:

IV. ՀԱԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

4.1 Հարկային ստուգումներ

ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի կողմից, ըստ աղյուսակ 10-ի ստուգման հիմնական տեսակների, 2018թ. ընթացքում իրականացվել է 1336 համալիր հարկային ստուգում, ինչը նախորդ տարվա համեմատ պակաս է 258-ով կամ 16.2%-ով: Համալիր հարկային ստուգումների արդյունքում արձանագրված լրացուցիչ պարտավորության գումարը կազմել է 32,621.4 մլն դրամ, ինչը նախորդ տարվա նույն ցուցանիշի համեմատ աճել է 15,222.0 մլն դրամով կամ 87.5%-ով: Մեկ ստուգմամբ հայտնաբերված լրացուցիչ պարտավորության գումարը կազմել է 24,417,242 դրամ, ինչը նախորդ տարվա համեմատ աճել է 13,501,694 դրամով կամ 123.7%-ով:

Աղյուսակ 10. 2017-2018թթ. իրականացված ստուգումների քանակը և դրանց արդյունքում հայտնաբերված գումարները¹⁶

Ստուգման տեսակ	2017		2018	
	Ստուգումների քանակ	Ստուգման արդյունքում հայտնաբերված գումար	Ստուգումների քանակ	Ստուգման արդյունքում հայտնաբերված գումար
Զափման միավորը	հատ	մլն դրամ	հատ	մլն դրամ
Համալիր հարկային ստուգում՝ այդ թվում վերստուգում (ՀՍ/ՎՍ/ԼՍ)	1594	17399.4	1336	32621.4
Աշխատողի աշխատանքի ընդունումն օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ձևակերպելու և (կամ) աշխատողի համար գրանցման հայտ ներկայացնելու ճշտության ստուգում (ՉԱ)	600	191.8	722	242.3
Ակցիզային դրոշմանիշերի և (կամ) դրոշմապիտակների կիրառման ճշտության ստուգում (ԱԿ/ԴՍ)	212	-	91	10.9
ՀԴՄ-ների կիրառման ճշտության ստուգում (ՀԴՄ)	3901	663.2	7553	1072.0
Ելակետային տվյալների և գործակիցների ճշտության ստուգում (ԵՍ)	239	62.4	198	31.1
Թեմատիկ համակցված ստուգում (ԹՍ)	538	280.7	763	450.0
Հանդիպակաց ուսումնասիրություն կամ ստուգում՝ ՀՈՍ)	31	-	25	-
Ընդամենը	7115	18597.5	10688	34427.8

¹⁶ Ստուգումների արդյունքում հայտնաբերված գումարները ներկայացնելիս հաշվի են առնվել 18.01.2019թ. դրությամբ բողոքարկման հաստատված արդյունքները:

2018թ. ընթացքում իրականացվել է 9352 թեմատիկ ստուգում, ինչը նախորդ տարվա համեմատ աճել է 3831-ով կամ 69.4%-ով: Հատկանշական է, որ թեմատիկ ստուգումների աճը պայմանավորված է բացառապես ՀԴՄ ստուգումների աճով: Մասնավորապես, 2018թ. ընթացքում իրականացվել է 7553 ՀԴՄ ստուգում, ինչը նախորդ տարվա համեմատ ավել է 3652-ով կամ 93.6%-ով: Թեմատիկ ստուգումների արդյունքում արձանագրվել է 1,806.3 մլն դրամի լրացուցիչ պարտավորություն, ինչը նախորդ տարվա համեմատ ավել է 608.2 մլն դրամով կամ 50.8%-ով: Մեկ թեմատիկ ստուգմամբ հայտնաբերված լրացուցիչ պարտավորության գումարը կազմել է 193,143 դրամ, ինչը նախորդ տարվա համեմատ 23,854 դրամով կամ 11.0%-ով պակաս է:

2018թ. իրականացված ստուգումների 70.7%-ը ՀԴՄ-ների կիրառման ճշտության ստուգումներն են, դրանց հաջորդում են համալիր հարկային ստուգումները (այդ թվում՝ վերստուգումները և լուծարային ստուգումները)՝ 12.5%, թեմատիկ համակցված ստուգումները՝ 7.1%, այնուհետև աշխատողի աշխատանքի ընդունումն օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ձևակերպելու և (կամ) աշխատողի համար գրանցման հայտ ներկայացնելու ճշտության ստուգումները՝ 6.8%: Նախորդ տարի ստուգումների մեջ ևս գերակշռել են ստուգման վերը նշված տեսակները՝ համապատասխանաբար կազմել են 54.8%, 22.4%, 7.6% և 8.4%:

2018թ. ընթացքում իրականացվել է 1721 ուսումնասիրություն, ինչը նախորդ տարվա համեմատ պակաս է 651-ով կամ 27.4%-ով: Ուսումնասիրությունների արդյունքում արձանագրվել է լրացուցիչ պարտավորություն 118.3 մլն դրամի, կամ նախորդ տարվա համեմատ 1.2 մլն դրամով կամ 1.1%-ով ավել: Մեկ ուսումնասիրությամբ հայտնաբերված լրացուցիչ պարտավորության գումարը կազմել է 68,716 դրամ, նախորդ տարվա համեմատ 19,382 դրամով կամ 39.3%-ով ավել:

ՀՀ ՊԵԿ կազմակերպման և հսկողության վարչությունում, **հարկային տեսչություն-վարչություններում և հարկ վճարողների սպասարկման վարչությունում աշխատանքների կազմակերպման և հարկային հսկողության արդյունավետության բարձրացման** նպատակով՝ իրականացվել են մի շարք աշխատանքներ, մասնավորապես.

1. Հարկային հսկողությունը բացառապես ռիսկերի գնահատման հիմքերի վրա դնելու, ինչպես նաև աշխատանքների կազմակերպման միասնականությունն ապահովելու և դրանք առավել արդյունավետ իրականացնելու նպատակով մշակվել են

ընթացակարգեր, որոնցով հարկային տեսչություն-վարչություններում և հարկ վճարողների սպասարկման վարչությունում ձևավորվել են գործառույթների իրականացման միատեսակ մոտեցումներ, մասնավորապես՝

1) ընթացակարգերով սահմանվել են վերլուծությունների իրականացումից և ռիսկերի գնահատումից մինչև վարչարարական ու հսկողական գործիքների միջոցով դրանց արդյունքների իրացման և ամփոփման ողջ շղթան: Այժմ աշխատանքներ են տարվում գործառույթների զգալի մասի իրականացման գործընթացի ավտոմատացման ուղղությամբ,

2) սպասարկման ծառայությունների մասով հարկային մարմնում ներդրվել է «մեկ պատուհան» սկզբունքը, որի արդյունքում ներկայումս յուրաքանչյուր հարկ վճարող կարող է սպասարկվել հարկային մարմնի հարկ վճարողների սպասարկման ցանկացած ստորաբաժանման կողմից,

3) սահմանվել է ակցիզային դրոշմանիշերի և (կամ) դրոշմապիտակների ստացման, պահպանման, տրամադրման, վերադարձման, հաշվառման և ոչնչացման նոր ընթացակարգեր, ըստ որի հնարավորինս պարզեցվել և հստակեցվել է այս գործընթացը՝ ներկայումս հարկ վճարողները հնարավորություն ունեն ակցիզային դրոշմանիշերը և (կամ) դրոշմապիտակները ստանալու, կամ վերադարձնելու նպատակով օգտվել հարկային մարմնի՝ իրենց կողմից նախընտրելի սպասարկման ստորաբաժանման ծառայություններից:

Միաժամանակ աշխատանքներ են տարվել ընթացակարգերով տրված կարգավորումները գործող օրենսդրության պահանջներին համապատասխանեցնելու և դրանց կիրարկման ընթացքում ի հայտ եկած խնդիրների կանոնակարգման ուղղությամբ: Այդ նպատակով ընթացակարգերում համապատասխան փոփոխություններ և լրացումներ են կատարվել:

2. Հարկային վարչարարության արդիականացման ծրագրի շրջանակներում ավարտին են հասցվել «Հարկատու 3» համակարգում երրորդ անձանցից տեղեկությունների ստացման և մշակման, ինչպես նաև կամերալ ուսումնասիրությունների իրականացման ինքնաշխատ համակարգերի ներդրման հիմնական աշխատանքները, որոնք անցել են նախնական թեստավորման փուլը և պատրաստ են գործարկման 2019 թվականին:

3. Հարկ վճարողներին իրենց հարկային ոլորտային ռիսկերը ներկայացնելու, հարկային օրենսդրության շրջանակում ոլորտների խնդիրներն ու ռիսկերը քննարկելու և

դրանց կարգավորման ուղիները սահմանելու նպատակով հարկ վճարողների հետ պարբերաբար կազմակերպել են ոլորտային հանդիպումներ: Բացի ոլորտային հանդիպումներից հարկային մարմինը հանդիպումներ է անցկացրել նաև Հայաստանի գործատուների հանրապետական միության (<ԳՀՄ) ներկայացուցիչների հետ՝ հարկային վարչարարության գործընթացում առկա և հարկային օրենսդրության կիրառման ընթացքում ի հայտ եկած խնդիրների, ինչպես նաև գործատուներին հուզող հարցերի քննարկման նպատակով:

<< հարկային օրենսգրքում առկա՝ ՓՄՁ-ների համար խնդրահարույց դրույթների վեր հանման և համապատասխան միասնական առաջարկների ներկայացման աշխատանքների կազմակերպման նպատակով տնտեսավարող սուբյեկտների ներկայացուցիչների հետ տեղի են ունեցել աշխատանքային հանդիպումներ << տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության ու << ՊԵԿ ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: Քննարկված հարցերի, ինչպես նաև հանդիպումների ընթացքում մասնակիցների կողմից բարձրացված և հրատապ լուծում պահանջող՝ << հարկային օրենսգրքում առկա խնդիրների մասին կազմվել է տեղեկանք, որը ներկայացվել է << հարկային օրենսգրքի փոփոխություններ նախապատրաստող աշխատանքային խմբին:

4. Ռիսկային հարկ վճարողների նկատմամբ թիրախային հսկողություն իրականացնելու նպատակով՝ առանձին ռիսկային ոլորտներում իրականացվել են հարկային հսկողության միջոցառումներ, մասնավորապես.

1) ավտոգազալցակայանների գործունեության ոլորտ. ԱԳԼՃԿ-ների գործունեություն իրականացնող թվով 322 հարկ վճարողներից՝ թվով 230 հարկ վճարողների մոտ 2018թ. հունիս-դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում իրականացվել են 323 հսկողական միջոցառումներ (թեմատիկ ստուգումներ, չափագրում և այլն), որոնցից 171 դեպքով թվով 152 հարկ վճարողների մոտ արձանագրվել են տարբեր խախտումներ:

Բացի այդ, տվյալ ոլորտում գործող խոշոր ընկերություններում առկա ստվերային շրջանառությունները վեր հանելու նպատակով իրականացվել են նախնական հաշվարկներ, որոնց արդյունքում իրավապահ մարմինների որոշումներով վերջիններիս մոտ 2018թ. հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին իրականացվել են նաև համալիր հարկային ստուգումներ և թվով 33-ին՝ արդեն իսկ առաջադրվել է շուրջ 22 մլրդ դրամի լրացուցիչ հարկային պարտավորություն:

2) հանրային սննդի գործունեության ոլորտ. 2018 թվականի հուլիսի 1-ից ուժի մեջ մտած «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու և 2017 թվականի դեկտեմբերի 21-ի «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-266-Ն օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքով (21.06.2018թ. ՀՕ-338-Ն), թեմատիկ ստուգումների (ուսումնասիրությունների) թիրախ է ընտրվել հանրային սննդի գործունեության ոլորտը՝ որպես առավել ռիսկային ոլորտ: Մասնավորապես, միայն 3-րդ և 4-րդ եռամսյակների ընթացքում նշված ոլորտում գործունեություն իրականացնող տնտեսավարող սուբյեկտներից թվով 293-ի մոտ հրապարակվել են հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների կիրառության կանոնների ճշտության ստուգման հանձնարարագրեր, որոնցից 263-ի մոտ ստուգումներն արդեն իսկ ավարտված են, իսկ մնացածի մասով հսկողական աշխատանքները դեռևս ընթացքի մեջ են: Ընդ որում, ավարտված ստուգումների արդյունքում թվով 124 հարկ վճարողների մոտ արձանագրվել են հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների կիրառության կանոնների խախտումներ, որոնց արդյունքում առաջադրվել է 63.4 մլն դրամ տուգանք:

3) բենզալցակայանների գործունեության ոլորտը. Այս ոլորտում գործունեություն իրականացնող տնտեսավարող սուբյեկտներից հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների կիրառության կանոնների ճշտության ստուգման հանձնարարագիր է հրապարակվել թվով 258 հարկ վճարողների մոտ, որոնցից 221-ի մոտ ստուգումներն արդեն իսկ ավարտված են: Ստուգումների արդյունքում թվով 179 հարկ վճարողների մոտ արձանագրվել են հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների կիրառության կանոնների խախտումներ և առաջադրվել է 36.2 մլն դրամ տուգանք:

4) բանանի ներմուծումներ և իրացումներ իրականացնող ընկերությունների մոտ հնարավոր ստվերային շրջանառության առկայության մասին (բանանի ներմուծում և իրացում) ՀՀ ՊԵԿ նախագահի կողմից 2018 թվականի հուլիս ամսին հրապարակված հանձնարարագրերի հիման վրա բանանի ներմուծմամբ և իրացմամբ զբաղվող թվով 4 հարկ վճարողների մոտ իրականացվել են համալիր հարկային վերստուգումներ, որոնց արդյունքում առաջադրվել է շուրջ 627.0 մլն դրամի լրացուցիչ հարկային պարտավորություն:

5. 2018 թվականի ընթացքում վերլուծության գործառույթ իրականացնող բաժինների կողմից հարկ վճարողներին ուղարկվել է 14850 ծանուցում (հավանական շեղումը՝ 12,845.4 մլն դրամ), որոնց արդյունքում հարկ վճարողների կողմից ներկայացված

ճշգրտված հաշվարկներով հայտարարագրվել է բյուջե լրացուցիչ վճարման ենթակա 3813.0 մլն դրամ գումար և պակասեցվել է 224.3 մլն դրամ հարկային վնաս:

6. 2018 թվականի ընթացքում կամերալ ուսումնասիրությունների գործառույթ իրականացնող բաժինների կողմից կազմվել է թվով 38036 կամերալ արձանագրություն, որոնցով հայտնաբերված հարկի հավանական շեղումը կազմել է 16,200.7 մլն դրամ: Կազմված կամերալ ուսումնասիրության արձանագրությունների արդյունքում հարկ վճարողների կողմից ներկայացված ճշգրտումներով հայտարարագրվել է բյուջե լրացուցիչ վճարման ենթակա 6,906.2 մլն դրամ գումար և պակասեցվել է 6,742.9 մլն դրամ հարկային վնաս:

7. 2181 հարկ վճարողների մասով կատարվել են հարկային պարտավորությունների նախնական հաշվարկներ, որոնց ընդհանուր գումարը կազմել է 32,891.7 մլն դրամ:

ԱԱՀ-ի փոխհատուցվող գումարների գծով 2018 թվականի ընթացքում իրականացվել է **ԱԱՀ-ի զրոյական դրույքաչափով** հարկվող գործարքներից առաջացած գումարների 894 ուսումնասիրություն:

Հարկ վճարողների դիմումներով պահանջված 78,241.8 մլն դրամից իրականացված ուսումնասիրություններով միասնական հաշվին մուտքագրման ենթակա է համարվել 74,076.3 մլն դրամը:

2018 թվականի ընթացքում «Առանց ուսումնասիրության» նշագրմամբ 228 դիմումի ընթացքը որոշվել է ՀՀ կառավարության 30.03.2017թ. «Ավելացված արժեքի հարկի զրոյական դրույքաչափով հարկվող գործարքների գծով ավելացված արժեքի հարկի փոխհատուցվող գումարները միասնական հաշիվ մուտքագրելու պարզեցված ընթացակարգ կիրառելու համար հարկ վճարողների չափանիշները, և նշված գումարների՝ մինչև 20 միլիոն դրամի հայտերի հիման վրա ավելացված արժեքի հարկի գումարների՝ միասնական հաշիվ մուտքագրման պարզեցված ընթացակարգը և ժամկետները սահմանելու մասին» N333-Ն որոշմամբ սահմանված պարզեցված ընթացակարգով, որի արդյունքում միասնական հաշվին մուտքագրման ենթակա է համարվել 1,021.6 մլն դրամը:

ԱԱՀ-ի դեբետային մնացորդի գծով 2017 թվականի ընթացքում իրականացվել է ԱԱՀ-ի զրոյական դրույքաչափով հարկվող գործարքներից առաջացած գումարների 711 ուսումնասիրություն:

Հարկ վճարողների դիմումներով պահանջված 67,082.0 մլն դրամից իրականացված ուսումնասիրություններով հաշվանցման և (կամ) վերադարձման ենթակա է համարվել 61,960.0 մլն դրամը:

2017 թվականի ընթացքում «Առանց ուսումնասիրության» նշագրմամբ 77 դիմումի ընթացքը որոշվել է ՀՀ կառավարության 30.03.2017թ. «Ավելացված արժեքի հարկի գրոյական դրույքաչափով հարկվող գործարքների գծով ավելացված արժեքի հարկի փոխհատուցվող գումարները միասնական հաշիվ մուտքագրելու պարզեցված ընթացակարգ կիրառելու համար հարկ վճարողների չափանիշները, և նշված գումարների՝ մինչև 20 միլիոն դրամի հայտերի հիման վրա ավելացված արժեքի հարկի գումարների՝ միասնական հաշիվ մուտքագրման պարզեցված ընթացակարգը և ժամկետները սահմանելու մասին» N333-Ն որոշմամբ սահմանված պարզեցված ընթացակարգով, որի արդյունքում հաշվանցման և (կամ) վերադարձման ենթակա է համարվել 539,9 մլն դրամը:

Մինչև 2018 թվականի հունվարի 1-ը գործող իրավակարգավորումներին համապատասխան ԱԱՀ-ի փոխհատուցվող (դեբետագրված) գումարները, բացառությամբ ԱԱՀ-ի գրոյական դրույքաչափով հարկվող գործարքների մասով առաջացած գումարների, կարող էին միայն հաշվանցվել հարկ վճարողի հետագա հաշվետու ժամանակաշրջաններում ԱԱՀ-ի հաշվարկներով բյուջե վճարման ենթակա ԱԱՀ-ի գումարների հաշվին, և դրանց մասով ուսումնասիրություններ չէին իրականացվում: Հարկային մարմնի կողմից 2018 թվականի ընթացքում, ՀՀ հարկային օրենսգրքի 74-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն, ուսումնասիրություններ են իրականացվել նաև հաշվետու կիսամյակին հաջորդող ամսվա 21-ի դրությամբ ԱԱՀ-ի փոխհատուցվող գումարների մասով:

Հաշվետու կիսամյակին հաջորդող ամսվա 21-ի դրությամբ ԱԱՀ-ի փոխհատուցվող գումարի գծով միասնական հաշվին մուտքագրման ենթակա գումարների հիմնավորվածության ուսումնասիրության դիմումների հիման վրա 2018 թվականի ընթացքում իրականացվել (ավարտվել) է 208 ուսումնասիրություն:

Ավարտված 208 ուսումնասիրության արդյունքներով միասնական հաշվին մուտքագրման ենթակա է համարվել դիմումներով ներկայացված 10,820.1 մլն դրամ, միասնական հաշվին մուտքագրման ենթակա չի համարվել 630,0 մլն դրամ:

ՀՀ հարկային օրենսգրքի 160-րդ հոդվածի համաձայն, ՀՀ տարածքում կառուցված կամ կառուցվող բազմաբնակարան բնակելի շենքում անմիջապես կառուցապատողից, ինչպես նաև պետության և (կամ) համայնքի կողմից իրականացվող բնակարանային ապահովության ծրագրի շրջանակներում պետությունից կամ համայնքից 2014 թվականի նոյեմբերի 1-ից հետո բնակարան ձեռք բերելու կամ ՀՀ տարածքում անհատական բնակելի տուն կառուցելու նպատակով ՀՀ ռեզիդենտ ֆինանսական կազմակերպությունից ստացված և փաստացի բնակարանի կամ անհատական բնակելի տան ձեռքբերմանը կամ անհատական բնակելի տան կառուցմանն ուղղված հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար վճարված տոկոսների գումարների մասով 2018 թվականի ընթացքում վարձու աշխատող հանդիսացող վարկառուներին (համավարկառուներին) է վերադարձվել 4,683.7 մլն դրամ եկամտային հարկի գումար: Նույն ցուցանիշը 2017 թվականին կազմել էր 2,416.0 մլն դրամ, այսինքն՝ աճը կազմել է 93.8% կամ 2,267.7 մլն դրամ:

Օպերատիվ-հետախուզական աշխատանքների արդյունքում 2018 թվականին իրականացվել է 3372 օպերատիվ-հետախուզական միջոցառում:

Նշված միջոցառումներից 2176 միջոցառումներ վերաբերել են առանց ուղեկցող հաշվարկային փաստաթղթերով արտադրանքի, ապրանքների տեղափոխման, մատակարարման դեպքերի, ապօրինի գործունեության, առանց համապատասխան լիցենզիայի (թույլտվության) գործունեության իրականացման դեպքերի բացահայտմանը, որոնց արդյունքում 2018 թվականին 1485 դեպքով արձանագրվել է 2,6 մլրդ դրամ բյուջե լրացուցիչ վճարման ենթակա գումար:

2017 թվականի ընթացքում իրականացվել է 2170 միջոցառում, որի արդյունքում արձանագրվել է 1023.3 մլն դրամ բյուջե լրացուցիչ վճարման ենթակա գումար:

Աղյուսակ 11. 2018-2017թթ. իրականացված հսկողական աշխատանքներ

Միջոցառումներ	մլն դրամ			
	2018թ		2017թ	
	քանակ	գումար	քանակ	գումար
Առանց ուղեկցող հաշվարկային փաստաթղթերի կամ խախտումով դուրս գրված ուղեկցող հաշվարկային փաստաթղթերով ապրանքների տեղափոխման կամ առաքման դեպքերի բացահայտում	1220	761.1	1850	864.1
Ապօրինի գործունեություն	233	217.6	296	137.1
Լիցենզավորման, ծանուցման ենթակա գործունեություն	32	1659.4	24	22.1
Ընդամենը	1485	2638.1	2170	1023.3

2018 թվականին իրականացված 2176 հիմնական օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումներն իրականացվել են հետևյալ ուղղություններով՝

1. Առանց հաշվարկային փաստաթղթերի՝ ապրանքների տեղափոխման կամ մատակարարման դեպքերի բացահայտում

2018 թվականին իրականացվել է ապրանքների տեղափոխման կամ մատակարարման դեպքերի բացահայտմանն ուղղված թվով 1790 օպերատիվ-հետախուզական միջոցառում, որից 1220 դեպքով կազմվել են վարչական ակտեր՝ 761.1 մլն դրամ ընդհանուր գումարով:

2017 թվականին առանց ուղեկցող հաշվարկային փաստաթղթերի կամ խախտումով դուրս գրված ուղեկցող հաշվարկային փաստաթղթերով արտադրանքի, ապրանքների տեղափոխման, առաքման դեպքերի բացահայտման նպատակով իրականացվել է 1850 օպերատիվ-հետախուզական միջոցառում, որոնց արդյունքում կազմվել են վարչական ակտեր՝ բյուջե լրացուցիչ վճարման ենթակա 864.1 մլն դրամ ընդհանուր գումարով:

2. Ապօրինի ձեռնարկատիրության բացահայտում

2018 թվականին ապօրինի ձեռնարկատիրության բացահայտման նպատակով իրականացվել են 354 օպերատիվ-հետախուզական միջոցառում, որից 233 դեպքով կազմվել են վարչական ակտեր՝ 217.6 մլն դրամ ընդհանուր գումարով:

2017 թվականին ապօրինի ձեռնարկատիրության բացահայտման նպատակով իրականացվել են 296 օպերատիվ-հետախուզական միջոցառում, որոնց արդյունքում 200 դեպքով կազմվել են վարչական ակտեր 136.8 մլն դրամ ընդհանուր գումարով:

3. Լիցենզավորման, ծանուցման ենթակա գործունեություն

2018 թվականին իրականացված օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունքում հայտնաբերվել են առանց համապատասխան լիցենզիայի (թույլտվության) գործունեության իրականացման 32 դեպքով կազմվել են վարչական ակտեր՝ 1.7 մլրդ դրամ ընդհանուր գումարով:

2017 թվականին իրականացված օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունքում հայտնաբերվել են առանց համապատասխան լիցենզիայի գործունեության իրականացման 24 դեպք, որի արդյունքում տնտեսավարող սուբյեկտների մոտ կազմվել են վարչական ակտեր 22.1 մլն դրամ առաջադրված պարտավորության գումարով:

Ի լրումն վերը նշված աշխատանքների՝

- արձանագրվել է վարչական ակտ փաստաթղթեր դուրս գրած և ձեռք բերած սուբյեկտների բացահայտման և դրանց օրինախախտ գործողությունների խափանման 3 դեպք,

- փոխկապակցված անձանց դեպքերի, բիզնեսի տրոհման դեպքերի բացահայտմանն ուղղված միջոցառումների արդյունքում ՀՀ ՊԵԿ նախագահի կողմից ընդունվել է անձանց փոխկապակցված ճանաչելու մասին թվով 91 որոշում,

- այդ թվում «Էդմետ» ՍՊԸ-ի հետ թվով 14 հարկ վճարողներ ճանաչվել են փոխկապակցված,

- այդ թվում «Մետէքսիմ» ՍՊԸ-ի հետ թվով 15 հարկ վճարողներ ճանաչվել են փոխկապակցված,

- ԵՏՄ անդամ պետություններից ցամաքային ճանապարհով ներմուծումներ իրականացնող հարկ վճարողների նկատմամբ իրականացված միջոցառումների արդյունքում արձանագրված 132 խախտման դեպք,

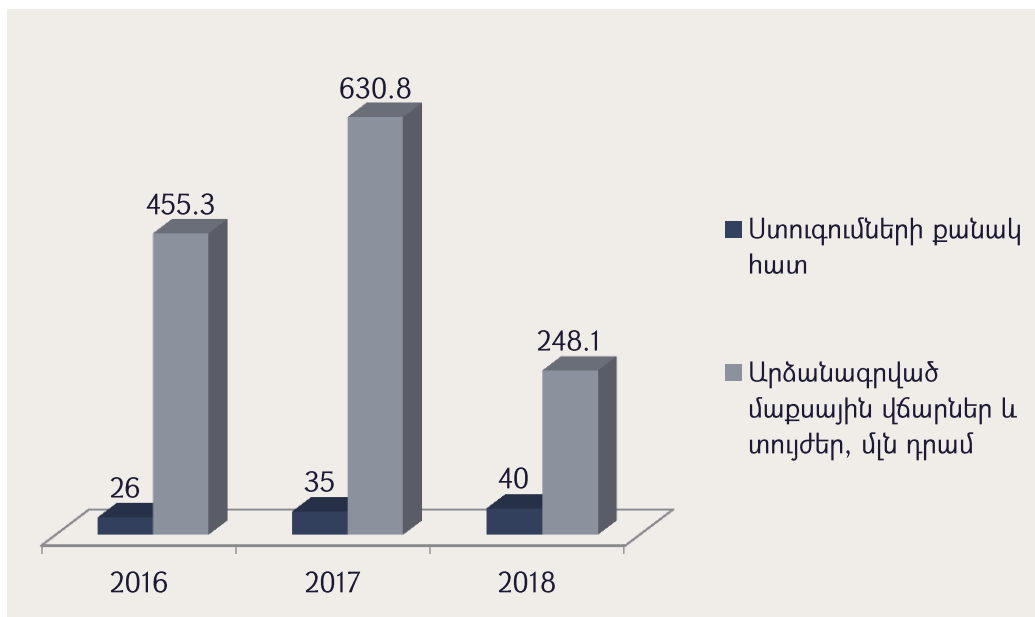
- ԵՏՄ երկրներից /օդային ճանապարհով/ ապրանքներ ներմուծող իրավաբանական անձանց նկատմամբ իրականացված միջոցառումների արդյունքում արձանագրված 18 խախտման դեպք:

2018 թվականին իրականացվել է 1196 այլ միջոցառում, որոնք, մասնավորապես, ուղղված են եղել չարամտորեն հարկերից խուսափելու, կեղծ սնանկության, ապրանքների տեսականու և քանակի անհամապատասխանության, ներմուծում-իրացում կամ արտադրություն-իրացում շղթայում ՀԴՄ միջոցով իրացման շրջանառությունների ձևակերպման, տեղեկությունների ձեռք բերման դեպքերի բացահայտմանը:

4.2 Մաքսային ստուգումներ

2018 թվականի ընթացքում հետբացթողումային հսկողության վարչության կողմից կատարվել է թվով 40 ստուգում, որոնց արդյունքում լրացուցիչ հաշվարկված գումարը կազմել է 248,1 մլն դրամ մաքսային վճարներ և տույժեր (Գծապատկեր 17), որից ՀՀ պետական բյուջե է վճարվել 167,4 մլն դրամը:

Գծապատկեր 17. 2016-2018թթ. մաքսային մարմինների կողմից իրականացված ստուգումների քանակը և արձանագրված մաքսային վճարները և տույժերը

2018 թվականի ընթացքում մաքսային հսկողության աշխատանքների շրջանակներում՝

1. տրամադրվել է պատասխաններ սահմանված վայրերից դուրս մաքսային ձևակերպումներ կատարելու մասին թվով 2252 դիմումի,
2. կայացվել է թվով 7 նախնական դասակարգման մասին որոշում և մերժվել է թվով 14 նախնական դասակարգման դիմում,
3. կատարվել է թվով 8284 ուսումնասիրություն ապրանքների ԱՏԳ ԱԱ դասակարգման վերաբերյալ,
4. պատասխանվել է մաքսային արժեքի որոշման հետ կապված թվով 1480 դիմումի,
5. պատասխանվել է մաքսային հայտարարագրերի չեղարկման կամ փոփոխման վերաբերյալ թվով 500 գրության,
6. պատասխանվել է ոչ սակագնային կարգավորումների հետ կապված թվով 5092 դիմումի:

7. 2018թ. ընթացքում ՄՀ վարչության աշխատակիցները մասնակցել են ԵՏՀ-ի և ՄԾՄԿ-ի աշխատանքային խմբերի աշխատանքներին, մասնավորապես՝ ԵՏՀ ԵՏՄ մաքսային օրենսդրության կատարելագործման, ՄԾՄԿ ռիսկերի կառավարման համակարգի, ԵՏՀ նախնական տեղեկատվության, տարանցիկ փոխադրում ընթացակարգի, ԵՏՀ մաքսային արժեքի հարցերով փորձագիտական խմբի, ՄԾՄԿ ապրանքների դասակարգման հարցերով, ինտերնետ առևտրի հարցերով, Ֆիզիկական անձանց կողմից անձնական օգտագործման իրերի նկատմամբ մաքսային ընթացակարգերի կատարելագործման հարցերով, «Էքսպրես բեռների» նկատմամբ մաքսային ընթացակարգերի կատարելագործման հարցերով աշխատանքային խմբերի աշխատանքներին:

Վ. ԻՐԱՎԱԿԻՐԱՐԿՈՒՄ ԵՎ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐ

5.1 Հարկային իրավախախտումներ

1. Գումարի գանձման և արգելադրման որոշումներ, դատական վարույթներ և սնանկության դիմումներ

1.1 Կայացվել է 6644 չկատարված հարկային պարտավորությունների գանձման որոշում՝ 19,697.2 մլն դրամ գումարով:

Կայացվել է գույքի արգելադրման 2105 որոշում՝ 13,774.3 մլն դրամ գումարով:

Գումարի գանձման և արգելադրման որոշումների շրջանակներում պետական բյուջե է գանձվել 13,711.1 մլն դրամ:

ՀՀ վարչական դատարան է ներկայացվել թվով 538 հայցադիմում՝ ընդհանուր 566.1 մլն դրամ բռնագանձելու պահանջով, որից՝

բավարարվել կամ վճարման հիմքով կարճվել է 337-ը՝ 321.6 մլն դրամ հայցագնով,

մերժվել կամ վարույթ չի ընդունվել 43-ը՝ 27.4 մլն դրամ հայցագնով,

ընթացքի մեջ է գտնվում 158-ը՝ 217.1 մլն դրամ հայցագնով:

ՀՀ ՊԵԿ դեմ ներկայացվել է պարտավորությունների առաջադրման և պարտավորությունների գանձման վերաբերյալ վարչական ակտերն անվավեր ճանաչելու պահանջներով 430 հայց՝ 6,345.6 մլն դրամ գումարով, որից՝

մերժվել է 32-ը՝ 95.8 մլն դրամ առաջադրելու կամ գանձելու մասով,

բավարարվել է 56-ը՝ 824.4 մլն դրամ առաջադրելու կամ գանձելու մասով,

կարճվել է 117 գործ՝ 117.6 մլն դրամ ընդհանուր թվով պարտավորությունների առաջադրման վերաբերյալ վարչական ակտերը արտադատական կարգով, ՀՀ ՊԵԿ կողմից իրականացված վարչարարության արդյունքում, անվավեր ճանաչելու հիմքով:

ընթացքի մեջ է գտնվում 225 հայց՝ 5,307.8 մլն դրամ հայցագնով:

Ի վնաս ՀՀ ՊԵԿ կայացված թվով 236 դատական ակտերի դեմ (այդ թվում նախկին ժամանակաշրջաններից քննվող գործերով) ՀՀ ՊԵԿ կողմից ներկայացվել է 187 վերաքննիչ և 49 վճռաբեկ բողոք:

Ներկայացվել է 330 սնանկության դիմում 3,014.0 մլն դրամ գումարի չափով:

Ներկայացված հայցերով, սնանկ ճանաչելու դիմումներով, գանձման և արգելադրման որոշումներով 2018թ. 12 ամիսների ընթացքում գանձվել է 18,313.4 մլն դրամ գումար:

1.2 2017թ. ընթացքում կայացվել է 7057 գումարի գանձման որոշում՝ 24.8 մլրդ դրամ գումարով, ներկայացվել է 740 բռնագանձման հայց՝ 703.4 մլն դրամ հայցագնով և պարտատերերի կողմից պարտապանին սնանկ ճանաչելու մասին 665 դիմում՝ 10.1 մլրդ դրամ պահանջով: 2017 թվականին և նախորդ ժամանակաշրջանների ընթացքում ներկայացված հայցերով 2017թ. ընթացքում կայացվել է 1639 վճիռ՝ 12.4 մլրդ դրամ ընդհանուր հայցագնով (476-ը՝ 369.5 մլն դրամ հայցագնով բռնագանձման հայցեր, 1163-ը՝ 12.0 մլրդ դրամ պահանջով սնանկ ճանաչելու դիմումներ), որոնցից՝

բավարարվել է 1612 հայց 12.3 մլրդ դրամ հայցագնով (452-ը՝ 304.4 մլն դրամ հայցագնով բռնագանձման հայցեր, 1160-ը՝ 12.0 մլրդ դրամ պահանջով սնանկ ճանաչելու դիմումներ), որը կազմում է ընդհանուր քանակի 98.4%-ը, ընդհանուր հայցագնի 99.4%-ը,

մերժվել է 27 հայց՝ 78.3 մլն դրամ հայցագնով, որը կազմում է ընդհանուր քանակի 1.6%-ը, ընդհանուր հայցագնի 0.6%-ը:

2. Վարչական իրավախախտումների վարույթ

2.1 2018թ. ընթացքում կայացվել է վարչական տույժ նշանակելու մասին 22933 որոշում, փաստացի գանձվել է 567,2 մլն դրամ:

2.2 2017թ. ընթացքում կայացվել է վարչական տույժ նշանակելու մասին 20172 որոշում, փաստացի գանձվել է 450.4 մլն դրամ:

3. Հետաքննություն

3.1 2018 թվականի ընթացքում ՀՀ ՊԵԿ հետաքննության վարչություն մուտք է եղել 1942 փաստաթուղթ, որից 434-ը փոխանցվել է 2017 թվականից, 1147 վարույթ վերլուծվել է և վերադարձվել ուղարկող ստորաբաժանումներին, 289-ով հարուցվել է քրեական գործ, քրեական գործի հարուցումը մերժվել է 179 նյութով, որից 3 նյութով կիրառվել է «Համաներում հաստատելու մասին» ԱԺ-ի կողմից ընդունված որոշման նորմերը, ըստ ենթակայության ուղարկվել է 17 նյութ, իրականացվել է մաքսային կանոնների խախտման 309 վարչական վարույթ, նշանակվել է 394.0 մլն դրամի վարչական տուգանք:

2018 թվականի ընթացքում ՀՀ ՊԵԿ հետաքննության վարչության կողմից ձեռնարկված աշխատանքների շնորհիվ պետական բյուջե է վերականգնվել 2,7 մլրդ դրամ:

3.2 2017 թվականի ընթացքում ՊԵԿ հետաքննության վարչություն մուտք է եղել 1917 փաստաթուղթ, քրեական գործի հարուցումը մերժվել է 281 նյութով, 246-ով հարուցվել է քրեական գործ, իսկ 9 նյութ ուղարկվել է այլ քննչական մարմիններ, 970-ը վերլուծվել է և վերադարձվել ուղարկող ստորաբաժանումներին: Փաստաթղթերի վերադարձը պայմանավորված է հետևյալ հանգամանքներով՝ ստուգումների կամ նախնական հաշվարկների կատարման համար բաժնի կողմից ֆիզիկական անձանցից ու տնտեսավարող սուբյեկտներից վերցվել են հայտարարություններ, ձեռք բերվել լրացուցիչ փաստաթղթեր և դրանք տրամադրվել համապատասխան ստորաբաժանումներին՝ հարկային բնագավառում ստուգումներ իրականացնելու համար, բաժնում փաստաթղթերի ուսումնասիրության ընթացքում տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից ներկայացվել են ճշգրտված հաշվետվություններ կամ վճարվել հարկեր:

2017 թվականի ընթացքում բաժնի կողմից ձեռնարկված աշխատանքների շնորհիվ պետական բյուջե է վերականգնվել 1,7 մլրդ դրամ:

4. Նախաքննություն

4.1 2018թ. ընթացքում ՀՀ ՊԵԿ քննչական վարչության կողմից վարույթ է ընդունվել 715 (257-ը՝ փոխանցվել են 2017թ.) քրեական գործ: 31 քրեական գործով ավարտվել է նախաքննությունը, և գործերը մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել են դատարաններ: 138 քրեական գործով վարույթը կասեցվել է: 180 քրեական գործով վարույթը կարճվել է: Հաշվետու ժամանակաշրջանում նախաքննության ընթացքում վերականգնվել է 8.6 մլրդ դրամ:

4.2 2017թ. ընթացքում ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ քննչական վարչության կողմից վարույթ են ընդունվել 749 (301-ը՝ փոխանցվել են 2016թ.) քրեական գործ: 37 քրեական գործով ավարտվել է նախաքննությունը, և գործերը մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել են դատարաններ: 131 գործով քրեական գործի վարույթը կասեցվել է: 289 գործով քրեական գործի վարույթը կարճվել է: Հաշվետու ժամանակաշրջանում նախաքննության ընթացքում վերականգնվել է 8.5 մլրդ դրամ:

5. Ժամանակացույցեր

2018թ. ընթացքում համաձայն ՀՀ հարկային օրենսգրքի 429-431-րդ հոդվածների պահանջների, հարկ վճարողների հետ կնքվել է պարտքի աստիճանական մարման 41 ժամանակացույց՝ 2,603,0 մլն դրամ գումարով:

6. Իրավական ակտերի փորձաքննություն և տեղեկատվության տրամադրում

2018թ. ընթացքում վարչության կողմից մշակվել են 60 օրենքների և այլ իրավական ակտերի նախագծեր: Փորձաքննության են ենթարկվել 130 օրենքների և այլ իրավական ակտերի նախագծեր: Իրավական գնահատական են տրվել պետական մարմինների, ՊԵԿ ստորաբաժանումների, հարկ վճարողների կողմից ներկայացված 600 հարցումների: Ընթացք է տրվել իրավապահ մարմիններից ստացված 950, իսկ տեղեկատվության ազատության ապահովման ոլորտում՝ 470 հարցումների:

5.2 Մաքսային իրավախախտումներ

Մաքսային իրավախախտումների դեմ պայքարի հարցում 2018 թվականն եղել է համագործակցության տարի՝ սերտորեն համագործակցվել է Ազգային անվտանգության ծառայության և Ոստիկանության հետ, ինչի արդյունքում բացահայտվել են ոչ միայն մաքսանենգները, այլ նաև հանցագործության մեջ ներգրավված ամբողջ խմբեր: Այս համագործակցության արդյունքում հայտնաբերվել են զենք/զինամթերքի և թմրանյութերի մաքսանենգության բազմաթիվ դեպքեր, դրանց կատարող հանցավոր խմբեր:

Մաքսանենգության դեմ պայքարի վարչության աշխատակիցների կողմից 2018 թվականի ընթացքում իրավախախտումների կանխման ուղղությամբ իրականացվող տարբեր կանխարգելիչ միջոցառումների արդյունքում կանխվել է մաքսային իրավախախտումների 165 դեպք, որոնցից 91-ով հարուցվել են քրեական գործեր: Նշված 165 գործից 46-ով կայացվել է վարչական տույժ նշանակելու մասին որոշում և նշանակվել է մոտ 61 մլն դրամի չափով տուգանք:

Հայտնաբերվել է թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի մաքսանենգության աննախադեպ խմբաքանակներ: Հանցագործները փորձել են Հայաստան ներկրել.

1. կոկաին – ավելի քան 2 կգ,
2. մետամֆետամին – մոտ 3,6 կգ,
3. հերոին – մոտ 0,5 կգ,
4. բուպրոբենորֆին – 50 հաբ,
5. մեթադոն – 54 հաբ,
6. ափիոն – ավելի քան 9,5 կգ,
7. հաշիշ – մոտ 50 գր,
8. հաշիշ յուղի պարունակությամբ 290 հատ էլեկտրոնային սիգարետներ՝ 90 գր ընդհանուր քաշով,
9. մարիխուանա – ավելի քան 60 գր,
10. թմրանյութի պարունակությամբ քաղցրավենիք:

Կանխվել է նաև թմրանյութերի արտահանման 4 դեպք՝ Ռուսաստանի Դաշնություն, Ավստրալիա և Մեծ Բրիտանիա՝ մոտ 8 կգ ափիոն և ավելի քան 3,5 կգ մետամֆետամին:

Թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի բավականին շատ մաքսանենգության դեպքեր հայտնաբերվել է փոստային առաքանիներում: Հիմնականում փորձ է արվել ԱՄՆ-ից ներմուծել «հաշիշի յուղ» տեսակի թմրամիջոց պարունակող էլեկտրոնային

սիգարետներ, իսկ Եվրոպայից՝ հոգեմետ նյութ և թմրանյութ պարունակող դեղահաբեր: Փոստային առաքանիներում հայտնաբերվել է թմրանյութի և հոգեմետ նյութի պարունակությամբ 4761 դեղահաբ:

2018թ.-ի ընթացքում մաքսանենգության դեմ պայքարի վարչության աշխատակիցների կողմից հայտնաբերվել է նաև.

- զենք/զինամթերքի մաքսանենգության 3 դեպքով հայտնաբերվել է 4 ատրճանակ, 100 գր վառող, 13 փամփուշտ և փամփուշտներով լիցքավորված 2 պահեստատուի,
- ոսկյա և արծաթյա զարդերի ապօրինի տեղափոխման փորձի կանխման վերաբերյալ մաքսային կանոնների խախտման 3 դեպք՝ 24 կգ ընդհանուր քաշով,
- ադամանդի ապօրինի տեղափոխման 1 դեպք՝ 152.6 կարատ,
- տարադրամի ապօրինի տեղափոխման փորձի կանխման վերաբերյալ մաքսային կանոնների խախտման 2 դեպքով հայտնաբերվել է 23,700 ԱՄՆ դոլար,
- մաքսային կանոնների խախտման 8 դեպքով հայտնաբերվել են 437 բջջային հեռախոսներ,
- ավտոմեքենաների մասով մաքսային կանոնների խախտման 44 դեպք, ինչպես նաև սննդամթերքի, ծխախոտի, ալկոհոլային արտադրանքի, բժշկական պարագաների ապօրինի տեղափոխման դեպքեր:

Պետական եկամուտների կոմիտեում իրականացված բարեփոխումների արդյունքում ներքին անվտանգության վարչության կինոլոգիական կենտրոնն անցել է մաքսանենգության դեմ պայքարի վարչության ենթակայությանը, և այս ոլորտում նույնպես արձանագրվել են ձեռքբերումներ:

Այժմ պետական եկամուտների կոմիտեն ունի 15 հատուկ մասնագիտացված ծառայողական շներ, որոնցից 9-ը մասնագիտացված են թմրանյութերի և հոգեմետ դեղորայքի, 1-ը՝ զենք-զինամթերք և պայթուցիկ նյութերի հայտնաբերման ուղղությամբ, իսկ 5-ը գտնվում են ընդհանուր վարժեցման փուլում:

Շների օգնությամբ հնարավոր է եղել բացահայտել թմրանյութերի մաքսանենգության դեպքեր, որոնցից առավել խոշորը եղել է 8 կգ ափիոնի՝ Մեծ Բրիտանիա արտահանման փորձի կանխումը:

VI. ՀԱՐԿ ՎՃԱՐՈՂՆԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ ԵՎ ԹԱՓԱՆՑԻԿՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ

6.1 Հարկ վճարողների սպասարկում և իրազեկում

2018 թվականի ընթացքում շարունակական աշխատանքներ են իրականացվել ՀՀ պետական եկամուտների կոդմից հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների հասանելիությունը, որակի բարձրացումը և ծառայությունների մատուցման ընթացակարգերի կիրառման միասնականությունն ապահովելու նպատակով: Աշխատանքներն իրականացվել են հետևյալ ուղղություններով՝

1. Հարկ վճարողների իրազեկման, հարկային հաշվարկների և հարկային օրենսգրքով սահմանված այլ փաստաթղթերի ընդունման և (կամ) տրամադրման, ինչպես նաև հարկ վճարողների համար գրանցումների, հաշվառումների, հաստատումների, վավերացումների և այլ գործընթացների ձևով իրականացվող հարկ վճարողների սպասարկումը կատարվում է հարկային մարմնում ներդրված «մեկ պատուհան» սկզբունքով:

2. Այժմ՝ պարզեցված և հստակեցված ընթացակարգերով հարկ վճարողները կարող են ակցիզային դրոշմանիշերը և (կամ) դրոշմապիտակները ստանալու կամ վերադարձնելու նպատակով օգտվել հարկային մարմնի իրենց կողմից նախընտրելի սպասարկման ստորաբաժանման ծառայություններից:

3. Պետություն-գործարար համայնք արդյունավետ երկխոսության կայացման նպատակով՝ 2018թ. ընթացքում շարունակվել են եկամուտների վարչարարության բարեփոխումների հասարակական խորհրդի աշխատանքները, խորհրդի կազմում ներառվել են գործարար համայնքի շահերը ներկայացնող հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: ՊԵԿ կողմից մշակված համապատասխան իրավական ակտերի նախագծերը պարբերաբար տեղադրվել են e-draft.am կայքէջում:

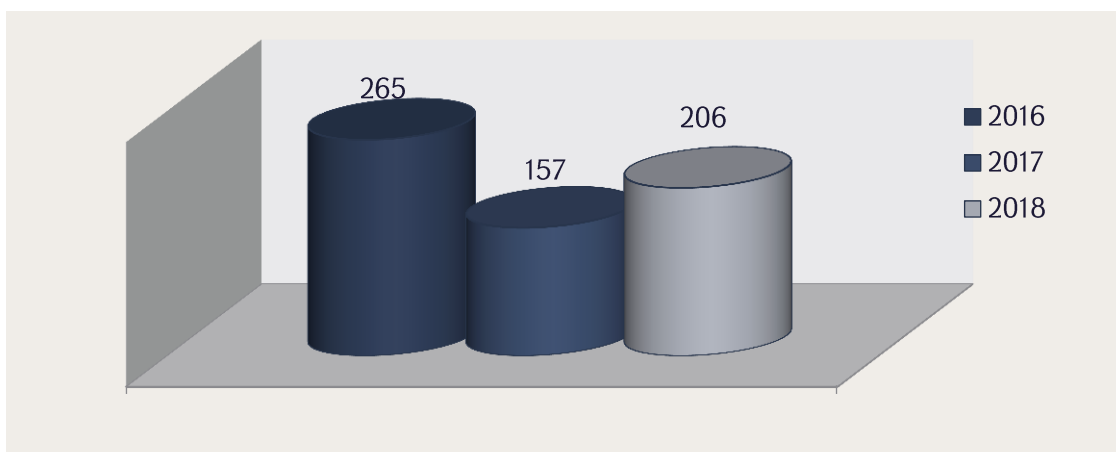
4. Հարկային մարմնի ու հարկ վճարողների փոխհարաբերությունների կազմակերպման կատարելագործման, հարկ վճարողների իրազեկվածության մակարդակի բարձրացման, ծառայությունների մատուցման կարգերի միասնականության ապահովման նպատակով մշակվել է ՀՀ ՊԵԿ նախագահի «Հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների միասնական ստանդարտը, ծառայությունների

տեսակները, իրականացման ժամկետները և տրամադրման ձևերը հաստատելու մասին» հրամանը:

5. Տնտեսավարող սուբյեկտների մոտ ծագող հարցերի ու խնդիրների օպերատիվ լուծման նպատակով ակտիվորեն գործել է հարկ վճարողների սպասարկման և հեռախոսազանգերի կենտրոնը (այսուհետև ՀԶԿ): 2018 թվականի ընթացքում ՀԶԿ ստացվել է 206065 հարցադիմում հարկային (80%) և մաքսային (20%) հարաբերությունները կարգավորող օրենսդրության և վարչարարության վերաբերյալ: Հարցադիմումներից 205320-ը ստացվել են հեռախոսակապի, իսկ մնացած 745-ը՝ էլեկտրոնային փոստի միջոցով: Հարկ վճարողների կողմից 2018 թվականի ընթացքում ստացվել են նաև 668 դիմում-բողոք և 13 առաջարկություն: Բողոքներից 441-ը վերաբերել են ՀԴՄ-ների կիրառման կանոնների խախտումներին (մասնավորապես՝ խոսքը վերաբերում է քաղաքացիներին ՀԴՄ կտրոն չտրամադրելուն), իսկ մնացած բողոքները վերաբերել են չգրանցված աշխատողներին, ապօրինի ձեռնարկատիրական գործունեությանը, ինչպես նաև ելակետային տվյալներ չներկայացնելուն:

Հետևողական աշխատանքներ են տարվել կենտրոնի կողմից մատուցվող ծառայությունների որակի գնահատման ուղղությամբ: Մասնավորապես, 2017 թվականի ապրիլ ամսից գործարկված «Հետադարձ կապի համակարգ» ծառայությունը հարկ վճարողին հնարավորություն է ընձեռում վերջինիս կողմից կատարված հեռախոսազանգից հետո գնահատել տվյալ հարցման արդյունքում կենտրոնի աշխատակցի տրամադրած պատասխանի որակը: Հարցմանը մասնակցած հարկ վճարողների 74%-ը դրական են գնահատել կենտրոնի աշխատանքը, իսկ 26%-ը՝ բացասական:

Գծապատկեր 18. ՀՀ ՊԵԿ հարկ վճարողների հեռախոսազանգերի սպասարկման կենտրոնի կողմից սպասարկված հարցադիմումների դինամիկան 2016-2018թթ.

6. 2018 թվականի ընթացքում ՀՀ ՊԵԿ հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողովի կողմից քննության է ենթարկվել հարկ վճարողների կողմից ներկայացված թվով 884 բողոք (2017 թվականին քննության ենթարկված 442-ի դիմաց), որից 48.0%-ը կամ 424 բողոք (2017 թվականի ընթացքում՝ 61.3% կամ 271) ամբողջությամբ կամ մասնակի բավարարվել են ի օգուտ հարկ վճարողների, իսկ թվով 70 բողոք կարճվել է:

7. Հարկ վճարողների իրազեկվածության բարձրացման նպատակով՝ հարկ վճարողների տարբեր խմբերի համար 2018թ. ընթացքում կազմակերպվել են թվով 53 ուսումնական միջոցառում՝ 709 ակադեմիական ժամ տևողությամբ, որոնց մասնակցել է 974 հարկ վճարող և (կամ) նրանց ներկայացուցիչ:

8. Երևան քաղաքում և հանրապետության մարզերում 2018թ. օգոստոս ամսին հարկ վճարողների հետ տեղի է ունեցել 13 աշխատանքային հանդիպում ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության ու ՀՀ ՊԵԿ ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: Հանդիպումներին մասնակցել են գործունեության տարբեր ոլորտներ ներկայացնող՝ շուրջ 500 մասնակից: Հանդիպումների ընթացքում մասնակիցների կողմից բարձրացվել են ՀՀ հարկային օրենսգրքում առկա խնդիրներ, որոնք իրենց մեկնաբանմամբ խոչընդոտում են փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացմանը: Քննարկված հարցերի, ինչպես նաև հանդիպումների ընթացքում մասնակիցների կողմից բարձրացված և հրատապ լուծում պահանջող՝ ՀՀ հարկային օրենսգրքում առկա խնդիրների մասին կազմվել է տեղեկանք, որը ներկայացվել է ՀՀ հարկային օրենսգրքի փոփոխություններ նախապատրաստող աշխատանքային խմբին:

6.2 Հարկային և մաքսային աշխատանքների թափանցիկության ապահովում

ՀՀ ՊԵԿ-ը հետևողականորեն իրականացնում է հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության թափանցիկության, հաշվետվողականության բարձրացմանն ուղղված աշխատանքները: Մասնավորապես.

ՀՀ ՊԵԿ-ն ապահովել է հանրության իրազեկումը հարկային և մաքսային մարմինների պաշտոնական ինտերնետային կայքերի տարբեր ծառայությունների միջոցով: Կայքում հրապարակվել է տեղեկատվություն ՀՀ ՊԵԿ գործունեության հիմնական արդյունքների վերաբերյալ (ինչպես տարեկան, այնպես էլ եռամսյակային և ամսական կտրվածքով), հրապարակվել է տեղեկատվություն հարկային և մաքսային մարմինների կողմից իրականացված հսկողական աշխատանքների արդյունքների, հարկային մարմնի կամ հարկային ծառայողի գործողությունների բողոքարկման վերաբերյալ:

Զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչների համար 2018թ. ընթացքում պարբերաբար կազմակերպվել են մամուլի ասուլիսներ, հարցազրույցներ, հարկային կարգապահության վերաբերյալ հանրային իրազեկվածության բարձրացման նպատակով՝ բացահայտված հարկային իրավախախտումների, կիրառված պատասխանատվության միջոցների, ձեռքբերված արդյունքների վերաբերյալ պարբերաբար հրապարակվել են մամուլի հաղորդագրություններ, ներկայացվել են ռեպորտաժներ, պատասխաններ և պարզաբանումներ են տրվել ՋԼՄ ներկայացուցիչների հարցումներին ու հրապարակումներին, օգտագործվել են սոցիալական կայքերի գործիքները, ապահովվել են կոմիտեի համապատասխան աշխատակիցների մասնակցությունը հեռուստատեսային և ռադիո հաղորդումներին, ուղիղ եթերով քննարկումներին ու ստուդիական մեկնաբանություններին:

Ընդհանուր առմամբ իրականացվել է հանրային իրազեկման շուրջ 240 միջոցառում, իսկ ՋԼՄ ներկայացուցիչներից գրավոր և բանավոր եղանակով ստացվել և պատասխանվել է 973 հարցման:

VII. ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐ

7.1 Բարեփոխումներ SS ոլորտում

2018 թվականի ընթացքում շարունակվել են աշխատանքներն էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի զարգացման ուղղությամբ: Մասնավորապես.

1. ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» պորտալում (trade.gov.am) վերանայվել են գործող ենթահամակարգերը, ներդրվել և գործարկվել են նոր ենթահամակարգեր, մասնավորապես՝

1.1 ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» համակարգում (trade.gov.am) գործող «Ռիսկերի կառավարում» ենթահամակարգում կիրառվող ռիսկի չափանիշների վերանայման արդյունքում ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների զննման դեպքերի նվազեցում

Հայաստանի գործարար միջավայրի բարելավման 2014 թվականի միջոցառումների ծրագրի արտաքին առևտրի 10-րդ կետի դրույթների ապահովման նպատակով ռիսկերի թիրախավորման անհրաժեշտ գործիքակազմի կիրառման հնարավորությունների ընդլայնման շնորհիվ 2018թ. երրորդ եռամսյակի և չորրորդ եռամսյակի արդյունքներով զննման դեպքերի թվի տեսակարար կշիռը ընդհանուրի մեջ կազմել է համապատասխանաբար 12.8% և 7.5% (2017թ. երրորդ եռամսյակ՝ 17.8% և չորրորդ եռամսյակ՝ 18.9%), որը մոտ է միջազգային չափանիշների 5% արդյունքին: Չափանիշների վերանայման գործընթացը կրում է շարունակական բնույթ:

1.2 Մաքսային հսկողության իրականացման ընթացքում հետադարձ կապի, ինչպես նաև մաքսային հսկողության ընթացակարգի փոփոխության ապահովման նպատակով ՀՀ ՊԵԿ կողմից համապատասխան դասակարգիչների մշակում

Դասակարգիչները ներկայացվել են համապատասխան ստորաբաժանումներին, և գտնվում են քննարկման փուլում: ՀՀ ՊԵԿ կողմից նաև Մաքսային Միության անդամ պետությունների մաքսային ծառայությունների միավորված կոլեգիային (OKTC TC) կից ռիսկերի կառավարման համակարգերի զարգացման աշխատանքային խմբին ներկայացվել են ՀՀ ՊԵԿ կողմից մշակված դասակարգիչները, որը դրական է ընդունվել կողմերի կողմից, և հայկական կողմի առաջարկությամբ նախատեսվում է իրականացնել

դասակարգիչների համահարթեցում Մաքսային միության անդամ պետությունների մաքսային ծառայություններում:

1.3 Հետբացթողումային հսկողության ռիսկի պրոֆիլների կիրարկում ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» պորտալում գործող «Ռիսկերի կառավարում» համակարգում

Իրականացվել է հետբացթողումային հսկողության վարչության կողմից մշակված և փորձնական կարգով ներկայացված հետբացթողումային ռիսկի պրոֆիլների՝ համապատասխան ռիսկի ցուցիչներով, ծրագրային մշակում և տեղայնացում «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» պորտալում գործող «Ռիսկերի կառավարում» համակարգում՝ դրանց փորձարկման և արդյունքների դիտարկման նպատակով:

1.4 Մտավոր սեփականության օբյեկտների պաշտպանությանն ուղղված ավտոմատացված ծրագրային հսկողության ապահովման միջոցի կիրառում «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» պորտալում գործող «Ռիսկերի կառավարում» համակարգում

«Մաքսային կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքի 42-րդ գլխի և ԵՏՄ մաքսային օրենսգրքի 124-րդ հոդվածի համաձայն՝ ազատ առևտրում ազնիվ մրցակցության խթանմանը և մտավոր սեփականության իրավատեր հանդիսացող սուբյեկտների իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված միջոցառումների արդյունավետության բարձրացման նպատակով ՏՏ վարչության կողմից կիրառված նորարարական մոտեցումների օգտագործմամբ «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» պորտալում գործող «Ռիսկերի կառավարում» համակարգում նախագծվել և կիրարկվել է մտավոր սեփականության օբյեկտների պաշտպանությանն ուղղված գործիքակազմ, որը հնարավորություն է ստեղծել մտավոր սեփականության օբյեկտների արդյունավետ պաշտպանության՝ թիրախավորման սկզբունքի կիրառման շնորհիվ: 2018թ. հունիսին ներդրված գործիքակազմը ավտոմատացված ինքնաշխատ սկզբունքով թիրախավորել է 565 ապրանքային հայտարարագիր (99% արդյունավետությամբ), որտեղ առկա են եղել մտավոր սեփականության պաշտպանության օբյեկտներ: 149 դեպքում մաքսային մարմինների կողմից որոշում է կայացվել բացթողումը մերժել: 2017 թվականին մաքսային մարմինների կողմից հայտնաբերվել և մերժվել է 7 դեպք:

1.5 «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» պորտալում ներդրվել է համակարգ, որը ապահովում է տվյալների փոխանակում ՀՀ մաքսային մարմինների և Ավրոպական պորտի միջազգային միության (IRU - International Road Transport Union) միջև իրական ժամանակում: Հիմնական նպատակը կայանում է նրանում, որպեսզի SafeTIR բեռնափոխադրումների դեպքում իրական ժամանակում հնարավոր լինի ստուգել նշված TIR գրքույկի վավերականությունը: Համակարգի միջոցով, իրական ժամանակում IRU-ին տեղեկատվություն է ուղարկվում TIR գործընթացի ավարտի մասին երբ բեռը հասնում է պահեստ: Եթե հայտնաբերվում են խախտումներ, ապա այդ մասին նույնպես ուղարկվում է տեղեկատվություն:

1.6 ՀՀ կառավարության 25.05.2017թ. N572-Ն որոշման համապատասխան՝ 2018 թվականի նոյեմբերի 1-ից «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» պորտալում ավելացվել է նույնականացման քարտի միջոցով տեղեկատվական համակարգեր մուտք գործելու հնարավորությունը:

2. Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) ժամանակակից կառուցվածքով տվյալների շտեմարանների մշակման գործիքների ներդրում

Նախատեսվում է ներդնել մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) ժամանակակից կառուցվածքով տվյալների շտեմարանների մշակման գործիքակազմ վերլուծական հնարավորությունների ընդլայնման և արդյունքում ռիսկային գործոնների թիրախավորման արդյունավետության բարձրացման, ռիսկերի ցուցիչների, ռիսկերի աստիճանների, ռիսկերի աստիճանների տոկոսների ճկունության բարձրացման նպատակով:

3. Ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների վերաբերյալ նախնական էլեկտրոնային տվյալների փոխանակման համակարգի ներդրում

Նախնական էլեկտրոնային տվյալների փոխանակման համակարգը ներկայումս գտնվում է մշակման փուլում: Համակարգի ներդրումը հնարավորություն կընձեռի ստացված տեղեկատվության հիման վրա ռիսկերի վերլուծության իրականացման արդյունքում ապահովելու ավելի արդյունավետ մաքսային հսկողություն՝ միաժամանակ ապահովելով մաքսային ընթացակարգերի պարզեցում և դրանց իրականացման ժամանակի կրճատում:

4. Հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների շուկայի ազատականացում

Նախատեսվում է կատարել փոփոխություններ ՀՀ հարկային օրենսգրքում և մի շարք ՀՀ կառավարության որոշումներում, որոնց արդյունքում ՀՀ տնտեսավարող սուբյեկտները հնարավորություն կունենան ներմուծել, վաճառել և սպասարկել նոր սերնդի ՀԴՄ-ներ, որոնք կբավարարեն սահմանված տեխնիկական պահանջներին, համապատասխան նախագծերը ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն:

5. 21.06.2018թ. ՀՕ-338-Ն օրենքի 86-րդ հոդվածին համապատասխան՝ 2018 թվականի օգոստոսի 1-ից հարկային մարմնի կողմից հարկ վճարողներին պարտադիր ծանուցման ենթակա փաստաթղթերը ուղարկվում են էլեկտրոնային եղանակով:

6. Արտոնագրային հարկ վճարողների համար *ներդրվել է* «Արտոնագրային հարկ» ենթահամակարգը, որը հնարավորություն է տալիս հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի միջոցով ներկայացնել հայտարարություն և անմիջապես առցանց եղանակով նույն էջում ստանալ համապատասխան արտոնագիր, առանց հարկային մարմին այցելելու:

7. ՀՀ հարկային օրենսգրքի 381-րդ հոդվածի համաձայն՝ ստեղծվել է հնարավորություն ՀԴՄ կտրոնի վրա աշխատանք ընդունող և (կամ) ծառայություն ստացող կազմակերպության, անհատ ձեռնարկատիրոջ կամ նոտարի հարկ վճարողի հաշվառման համարը (ՀՎՀՀ) տպագրելու համար:

8. Ներդրվել է հարկ վճարողների առցանց գրանցման համակարգ՝ ՀՀ հարկային օրենսգրքի 291-րդ հոդվածի կատարումն ապահովելու նպատակով՝ ՀՀ հարկային օրենսգրքի 289-րդ հոդվածի 3-6-րդ կետերով սահմանված հարկ վճարողների համար (անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ՀՀ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձինք, նոտարներ, ՀՀ հավատարմագրված դիվանագիտական ներկայացուցչություններ և հյուպատոսական հիմնարկներ, դրանց հավասարեցված միջազգային կազմակերպություններ ,ՀՀ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձինք, ՀՀ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպություններ):

9. Ոչ ռեզիդենտների կողմից հարկային մարմնին ներկայացվող՝ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահի համապատասխան հրամանով հաստատված ձևաթերթերի ՀՀ արդարադատության նախարարություն կողմից պաշտոնական

թարգմանված (անգլերեն լեզվով) տարբերակները տեղադրվել են հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգում:

10. Շրջանառության հարկի հաշվետվության ինքնաշխատ լրացում (prefiling), օգտագործելով էլեկտրոնային հարկային հաշիվների և ՀԴՄ կտրոնների տեղեկատվական բազաները տեղեկատվությունը:

11. Ներդրված միասնական գանձապետական հաշվի համակարգի բարելավում:

12. «Հարկատու 3» համակարգը 5 մոդուլներով համալրում՝ Կամերալ ուսումնասիրությունների իրականացման մոդուլ, էլեկտրոնային եղանակով վճարումների ենթահամակարգ, Իրավական վարույթների վարման մոդուլ, Երրորդ անձանց տեղեկատվության մշակման մոդուլ, Կենտրոնական գանձապետարանից ստացված տվյալների ավտոմատացված գրանցման մոդուլ:

VIII. ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

8.1 Միջազգային կազմակերպությունների, այլ երկրների հարկային և մաքսային մարմինների հետ համագործակցություն

2018 թվականին կարևոր զարգացումներ են տեղի ունեցել հարկային ոլորտում միջազգային համագործակցության ասպարեզում, մասնավորապես.

2018թ. հունվարի 24-ին Հայաստանի Հանրապետությունը **ստորագրել է** Տնտեսական համագործակցության զարգացման կազմակերպության (OECD) և Եվրոպայի խորհրդի «Հարկային հարցերով փոխադարձ վարչական աջակցության մասին» կոնվենցիան (2010թ. փոփոխություններով), որին ներկայումս միացած են աշխարհի 115 պետություններ և ենթադատություններ: Կոնվենցիայի վավերացումից և ուժի մեջ մտնելուց հետո մեծապես կընդլայնվեն ՀՀ հարկային մարմինների հնարավորությունները և պարտավորությունները՝ հարցումների հիման վրա հարկային տեղեկությունների միջազգային փոխանակության, ինչպես նաև հարկային մարմինների միջև վարչական փոխօգնության այլ եղանակների մասով.

2018թ. նոյեմբերի 2-ին Հայաստանի Հանրապետությունը **ստորագրել է** «Հարկային վարչարարություն իրականացնելու նպատակով ԱՊՀ մասնակից պետությունների միջև էլեկտրոնային եղանակով տեղեկատվություն փոխանակելու մասին» արձանագրությունը: Արձանագրության ուժի մեջ մտնելուց հետո, ստորագրող ԱՊՀ երկրների հարկային մարմինները ավտոմատացված եղանակով փոխանակվելու են իրենց երկրներում մյուս պայմանավորվող երկրների տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից ստացված եկամուտների և ունեցած գույքի վերաբերյալ հարկային տեղեկատվությամբ.

2018թ. օգոստոսի 14-ին **ստորագրվել է** «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Դանիայի Թագավորության կառավարության միջև եկամուտների և գույքի կրկնակի հարկումը բացառելու և հարկումից խուսափելը կանխելու մասին» համաձայնագիրը: Այդպիսով, Դանիան դարձել է Եվրոպական Միության 28 երկրներից 26-րդը, որի հետ Հայաստանը ստորագրել է կրկնակի հարկումը բացառելու մասին պայմանագիր: Պայմանագիրը ուժի մեջ կմտնի ՀՀ ազգային ժողովի կողմից վավերացումից և այլ անհրաժեշտ միջպետական ընթացակարգերի ավարտից հետո:

Միջազգային համագործակցություն

2018 թվականը նշանավորվել է նաև հարկային ոլորտի համար կարևոր միջազգային միջոցառումներին ՀՀ ՊԵԿ մասնակցությամբ, որոնցից առավել հիշարժան են՝

2018թ. հունիսի 25-27-ը՝ ՊԵԿ պատվիրակությունը ***մասնակցել է*** Բրատիսլավայում (Սլովակիա) Հարկային մարմինների ներ-եվրոպական կազմակերպության (IOTA) 22-րդ ընդհանուր վեհաժողովին, որը IOTA-ի առավել ներկայացուցչական միջոցառումն է: Վեհաժողովին մասնակցել են IOTA-ին անդամակցող հարկային մարմինների ղեկավարներ և բարձրաստիճան պաշտոնատար անձինք, ինչպես նաև միջազգային կառույցների, բիզնեսի և գիտական օղակների ներկայացուցիչներ: Վեհաժողովի թեման էր՝ «Թվայնացման ազդեցությունը հարկային վարչարարման վերափոխման վրա»: Վեհաժողովի ընթացքում ընտրվել է կազմակերպության նախագահը, հաստատվել է կազմակերպության գործունեության նոր ծրագիրը և 2019 թվականի բյուջեն,

2018թ. հուլիսի 17-18-ը՝ ՊԵԿ-ի ***մասնակցությունը*** «Հարկվող բազայի խեղաթյուրում և շահույթի տեղաշարժ» (BEPS) ծրագրին և հարկային թափանցիկության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումներին նվիրված միջազգային համաժողովին, որը անց է կացվել Բ.Թբիլիսիում (Վրաստան): Համաժողովի մասնակիցները քննարկել են «Հարկվող բազայի խեղաթյուրում և շահույթի տեղաշարժ» ծրագրի (BEPS) իրագործման գերակայություններն ու հարկային նպատակներով տեղեկատվության փոխանակման գլոբալ ֆորումի ստանդարտների ներդրման ընթացքում ի հայտ եկած մարտահրավերները, ինչպես նաև համընդհանուր հետաքրքրություն առաջացնող այլ հարցեր,

2018թ. օգոստոսի 24-ին ՊԵԿ պատվիրակության ***մասնակցությունը*** Դուշանբեում կայացած ԱՊՀ անդամ պետությունների հարկային մարմինների ղեկավարների համակարգող խորհրդի (КСРНС СНГ) 25-րդ նստաշրջանին, որի ընթացքում ընդունվել են մի շարք որոշումներ, այդ թվում՝ 2017-2018թթ. КСРНС աշխատանքային ծրագրի կատարման արդյունքները, «Մինչ 2020թ. ընկած ժամանակահատվածում ԱՊՀ տնտեսական զարգացման ռազմավարության երրորդ փուլի (2016-2020թթ.) իրագործմանն ուղղված միջոցառումների ծրագրի» կատարման ընթացքը, ԱՊՀ անդամ

պետությունների հարկերի և հարկման ոլորտում կադրերի պատրաստման և վերապատրաստման բազային կազմակերպությունների հաշվետվությունը, միջազգային համագործակցության և հարկ վճարողների հետ աշխատանքների գծով աշխատանքային խմբի կանոնակարգը, «ԱՊՀ անդամ պետությունների հարկային մարմինների միջև էլեկտրոնային եղանակով տեղեկատվության փոխանակման մասին» արձանագրության կնքումը: Անդրադարձ է եղել նաև թվայնացված տնտեսության դարաշրջանում ԱՊՀ երկրներում հարկային վարչարարությանը,

2018թ. սեպտեմբերին կայացած ՊԵԿ բարձրաստիճան պատվիրակության **աշխատանքային այցը** Սինգապուր, որը կազմակերպվել է ՊԵԿ-ի և Համաշխարհային բանկի կողմից իրագործվող «Հարկային վարչարարության արդիականացման ծրագրի» շրջանակում և որի ընթացքում ուսումնասիրվել է հարկային բարեփոխումների սինգապուրյան փորձը, Սինգապուրի հարկային մարմնի բիզնես գործընթացների ու էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի աշխատանքի կազմակերպումը,

2018թ. նոյեմբերի 7-9-ը ք. Երևանում անցած Տնտեսական համագործակցության զարգացման կազմակերպության (OECD) և Հարկային մարմինների ներ-Եվրոպական կազմակերպության (IOTA) հետ **համալրել կազմակերպված** BEPS ծրագրի շրջանակում՝ Արևելյան Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի 4-րդ տարածաշրջանային համաժողովը, որին մասնակցած՝ Արևելյան Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի 18 պետությունների հարկային մարմինների 35 փորձագետներ հնարավորություն ունեցան քննարկելու BEPS-ի իրագործման գերակայությունները և հարկային նպատակներով տեղեկատվության փոխանակման համընդհանուր ստանդարտները,

2018 թվականի հոկտեմբերի 29-30-ը ք.Բրյուսելում ՀՀ ՊԵԿ նախագահի գլխավորած պատվիրակության և Համաշխարհային մաքսային կազմակերպության գլխավոր քարտուղարի միջև կայացած **հանդիպման ընթացքում** քննարկվել և որպես առաջնահերթություն ներկայացվել է ՀՀ կողմից ՀՄԿ «Մերկատոր» ծրագրին միանալու նախաձեռնության հարցը՝ «Մերկատոր» ծրագրի միջոցով ապահովելու համար Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության ստեղծման Մարաքեշի համաձայնագիրը փոփոխող արձանագրության հավելվածով ընդունված «Առևտրի դյուրացման համաձայնագրի» կիրարկումը:

Շարունակվել է ակտիվ համագործակցությունը Համաշխարհային մաքսային կազմակերպության, «RILO» իրավապահ գծով տարածաշրջանային կապի հանգույցի, ԱՊՀ անդամ-երկրների մաքսային ծառայությունների ղեկավարների խորհրդի իրավապահ ստորաբաժանումների ղեկավարների կոմիտեի և այլ կառույցների հետ: Համագործակցության սկիզբ է դրվել ԱՄՆ արդարադատության նախարարության թմրամիջոցների դեմ պայքարի բաժնի և Թմրամիջոցների վերահսկողության կոմիտեի հետ, որն արդեն տեղափոխվել է արդյունավետ և ակտիվ համագործակցության մակարդակ, ինչը փաստում է ԱՄՆ արդարադատության նախարարության թմրամիջոցների դեմ պայքարի բաժնի կողմից դեկտեմբերի սկզբին Երևանում կազմակերպված «վերահսկելի մատակարարում» միջոցառմանը նվիրված դասընթացը, որին ներգրավվել են ինչպես ԱԱԾ, Ոստիկանության, դատախազության աշխատակիցները, այնպես էլ Վրաստանի գործընկերները:

2018 թվականի հուլիս ամսից ՊԵԿ մաքսանենգության դեմ պայքարի վարչությունը միացել է Թմրամիջոցների հսկման միջազգային կոմիտեի «ION» նախագծի շրջանակներում գործող «IONICS» կոմունիկացիոն համակարգին, որը հանդիսանում է «նոր հոգեակտիվ նյութերի» (New Psychotropic Substances, NPS) վերաբերյալ տեղեկատվության միջազգային փոխանակման ինտերնետ հարթակ:

2018 թվականի հոկտեմբերի 3-ից ՀՀ համար **ուժի մեջ է** մտել 1990թ. հունիսի 26-ին Ստամբուլում ստորագրված «Ժամանակավոր ներմուծման մասին» կոնվենցիան (Աժ կողմից վավերացվել է 2017 թվականի սեպտեմբերի 12-ին): Կոնվենցիայի ընդունման հիմնական նպատակներից է «Ժամանակավոր ներմուծում» մաքսային ընթացակարգին վերաբերող միջազգային բոլոր փաստաթղթերի ներառումը մեկ միասնական փաստաթղթում՝ նպատակ ունենալով կրճատել հավելվածներում նշված ապրանքների մաքսային ձևակերպումների և հայտարարագրման վրա ծախսվող ժամանակահատվածը: Այդ նպատակի իրագործման համար կոնվենցիայով նախատեսվում է ATA (Temporary Admission – Ժամանակավոր ներմուծում) գրքույկների կիրառում:

ՀՀ նախագահի 2018 թվականի հոկտեմբերի 24-ի ՆՀ-459-Ն հրամանագրով **հաստատվել է** 2018 թվականի փետրվարի 27-ին ստորագրված «Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի և Իրանի Իսլամական Հանրապետության մաքսային վարչության միջև տրանսպորտային

միջոցների և ապրանքների միջազգային փոխադրումների վերաբերյալ նախնական էլեկտրոնային տվյալների փոխանակման մասին» արձանագրությունը, որով նախատեսվում է ՀՀ և ԻԻՀ միջև ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների տեղափոխման ընթացքում էլեկտրոնային տվյալների մշակման և նախնական փոխանակման հնարավորություն՝ հիմքեր ստեղծելով երկու պետությունների մաքսային ծառայությունների միջև փոխադարձ վարչական աջակցության ընդլայնման, ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների տեղափոխման ընթացքում մաքսային հսկողության և մաքսային ձևակերպումների արդյունավետ և արագ իրականացման համար:

«Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտեի և Վրաստանի ֆինանսների նախարարության եկամուտների ծառայության միջև տրանսպորտային միջոցների և ապրանքների միջազգային տեղափոխման վերաբերյալ նախնական էլեկտրոնային տվյալների փոխանակման մասին» արձանագրության ներպետական ընթացակարգերով վերջնական համաձայնեցված տեքստն ուղարկվել է Վրաստանի փոխհամաձայնեցման, որի ստորագրման գործընթացը **նախատեսվում է** իրականացնել 2019 թվականին:

Նախատեսվում է ՀՀ և ԻԻՀ մաքսային սահմաններով տեղափոխվող ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների մաքսային արժեքի վերաբերյալ տեղեկատվության փոխանակման մասին ՀՀ և ԻԻՀ միջև փոխըմբռնման հուշագրի ստորագրում, որը նախատեսվում է ստորագրել ՀՀ ՊԵԿ նախագահի՝ ԻԻՀ կայանալիք առաջիկա այցի ընթացքում, ինչպես նաև ՀՀ և Հնդկաստանի միջև մաքսային գործերում համագործակցության մասին համաձայնագրի ստորագրում, որը նույնպես նախատեսվում է 2019 թվականի ընթացքում:

8.2 Հարկային և մաքսային բարեփոխումները միջազգային վարկանիշերում

2018թ. հոկտեմբերի 31-ին Համաշխարհային բանկի կողմից հրապարակված «Գործարարությամբ զբաղվելը 2019» («Doing Business 2019»¹⁷) զեկույցում Հայաստանը զբաղեցրել է 41-րդ տեղը՝ ընդհանուր առմամբ նախորդ տարվա համեմատ իր դիրքերը բարելավելով 6 կետով: Վարկանիշը գնահատում է ձեռնարկատիրական գործունեության իրականացման դյուրինությունը աշխարհի 190 պետություններում՝ հիմնվելով 10 ցուցանիշներով կատարվող գնահատումների վրա, որից յուրաքանչյուրը բաղկացած է իր հերթին մի քանի ցուցիչների գնահատականներից:

Համաձայն «Գործարարությամբ զբաղվելը 2019» զեկույցի՝ «Հարկերի վճարում» ցուցանիշով Հայաստանի դիրքը բարելավվել է 5 կետով, զբաղեցնելով 82-րդ տեղը (նախորդ տարվա 87-ի փոխարեն), փոխվել է նաև «Հեռավորությունը լավագույն ցուցանիշից» բաղադրիչը՝ 1.97 տոկոսային կետով՝ 74.46% (նախորդ տարվա 72.49%-ի փոխարեն):

«Հարկերի վճարում» ցուցանիշում ներառված «Հաշվետվությունների ներկայացումից հետո վարչարարության գնահատման ինդեքս» բաղադրիչը գնահատվել է 49.08 միավոր (0-100 սանդղակով, որտեղ 100-ին մոտ միավորը լավագույն արդյունքն է), Հայաստանն՝ ԵՏՄ անդամ մյուս պետություններից զիջում է միայն Ռուսաստանին և Բելառուսին՝ 73.14 և 50.0 միավոր համապատասխանաբար: Նույն ցուցանիշի «Ընդհանուր հարկային դրույքաչափ (տոկոսը շահույթի մեջ)» բաղադրիչով Հայաստանը՝ 18.5 տոկոսով առաջատարն է ԵՏՄ անդամ պետություններում, ընդ որում, արդյունքը գերազանցում է նաև Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի միջին արդյունքին (32.3%) (իսկ ՏՀՀԿ բարձր եկամուտ ունեցող երկրների միջին արդյունքը՝ 39.8):

«Գործարարությամբ զբաղվելը 2019» զեկույցում բարելավվել է նաև «Սահմանային առևտուր» ցուցանիշը: Այս ցուցանիշի ուղղությամբ Հայաստանը զբաղեցրել է 46-րդ տեղը (նախորդ տարվա 52-ի համեմատ):

2018 թվականին «Հերիթեջ ֆաունդեյշն» (Heritage Foundation) հեղինակավոր միջազգային կազմակերպության «Index of Economic Freedom»¹⁸ վարկանիշում Հայաստանը զբաղեցրել է 47-րդ տեղը 180 պետությունների շարքում՝ դասվելով

¹⁷ <http://www.doingbusiness.org/en/reports/global-reports/doing-business-2019>

¹⁸ <https://www.heritage.org/index/ranking>

«չափավոր ազատ» երկրների թվին: Ընդ որում՝ եվրոպական տարածաշրջանի երկրներում (44 երկիր) Հայաստանը զբաղեցնում է 24-րդ տեղը՝ միևնույն ժամանակ պահպանելով առաջատար դիրքը ԱՊՀ երկրների շարքում: Հայաստանի դիրքը բարձր է նաև համաշխարհային միջին ցուցանիշից:

Վարկանիշում պետությունները գնահատվում են 12 ոլորտներում արձանագրած ազատականության ցուցանիշներով: 2019թ. վարկանիշում Հայաստանի ընդհանուր գնահատականը 67.7 է (նախորդ տարվա վարկանիշում՝ 68.7), ընդ որում եվրոպական տարածաշրջանի միջինը 68.6 է:

Վարկանիշի «Հարկային բեռ» ցուցանիշով Հայաստանը ստացել է 84.7 միավոր (նախորդ տարի՝ 84.7 միավոր): «Հարկային բեռ» ցուցանիշի հաշվարկման համար՝ հարկատեսակներից հաշվի են առնվել եկամտային հարկը, շահութահարկը, ԱԱՀ-ն և ակցիզային հարկը:

Վարկանիշի «Գործարարության ազատություն» ցուցանիշով Հայաստանը ստացել է 78.3 միավոր (նախորդ տարի՝ 78.7 միավոր):

Համաշխարհային տնտեսական համագումարի (World Economic Forum) կողմից հրապարակվող «The Global Competitiveness Report 2018¹⁹» ամենամյա զեկույցում Հայաստանը զբաղեցրել է 70-րդ տեղը 140 պետությունների շարքում՝ նախորդ տարվա համեմատությամբ դիրքերը բարելավելով 3 կետով: Տվյալ վարկանիշը գնահատում է տարբեր երկրների մրցունակությունը՝ հիմք ընդունելով 12 չափանիշերով խմբավորված 98 ցուցանիշներով կատարված համապարփակ գնահատումները:

¹⁹ <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>

IX. ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

9.1 Հարկային մարմնի մասով

01.01.2019թ. դրությամբ հարկային ծառայողների թիվը կազմում է 1427 (Աղյուսակ 12): 2018 թվականին վերապատրաստվել են 1056 հարկային ծառայող՝ նախորդ տարվա 1277-ի դիմաց, կարգապահական պատասխանատվության ենթարկված հարկային ծառայողների թիվը 15՝ 2017 թվականի 98-ի դիմաց: Հարկային ծառայության թափուր պաշտոնները համալրելու նպատակով 2018թ. կազմակերպվել է 1 մրցույթ, որին մասնակցելու համար ներկայացվել է 586 դիմում:

Աղյուսակ 12. Հարկային մարմնի մասով աշխատակիցների վերաբերյալ տվյալներ

Հ/Հ	Ցուցանիշ	2017	2018
1	Հարկային ծառայողների թիվը	1394	1427
2	Վերապատրաստված հարկային ծառայողների թիվը	1277	1056
3	Ատեստավորված հարկային ծառայողների թիվը	-	-
4	Խրախուսված հարկային ծառայողների թիվը	120	124
5	Դասային կամ հատուկ կոչում ստացած հարկային ծառայողների թիվը	807	534
6	Կարգապահական պատասխանատվության ենթարկված հարկային ծառայողների թիվը, այդ թվում՝	98	15
6.1	Բանավոր նկատողություն	77	11
6.2	Գրավոր նկատողություն	21	4
6.3	Հ/Ծ դասային կամ հատուկ կոչման իջեցում	-	-
6.4	Նյութական պատասխանատվության կիրառում	-	-
6.5	Զբաղեցրած պաշտոնից իջեցում	-	-
6.6	Հարկային ծառայությունից ազատում		
7	Անցկացված մրցույթների թիվը	4	1
7.1	Մրցույթների մասնակիցների թիվը	247	586
7.2	Մրցույթների հաղթողների թիվը	75	237
7.3	Մրցույթների արդյունքում աշխատանքի նշանակվածների թիվը	58	92
8	Աշխատանքի ընդունման նպատակով կազմակերպված հարցազրույցների թիվը	1	-
8.1	Հարցազրույցների մասնակիցների թիվը	6	-
8.2	Հարցազրույցների արդյունքում աշխատանքի նշանակվածների թիվը	1	-

9.2 Մաքսային մարմնի մասով

01.01.2019թ. դրությամբ մաքսային ծառայողների թիվը կազմում է 995 (Աղյուսակ 13): 2018 թվականին վերապատրաստվել են 579 մաքսային ծառայող՝ նախորդ տարվա 573-ի դիմաց: Մաքսային ծառայության թափուր պաշտոնները համալրելու նպատակով 2018թ. կազմակերպվել է 1 մրցույթ, որին մասնակցելու համար ներկայացվել է 1095 դիմում:

Աղյուսակ 13. Մաքսային մարմնի մասով աշխատակիցների վերաբերյալ տվյալներ

Հ/Հ	Ցուցանիշ	2017	2018
1	Մաքսային ծառայողների թիվը	868	995
2	Վերապատրաստված մաքսային ծառայողների թիվը	573	579
3	Ատեստավորված մաքսային ծառայողների թիվը	-	-
4	Խրախուսված մաքսային ծառայողների թիվը	180	110
5	Հատուկ կոչում ստացած մաքսային ծառայողների թիվը	438	420
6	Կարգապահական պատասխանատվության ենթարկված մաքսային ծառայողների թիվը, այդ թվում՝	26	14
6.1	դիտողություն	10	1
6.2	նկատողություն	10	7
6.3	խիստ նկատողություն	6	6
6.4	Մ/Ծ հատուկ կոչման իջեցում	-	-
6.5	նյութական պատասխանատվության կիրառում	-	-
6.6	զբաղեցրած պաշտոնից իջեցում	-	-
6.7	մաքսային ծառայությունից ազատում	-	-
7	Անցկացված մրցույթների թիվը	1	1
7.1	Մրցույթների մասնակիցների թիվը	421	1095
7.2	Մրցույթների հաղթողների թիվը	139	285
7.3	Մրցույթների արդյունքում աշխատանքի նշանակվածների թիվը	69	120
8	Աշխատանքի ընդունման նպատակով կազմակերպված հարցազրույցների թիվը	1	-
8.1	Հարցազրույցների մասնակիցների թիվը	16	-
8.2	Հարցազրույցների արդյունքում աշխատանքի նշանակվածների թիվը	6	-

9.3 Ներքին հսկողություն

ՀՀ ՊԵԿ ներքին աուդիտի վարչության կողմից 2018 թվականի ընթացքում շարունակվել են իրականացվել ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ՀՀ ՊԵԿ ստորաբաժանումների ռիսկերի գնահատման հիման վրա ռազմավարական և տարեկան ծրագրերի կազմման և դրանցով նախատեսված աուդիտի իրականացման աշխատանքներ, ինչպես նաև աուդիտին առնչվող հսկողական և վերլուծական բնույթի այլ աշխատանքներ, որոնց արդյունքում տրվել են համապատասխան առաջարկություններ առկա ռիսկերի նվազեցման ուղղությամբ:

ՀՀ ՊԵԿ ներքին աուդիտի վարչության կողմից 2018 թվականի ընթացքում իրականացվել են աուդիտորական առաջադրանքներ թվով 16 միավորներում, ինչպես նաև տարվա ընթացքում շարունակվել և ավարտվել է 2017 թվականին սկսված աուդիտներից մեկը: Հարկ է նշել, որ 2017 թվականի ընթացքում իրականացվել են աուդիտորական առաջադրանքներ թվով 23 միավորներում, որոնցից մեկը՝ խորհրդատվական, մնացածը՝ հավաստիացման աուդիտներ:

2018 թվականի ընթացքում ներքին աուդիտի վարչության կողմից իրականացված աուդիտի առաջադրանքների արդյունքում կազմվել են հաշվետվություններ, որոնցում ներկայացվել են բացահայտված անհամապատասխանությունները, տրվել են համապատասխան առաջարկություններ և կազմվել անհամապատասխանությունների վերացման գործողությունների ծրագրեր: Աուդիտի արդյունքում ներկայացվել են բազմաթիվ առաջարկություններ՝ օրենսդրության պահանջների պահպանման, ռիսկերի նվազեցման և աուդիտի միավորների առավել արդյունավետ աշխատանքների իրականացման ուղղությամբ: Հարկ է նշել, որ դրանց կատարման նկատմամբ ներքին աուդիտի վարչության կողմից իրականացվել է մշտական հսկողություն: Այդուհանդերձ, թվով 1 հարցի շուրջ առկա են եղել առարկություններ և տարաբնույթ կարծիքներ, որոնք ներկայացվել են ՀՀ ՊԵԿ ներքին աուդիտի կոմիտեի քննարկմանը, և արդյունքում վերջինիս մասով ընդունվել է որոշում՝ ներքին աուդիտի վարչության կողմից ներկայացված եզրակացությունը անփոփոխ թողնելու վերաբերյալ:

Հարկ է նշել նաև, որ առանձին դեպքերում հայտնաբերված անհամապատասխանությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացվել է ծառայողական քննությունների բաժին՝ հետագա ընթացքն ապահովելու նպատակով:

Բացի աուդիտորական առաջադրանքներից 2018 թվականի ընթացքում ներքին աուդիտի վարչության կողմից իրականացվել են նաև հետևյալ աշխատանքները.

✓ Իրականացվել է հարկ վճարողների սպասարկման և հեռախոսազանգերի կենտրոնի կողմից ստացված թվով 663 դիմում-բողոքների ուսումնասիրություն և վերլուծություն, ստացված տեղեկատվության տեղայնացում ու հետագա ընթացքի ապահովմանն ուղղված համապատասխան միջոցառումների մշտադիտարկում: 2017 թվականին ստացված դիմում-բողոքների թիվը կազմել է 291:

✓ Իրականացվել է ՀՀ ՊԵԿ նախագահի 16.04.2018թ. N257-Ա հրամանով նախատեսված՝ գնումների գործընթացը կազմակերպելու նպատակով ստեղծված գնահատման հանձնաժողովի հարցմանն ի պատասխան՝ գնման գործընթացի առաջին տեղն զբաղեցրած մասնակցի՝ հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների գծով ժամկետանց պարտավորությունների, ինչպես նաև հրավերով «ֆինանսական միջոցներ» որակավորման չափանիշի գնահատման համար սահմանված պայմանների առկայության վերաբերյալ ՀՀ ՊԵԿ-ի կողմից տրամադրվող տեղեկատվության նկատմամբ հսկողություն, ինչի արդյունքում արձանագրված խնդիրների վերաբերյալ զեկուցվել է ՀՀ ՊԵԿ նախագահին և ՀՀ ՊԵԿ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների վարչությանը:

✓ Իրականացվել են գնման գործընթացների ընթացիկ ուսումնասիրություններ, որոնց շրջանակում ուսումնասիրվել է ընդհանուր թվով 587 հանձնման-ընդունման արձանագրություն և 185 գնման պայմանագիր: Համանուն ցուցանիշները 2017 թվականին կազմել են համապատասխանաբար 220 հանձնման-ընդունման արձանագրություն և 159 գնման պայմանագիր: Ուսումնասիրությունների արդյունքում բացահայտված անհամապատասխանությունները ներկայացվել են համապատասխան ստորաբաժանումներ:

9.4 ՀՀ ՊԵԿ Ուսումնական կենտրոն

ՀՀ ՊԵԿ «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ում 2018 թվականին ուսումնական մասով իրականացվել են հետևյալ միջոցառումները՝

1) Վերապատրաստման դասընթացներ հարկային և մաքսային ծառայողների համար

ՀՀ ՊԵԿ «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ում 2018 թվականին 90 խմբերի համար կազմակերպվել է 2013 ալ/ժամ ընդհանուր տևողությամբ վերապատրաստման դասընթացներ, որոնց մասնակցել և թեստավորվել է 1635 հարկային և մաքսային ծառայող,

2) Ուսումնական դասընթացներ հարկային և մաքսային ծառայողների համար

ՀՀ ՊԵԿ «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ում 2018 թվականին հարկային և մաքսային ծառայողների համար կազմակերպվել է 662 ալ/ժամ տևողությամբ ուսումնական 76 դասընթաց, որոնց մասնակցել է 1534 հարկային և մաքսային ծառայող:

3) Ուսումնական դասընթացներ հարկ վճարողների համար

Ուսումնական կենտրոնում 2018 թվականի ընթացքում առևտրային, ոչ առևտրային կազմակերպությունների, անհատ ձեռնարկատերերի և ֆիզիկական անձանց համար կազմակերպվել է 709 ալ/ժամ տևողությամբ 53 դասընթաց, որոնց մասնակցել է 974 ունկնդիր:

4) Ուսումնական կենտրոնի հետ համատեղ անցկացված դասընթացներ

2018 թվականի ընթացքում Ուսումնական կենտրոնի հետ համատեղ անցկացվել են 14 ալ/ժամ տևողությամբ 5 միջոցառում, որոնց մասնակցել է 91 ունկնդիր (հարկային, մաքսային ծառայողներ):

Ուսումնական կենտրոնի ուսումնական մասով 2018 թվականին իրականացված միջոցառումները ամփոփ ներկայացված է ստորև բերված աղյուսակում՝

Անվանում	2018թ				
	ՀՀ ՊԵԿ նախագահի 2017թ. դեկտեմբերի 20-ի N429-Ա հրամանով նախատեսված		2018թ հունվար-դեկտեմբեր ամիսներին փաստացի կատարված միջոցառումներ		
	Ակ/ժամ	մասնակից	քանակ	Ակ/ժամ	մասնակից
Վերապատրաստման դասընթացներ	1200	1800	90	2013	1635
Ուսումնական դասընթացներ հարկային և մաքսային ծառայողների համար	850	1000	76	662	1534
Ուսումնական դասընթացներ հարկ վճարողների համար			53	709	974
Այլ ուսումնական միջոցառումներ	-	-	5	14	91
Ընդամենը	2050	2800	224	3398	4234

X. ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ

2019 թվականին պետական եկամուտների վարչարարության ոլորտում իրականացվող քայլերը հիմնականում կրիչ են ՀՀ կառավարության ծրագրից, ՀՀ հեռանկարային զարգացման ռազմավարական ծրագրի՝ հարկային և մաքսային վարչարարության բարեփոխումների ուղղություններից, վարչարարության բարեփոխումների ուղղություններից, ՀՀ կառավարության՝ ընթացիկ տարվա համար հաստատված գերակայություններից:

Այսպես, 2019 թվականի համար սահմանվել են հետևյալ հիմնական գերակա ուղղությունները.

1. Հարկային և մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում՝ ապահովելով ստվերային տնտեսության գնահատում

- ոլորտային վերլուծությունների իրականացման արդյունքում հարկ վճարողների թիրախային խմբերի առանձնացում, հարկունակ ոլորտային ստվերի գնահատման համակարգի ներդրում,

- երրորդ անձանցից ստացվող տեղեկությունների մշակման էլեկտրոնային համակարգերի կատարելագործում, հարկերի վճարումից խուսափելու դեպքերի բացահայտում և ռիսկերի գնահատման համակարգի կատարելագործում, ՊԵԿ մոնիտորինգային կենտրոնի կարողությունների ընդլայնում, վերլուծությունների առավելագույն ավտոմատացում և միասնականության ապահովում, վերլուծական կարողությունների զարգացում:

2. ՏՏ ենթակառուցվածքների կապարելագործում

- ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի կատարելագործում, տեխնիկական և ծրագրային վերազինում, տեղեկատվական հոսքերի կառավարման և վերլուծությունների համակարգի ներդրում,

- Մեծ Ծավալի Տվյալների (Big Data) ժամանակակից կառուցվածքով տվյալների շտեմարանների մշակման գործիքների ստեղծում,

- ինքնաուսուցանվող (machine-learning) արհեստական ինտելեկտով համակարգերի մշակում:

3. Հարկային մարմին-հարկ վճարող գործընկերային հարաբերությունների վրա կառուցված հարկային միջավայր

-հարկային և մաքսային վարչարարության ընթացակարգերի վերաբերյալ հարցումների կազմակերպում՝ ինտերնետային կայքերի միջոցով,

-իրականացվող հարկային և մաքսային վարչարարության վերաբերյալ հարկ վճարողների դիրքորոշման գնահատում:

4. Գործարար միջավայրի բարելավմանն ուղղված վարչարարության կազմակերպում

-հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավում, հարկերի վճարման էլեկտրոնային համակարգի գործարկում,

-հարկային պարտավորության հաշվարկման ընթացակարգերի պարզեցում, հարկային հաշվարկների ինքնաշխատ լրացման Pre-filing համակարգի ընդլայնում:

5. Հարկային և մաքսային մարմինների կառավարման համակարգի կադրերեւագործում, բիզնես գործընթացների վերակառուցում

-մարդկային ռեսուրսների կառավարման գործառույթների իրականացման արդիականացում և աշխատանքի արդյունավետության բարձրացում, մարդկային ռեսուրսների կառավարման ավտոմատ տեղեկատվական համակարգի ներդրում,

-հարկային և մաքսային ծառայողների ուսումնական կարիքների գնահատման մոդելի ներդրում,

-հարկային և մաքսային մարմիններում կոռուպցիոն ռիսկերի բացահայտում և հետևողական նվազեցում, կոռուպցիոն երևույթների բացառման մեխանիզմների ներդրում:

6. ԵՏՄ շրջանակներում իրականացվող միասնական քաղաքականությանը մասնակցություն՝ հիմնված ազգային տնտեսության շահերի պաշտպանության, մրցունակության բարձրացման և ամրապնդման սկզբունքների վրա

-ԵՏՄ մաքսային օրենսգրքից բխող՝ ՀՀ կողմից ընդունվող իրավական ակտերի նախագծերի մշակում, մաքսային իրավահարաբերությունների կարգավորում,

-մաքսային մարմիններում էլեկտրոնային կառավարման և հսկողության համակարգի համապատասխանեցում (այդ թվում՝ նոր ենթահամակարգերի գործարկում) ԵՏՄ-ի մաքսային օրենսգրքին և դրա կիրարկումն ապահովող իրավական այլ ակտերին,

մաքսային միասնական ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգում (ՄՄԱՏՀ) փոփոխությունների իրականացում:

7. Միջազգային համագործակցություն

-Հարկային մարմինների ներ-եվրոպական կազմակերպության (IOTA) և գործընկեր միջազգային կազմակերպությունների հետ համատեղ մշակված միասնական տեղեկատվական բազայի (ISORA) հարթակում հարկային վարչարարության արդյունքների վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրում,

-Տնտեսական համագործակցության զարգացման կազմակերպության (ՏՀԶԿ) Հարկման նպատակով թափանցիկության և տեղեկությունների փոխանակման գլոբալ ֆորումին ՀՀ անդամակցության շրջանակներում՝ հարցումների հիման վրա և ավտոմատացված տեղեկությունների փոխանակման ՏՀԶԿ ստանդարտների ներդրման համար օրենսդրական առաջարկությունների ներկայացում,

-հարևան երկրների մաքսային մարմինների հետ նախնական տեղեկատվության փոխանակման ապահովում:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1

ՀԱՐԿԵՐ/ՀՆԱ ցուցանիշն²⁰ ըստ երկրների²¹

Երկրի անվանումը	Հարկեր/ՀՆԱ, %		
	2016	2017	2018
Բելառուս	23.0	23.0	23.8
Դրոգստան	20.8	20.5	19.7
Ռուսաստան	35.3	29.2	22.2
Ղազախստան	13.2	15.6	12.8
<i>Եվրոպական միություն</i>			
Բելգիա	44.7	44.8	44.2
Բուլղարիա	26.5	26.7	28.0
Չեխիայի Հանրապետություն	33.5	33.5	34.0
Դանիա	50.9	46.6	45.9
Գերմանիա	36.1	36.9	37.6
Էստոնիա	32.9	33.6	34.7
Ավստրիա	43.0	43.5	42.7
Խորվաթիա	36.4	37.4	37.9
Կիպրոս	36.3	33.2	33.6
Ֆինլանդիա	43.9	44.0	44.1
Ֆրանսիա	45.2	45.5	45.3
Հունաստան	35.9	36.8	38.6
Հունգարիա	38.5	39.4	39.4
Իռլանդիա	29.9	23.6	23.0
Իտալիա	43.6	43.3	42.9
Լատվիա	27.8	29.0	30.2
Լիտվա	29.3	30.1	30.2
Լյուքսեմբուրգ	37.8	37.0	37.1
Մալթա	35.6	32.8	33.6
Նիդերլանդներ	36.7	37.8	38.8
Լեհաստան	31.9	32.1	33.6
Պորտուգալիա	34.4	34.5	34.4
Ռումինիա	27.4	27.5	26.0
Սլովակիա	31.0	32.3	32.7
Սլովենիա	36.6	36.6	37.0
Իսպանիա	33.2	33.8	33.5
Շվեդիա	42.7	43.3	44.1
Մեծ Բրիտանիա	32.6	32.5	33.2
<i>Տարածաշրջանային երկրներ</i>			
Ադրբեջան	14.2	15.0	15.0
Վրաստան	25.3	25.9	25.8
Իրան	6.4	7.1	8.0
Թուրքիա	28.7	30.0	25.5

²⁰ Նշված ցուցանիշները կրում են զուտ տեղեկատվական բնույթ, ցուցանիշները հաշվարկվել են «Հերիթեջ» հիմնադրամի կողմից մշակված մեթոդաբանության հիման վրա:

²¹ <http://www.heritage.org/index/explore?view=by-variables>

ՀՀ ՊԵԿ նախագահ

ՀՀ ՊԵԿ
նախագահի
առաջին տեղակալ

Կազմակերպման և
հսկողության
վարչություն

Խոշոր և միջին
հարկ վճարողների
հարկային
տեսչություն-
վարչություն

Փոքր հարկ
վճարողների
հարկային
տեսչություն-
վարչություն

Հարկ վճարողների
սպասարկման
վարչություն

ՀՀ ՊԵԿ
նախագահի
տեղակալ

Մաքսային
հսկողության
վարչություն

Մաքսային
վիճակագրության և
եկամոտների

Արսարատյան
մաքսատուն -
վարչություն

Արևմտյան
մաքսատուն -
վարչություն

Արևելյան
մաքսատուն -
վարչություն

Հարավային
մաքսատուն -
վարչություն

Հյուսիսային
մաքսատուն -
վարչություն

ՀՀ ՊԵԿ
նախագահի
տեղակալ

Ռիսկերի
կառավարման և
հարկային
կարգապահության
ծրագրերի վարչություն

Վարչարարության
մեթոդաբանության,
ընթացակարգերի և
սպասարկման
վարչություն

Ուսումնական կենտրոն

ՀՀ ՊԵԿ
նախագահի
տեղակալ

Իրավաբանական
վարչություն

Քննչական վարչություն

Հետաքննության
վարչություն

Ոչ առևտրային
կազմակերպությունների
հսկողության բաժին

ՀՀ ՊԵԿ
նախագահի
տեղակալ

Տեղեկատվական
տեխնոլոգիաների
վարչություն

Միջազգային
համագործակցության
վարչություն

Գլխավոր
քարտուղար

Անձնակազմի
կառավարման
վարչություն

Գործերի
կառավարման
վարչություն

Ֆինանսահաշվային
վարչություն

Քարտուղարություն

Գնումների
համակարգման
բաժին

Օպերատիվ
հետախուզության
վարչություն

Ստուգումների
կազմակերպման և
դիտարկման վարչություն

Ներքին անվտանգության
վարչություն

Հետաքննողական
հսկողության
վարչություն

Մաքսանենգության դեմ
պայքարի վարչություն

Ներքին աուդիտի
վարչություն

Առաջին բաժին

Տեղեկատվության և
հասարակայնության հետ
կապերի բաժին

Հսկիչ-դրամարկղային
մեքենաների ներդրման
գրասենյակ